IO. FRANCISCI SPINAE PHILOSOPHI, ET MEDICI EX RIPATRANSONA.

DE MAXIMIS CONIVNCTIONIBVS SATVRNI, ET IOVIS Annorum 1603., & 1702. cum alijs intermedijs, tam Maioribus, quam Minoribus, cum Absidum Planetarum, Obliquitatis Zodiaci, & eccentricitatis Solis mutationibus; atquè Luminarium Deliquijs.

LIBRI DVO.

In quorum Primo agitur de actione corporum Cælestium in inferiora, præcipuè in corpus humanū, & an in intellectum, & voluntatem

In Secundo verò de Magnis in terrarum Orbe mutationibus, bellis, fame, peste, Turcarum Imperij destructione, & forsan noui Sęculi principio, cum ipsorum particularibus temporibus.

Per Dogmata Philosophiæ Aristotelis, Platonis, Pythagoræ, Mathematicæ, Astronomiæ, Astrologiæ, Prospectiuæ, Cronologiæ, Medicinæ, Sacrarum Literarum, & Theologiæ.

Quibus annectitur Epistola de inuentione nouæ Medicinæ Cælestis ad Perillustrem, & Admod. Reuer. D. Iacobum Antonium Medicen.

AD ILLVSTRISSIMVM, ET REVERENDISSIMVM PRINCIPEM

LVDOVICVM LVDOVISIVM

S. R. E. Cardinalem Camerarium, & Sanctissimi D. N. GREGORII XV. Nepotem, ac totius Ecclesiastici Status Præfectum &c..

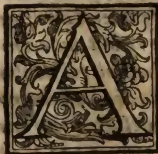
MACERATAE, Apud Ioannem Baptistam Carbonum. 1621.

SVPERIORVM PERMISSV.

ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI
LVDOVICO CARDINALI LVDOVISIO
S. R. E. Camerario, vniuersiq; Status Pontificii Generali Præfecto &c.

IOANNES FRANCISCVS SPINA F.

TE vel minimum abscessi, Cardinalis Illustrissime, postquam Bononia, quò tua me sexto ante anno allexerat humanitas, vt ibi mira sibi subditum foueret clementia, complecteretur animo, & secum pene perpetuo non inuitum, sed indignum traheret, sum digressus. Siquidem ad suprema tantummodo Cæli domicilia, quo mihi tuis virtutibus iter munieras gradum feci: ibiq; iucundissimè animo, menteq; diuersatus sum. Nec inde digredior hoc tempore, cum summam tibi gratulaturus dignitatem ad Vrbem aduocor, quin potius ipsum corpus, quod in Ripa Transona sua detinebatur mole, & paulo post Neapolim deuehendum erat, animi celeritatem in Cælum emicantis, sublatum ex humo in sublime,

blime, videtur ſequi. Quid enim tui Patrui Pontificis Opt. Max. quid amplitudo tua diſtat à Cælo? Hoc ſanè ſolum diſtare credendum eſt, quod vobis illud ſubijci, vos ſibi præfici gloriatur. Quãobrem ſubmiſſionis illius ſignificationem hac lucubratione mea, in qua de Maximis Coniunctionibus Saturni, & Iouis diſſero, qua ſoles benignitate ſuſcipito. Nec mirum tibi videatur, ſi ſolemni cæterorũ in offerendis munuſculis precationi parcam: ſed æqui, bonique conſulito, quod excidet ex ore meo. Pene meo iure gratiam poſtulo. Cæleſtis enim argumenti dignitas, quando tecum mihi ſermo eſt, me reddit audacem. Nam probè memini cæleſtibus animi tui dotibus planè effectum eſſe, vt eam tibi quicũq; te prius nouerat, qua clares hoc tempore maieſtatem augurarentur: Iiſdem efficitur hoc tempore, vt te Reſp. Chriſtiana veneretur, ac colat: quiſque ſibi faciles aditus eſſe ad te exiſtimet: tantæq; virtutis fructus perpetuos in Eccleſia Chriſti percupiens Sanctiſsimo Patruo tuo, tibiq; longiſſimam, fortunatiſſimamq; vitam exoptet, & mecũ aduerſa quælibet ab vtroq; deprecetur. Vale. Ex Ripa Tranſona 3. Kal. Maij 1621.

IN LIBRVM
SVBTILISS. ET EXCELLENTISS. PHILOSOPHI, ET MEDICI IO. FRANCISCI SPINÆ RIPANI,
De magna coniunctione Saturni cum Ioue.

GASPARIS MVRTVLÆ Iuriſconſulti Genuenſis.
ODE.

OSTERA quid referat, ventura quid aduehat ætas,
Fulgore vbiq; Siderum,
Tam bene Piceni, ò lux inmortalior Orbis,
Decuſq; magnum patriæ,
Felici calamo narras, & numine dextro
FRANCISCE nobis indicas,
Vt tanquam in ſpeculo, viuaq; in imagine bella
Spectentur atra ſanguine,
Et rixæ, & Cædes, & ſœua tonitrua mortis,
Et regna, & Vrbes dirutæ,
Et diuiſa ſcitum Imperia, proſtrataq; terris
Lunæ ſuperbæ cornua,
Sic dirum portendit atrox Saturnus, & ingens
Coniunctus illi Iuppiter,
Deliquia heu Solis fracta ſic luce minantur,
Sic plurima mors illius;
Proſpectusq; ferox Cæli, iurataq; noſtris
Damnis ſuperna lumina.
Heu miſeram Italiam, dulcis quæ munere pacis
Potita diù, cędibus
Afflictata tuis auuerſo numine diuum
Cruore, tandem viſcera
Sparges infelix, nigroſq; in funera reges
Spectabis, & dira fame
Dentibus attritis, ſtomaco & latrante peribis,
Simulq; peſte ſaucia

Innumera heu flebis proſtrata cadauera, Cælum
Auertat, ah Cælum precor
Hanc rerum faciem auertat, nec noſtra trahatur
Tot heu ruinis perdita
Italia in præceps, vento & reflante, procellas
Impellat has remotius
Gens vbi ſœua iacet nobis inimica ſub arcto
Gelu ſtupens, & frigore,
Aut vbi mille ſuas feruens habet Aphrica terras
Fixo calentes ſidere,
Nos iuuat hic pacis ſtudium, nos otia læta,
Nos & quies amabilis,
Et virtus ſimul innumeras laudata per artes,
Et fautor illi plurimus.
Dicere te talem ò ſpes Vrbis maxima, & Orbis
Talem vocare te decet.
Murice qui Sacro LVDOVISI tempora cingis,
Sanctaq; fulges purpura.
GREGORII tu digne Nepos, virtutibus illum
O quam ęmularis vndique,
Hunc pietas, hunc cana fides, probitaſq;, pudorq;,
Candorq; mentis integer,
Et labor, & ſtudium, & rerum prudentia maior
Euexit ad pulcherrimum
Hunc fortunæ apicem, & venerabile culmen honorum
Fecit in Vrbe Principem.
Te mores ſimiles decorant, tranquillaq; in ore
Fulget nitens ſerenitas,
Et ſocia Imperij maieſtas regia, vultus,
Splendorq; frontis nobilis,
Et lepor, & comi laudata modeſtia cultu,
Et forma feruens ingeni
Per te Roma nouas ſpes induit vndiq;, per te
Nouis ſuperbit artibus,
Et florent ſtudia, & ditantur honoribus illa,
Frontemq; Virtus erigit.
O viuas fœlix longa digniſsime vita
Inſignis altor artium,
Et quem purpureo radiantem Romà galero
Te nunc tuetur vndiq;
Tempora tergemina videat redimita tiara
Figatq; plantis oſcula.

PERILLVSTRIS DOMINI DIONISII BONOMI PATRITII RIPANI.

DISTICHON.

CVM Ioue quid iunctus portendat falciger, astra
Quid faciant motu, & lumine; SPINA docet.

IN EVNDEM ODE.

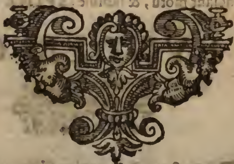

INQVITE apricos Charites recessus,
Linquite & colles, nemorumq; curam,
Plectra tractantes recreate dulci
Pectora cantu.
En sacra doctam sobolem Sorores,
Summus ex vestro bibit amne dotes
SPINA, nunc trinis celebratur omni
Dotibus Orbe.
Nam Poli Stellas numerat, vagamq;
Iudicat Lunam, celeremq; Solem,
Et globos Cæli recolens per artem
Sydera noscit.
Istius spargit medicina famam,
Quas sciens multos agitat per annos,
Et simul tollit super astra summum
Diua decorem.

Diua

Diua, quæ rerum memorare nouit
Orbitam, & Terras, fluitantis æstum
AEquoris, cum non patiens habenæ
Classica cantat.
Ergo collectos per aprica rura
Ferte Narcissos, Cypriamq; myrtum,
Et rosas nardo, violasq; molli
Iungite thyrso.
Hisq; gemmatis radiate sertis
Verticem vestræ sobolis sorores,
Vt nouos ipso capite, & capillis
Afflet odores.

IO. FRAN-

IO. FRANCISCI SPINAE

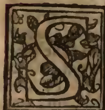
Philosophi, & Medici Ripani.

De Maximis Coniunctionibus Saturni, & Iouis Annorum 1603. & 1702.

LIBER PRIMVS.

Per Cælestia corpora venimus in cognitionem creatoris, & futuras Cœli Passiones certitudinaliter, sublunarium per coniecturam & fortuitos casualesq; effectus cognitione coniecturali, & non parum fallibili præcognoscimus.

C A P. I.

SI non adest difficultas quod philosophari oporteat, cum nobis mentem erectam, rationalemq; Deus impenderit, vt præ ceteris animalibus spectando Cœlum prudentiores euadamus, & suam veneremur maiestatem cum Cæli *Psal.* 10. enarrent gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum, qua de causa Cælum, immortalis Dei exemplar, speculum, & æternitatis librum esse non dubitamus: vt eá, quæ à mente diuina, mundiq; regina præcognita sint, per organa cælestia, in eodem scripta, & signata omniquaq; micantia esse; cum par omnem terram exeant sonus, & apparentia eorum, vt omnes creaturæ Cęlum venerari, ac cognoscere possint, *Psal. ibidem*; cum elementa, ac etiam mista diuersis cælorum vertiginibus agitata sonos, & armonicos cantus seu ordines emittant, & omnia nos ducunt in creatoris cognitionem vt eiusdem Prophetæ extat sententia *Psal.* 10. quoniam video Cælos tuos opera digitorum tuorum Lunam, & Stellas, quę tu fundasti, quid est homo quod memor es eius aut filius hominum quoniam visitas eum *Psal.* 8. qua propter omnes creaturę per vniformes cęlestes motus primum motorē Deum cognoscere possunt, omnesq; expellendo idolatrias, sed semper agitata mente suam infinitam maiestatem intelligendo colant, ado-

B rent,

rent, atque venerentur, quę sola veluti *Per Iob. 9.* colligitur pręcipit soli, & non oritur, & stellas claudit quasi sub signaculo, qui facit Arcturum, & Oriona, & Hyadas &c. & hæc per astronomicas mensuras, ac numeros, & coniunctiones, atq; coniunctionum proportiones, & Stellarum *Syzyzias*, ex quibus omnibus de effectibus in terrenum globum transmissis nos ante aduentum ipsorum aliquam confusam habere posse scientiam probant Astrologi, & Theologi confirmant, at Cælorum passiones certitudinaliter.

Sed pro maiori huius rei elucidatione futura dupliciter præcognosci possunt, vno modo in suis causis, alio modo in se ipsis, si in se ipsis considerentur, ammittunt rationem futuritionis, & hoc pacto à quolibet tunc inspiciente, & consideratione illa possunt cognosci, vt videns Platonem currere enunciat ipsius cursum, & Lunam eclypsari dicit ipsius deliquium; in suis caussis vero rationem futuritionis habent, & de hac cognitione est modo sermo: quapropter, veluti inferius dicetur, caussas naturales omnium effectuum inferiorum, & sublunarium corpora cælestia esse, quorum motus, aspectus, virtutes &c. considerantur ab Astronomo; intendimus ob id inquirere vtrum Astrologus ex cognitione syderum possit prænunciare veritatem alicuius effectus ab ipsis quouis modo producendi sicut ex caussis pręcognoscuntur effectus. Ideo duce D. Thoma *sec. 2. quest. 95. art. primo* quo in loco talia leguntur; vnde non potest esse quod ex inspectione syderum accipiatur cognitio futurorum nisi sicut ex caussis præcognoscitur effectus: Ad hos autem effectus, vt dictum est, cum illæ virtutes cælestis corporis tripliciter se habeant, quia aliquos necessario, aliquos vt in pluribus, alios tandem contingenter, & variabiliter producunt; quapropter non vnica, sed multiplici conclusione erit respondendum.

Prima conclusio est, passiones corporum Cęlestium per certitudinem possunt à nobis pręcognosci, ac pręnunciari, & tali modo probatur.

Effectus, qui ex necessitate dependent à caussis, ex consideratione illarum per certitudinem pręnosci, ac pręnunciari possunt: sed passiones corporum cęlestium sunt tales, quod ex necessitate depẽdent ab illis; ergo ex inspectione corporum cęlestium tales passiones possunt per certitudinem pręcognosci. maior est D. Thomę *loco citato* minor patet ex dictis.

Quæ conclusio manifestatur à Sancto Doctore *secundo sententiarum dist. 7. quest. 2, art. 2. in corpore* his verbis.

Futurorum quædam determinata sunt in suis caussis, quædam

verò

verò non habent caussas determinatas, sicut quę sunt ad vtrumlibet, quilibet autem effectus secũdum quod in caussa sua determinatur in ea potest cognosci: si. n. determinetur, in ea vt ex qua necessario contingat, certitudinaliter cognoscetur, sicut sunt ea, quę circa motum Cęli accidunt, vt ortus, & occasus, & eclypses, & coniunctiones luminarium: eandem conclusionem fatetur *2. 2. quęst. 95 art. 1. & 5. in corpore.*

Secunda conclusio est passiones corporum inferiorum, quas physicas appellant, per quandam coniecturam pręcognoscimus; & probatur, effectus non ex necessitate, & semper, sed vt in pluribus, rarò tamen deficientes, non per certitudinem, sed per quandam coniecturam possunt ex inspectione causarum pręcognosci, D. Thomas 2. *2. quest. 95. art. 1 in corpore*: sed passiones physicę ex prędeterminatis sunt huiusmodi, ergo &c.

Quapropter sanctissimus Doctor confirmat hanc conclusionem loco citato hisce verbis: sicut Astrologi per considerationem Stellarum quędam pręnoscere, & pręnunciare possunt de pluuijs, & siccitatibus &c. idem habet *art. 5. eiusdem quest. in calce corporis, & 2. sentent. distin. 7. quast. 2. art. 2. in corpore* habet hęc verba: si autem terminantur in causis vt ex quibus frequenter contingunt, cum potestate tamen deficiendi in minori parte propter impedimentum ex parte agentis, vel ex parte recipientis actionem, eorum pręcognitio non certitudinalis, sed coniecturalis haberi potest, & hoc modo Astrologus ex Ptholomęo etiam *lib. 2. quadr. tex. cõm. 5.* prędicit quędam futura, quę consequuntur ex motibus Cęli in istis inferioribus, quę tamen impediri possunt propter defectum inferiorum causarum &c. in eodem loco *ad suum argumentum* dicebat; ad quintum dicendum est, quod Astrologi non possunt pręnunciare euentus, nisi quia reducuntur ad motum Cęli, sicut ad causam vel per se vt transmutationes, quę accidunt in corporalibus, vt tempestates, & sterilitates, & pestilentias, & huiusmodi &c.

Tertia conclusio est, quod nos ex inspectione Syderum possumus pręcognoscere coniecturaliter tamen effectus fortuitos, & casuales naturales, quę quidem conclusio ita probari potest.

Effectus quilibet ex inspectione caussę suę naturalis pręcognoscitur; sed effectus fortuiti, & casuales, &si non secundum ambas partes simul, secundum tamen ambas partes seorsum à pluribus caussis cęlestibus dependent, ergo ex inspectione caussarum cęlestium pręcognosci possunt.

Qua propter huic determinationi non opponitur assertum D.

Thomæ 2. *sentent. distint. 7. quest. 2. art. 2. in corpore*, quo fatetur non posse Astrologos hæc entia fortuita, cum possint esse, & non esse, præscire, quia ibi sermo fit de illis vt formaliter fortuita sunt, hoc est de illorum accidentali connexione, & contingentia, ad quę de cognitione illorum certa, vel coniecturali cum minima fallibilitate, hic autem loquimur nos de ipsis vt materialiter considerantur secundum suas partes seorsum, atq; de defectibili cognitione ipsorum; cum enim, vt dictum est, illæ caussę vt modificatæ prius in his inferioribus tanquam in suis passiuis, vel instrumentis efficiant hęc entia, quorum defectibilitas ex materia censetur, ob id nos caussas cælestes inspicientes prædicimus tales effectus possibiliter euenire, defectibiliter tamen propter materiam modificantē actionem illarū

Exemplificatur conclusio; pręuidet Astrologię peritus iuxta doctrinam secundę conclusionis causam lapidum ex terrę motu, quem ex Cœlo pręsentit; præuidet ex alia caussa cælesti immissionem fulgurum; quod verò hæc duo coniungantur ad inuicem, vel secundùm tempus, vel secundum locum poterit prescire ex inspectione concursus illarum caussarum, à quibus ambabus dependens est talis effectus, qui non vnus, sed multiplex est, cum in multiplicem virtutem caussatiuam, vti dictum est, reducatur, ità vt formale præuisum ab Astrophilo non est illa vnio, sed illud totum secundum suas partes seorsum tamen acceptas, vt possibiliter, & contingenter vnibiles sunt.

Sed oritur difficultas non parui quidem momenti, nam connexio hæc effectuum horum puta casus lapidis cum immissione fulguris ex concursu, & aspectu illorum Astrorum dependet, & caussatur; sed ille aspectus, & concursus Astrorum certitudinaliter præcognoscitur ab Astrologo iuxta doctrinam primæ conclusionis, ergo, & ista connexio contingens effectuum horum certitudinaliter præcognoscetur.

Respondendum est, quod hęc instantia presupponit vnum falsum quod .f. hęc accidentalis effectuum connexio, vel reducibilis sit ad virtutes Cæleстes purè, cum nec immediate, vt dictum est, nec mediate re vera pure reducenda sit, sed tantum in ipsum aspectum Cælestium corporum, vt docet D. Thomas 3. *contra gentes cap. 86.*, & Ferrariensis *ibi*, diffusius verò Caietanus *prima par. quest. 115. art. 6.* modificatum, & receptum in inferioribus, & proximis corporibus secundum conditiones ipsorum est referibilis, quod si huic addamus, quod conditiones proprię corporum inferiorum sunt posse deficere ab esse tam substantiali, quam accidentali; & consequenter tam

ter tam a pati, quam ab agere varium, & mutabile semper habere esse, contrarium habere &c. quod est radix casus, & fortunæ, atq; omnis contingentiæ; videbimus quod huiusmodi entia contingentia non resoluuntur in actiones corporum cælestium precise, & purè; sed in actiones ipsorum modificatas in his inferioribus, ac per consequens non oportere esse tales, quales ex influxu Cœli recepto, & modificato in tali materia consequuntur.

Quapropter ad instantiam formaliter respondendo distinguimus connexionem illarum partium dependere ex aspectu corporum cælestium contingit dupliciter, vel ex ipso pure, ac præcise, & sic falsa est maior, & vera minor; vel ex illo modificato, & recepto in inferioribus iuxta conditiones inferiorum, & sic vera est maior, & falsa minor, cum hę conditiones, in quibus modificatur influxus superioris, radix sint contingentiæ casus, & fortunæ.

Ex dictis colligere possumus quod effectus à planetarum coniunctionibus caussatos precognoscere possumus per coniecturam, nempe bella, sterilitates, regnorum euersiones, morbos pestiferos, atq; benignos &c.

Sed contra asserta statim insurgit maior pars medicorum asserentium omnes effectus dependere ex quatuor elementis, non autem à Cœlo; & licet à Cœlo aliqui dependeant, ob distantiam à nobis debent derelinqui, ideò est deueniendum ad prima principia.

Vnius rei sunt plures caussæ; sed Cælum est omnium inferiorum caussa vniuersalis, ac prima. C A P. 2.

APVD Philosophos constat quamlibet rem per physicam transmutationem productam à pluribus genere diuersis caussis dependere, vt materiali, formali, efficiente, & finali; verum etiam a caussis, etsi eiusdem generis, vt puta effectricibus, & motricibus, ordinis verò diuersi produci, D. Thomas n. 1. *parte quest. 52. art. 3. in corpore* dicens vnum esse proximum mouens, licet possint esse plures motores remoti, insinuauit vni rei duplex assignari mouens proximum scilicet, & remotum, quod & Aristoteles 2 *physicorum tex. 32., & 5. metaph. tex. 2 cap. de caussa* docuit, insinuauitq; motores remotos plures esse respectu eiusdem; quapropter Reuerendissimus Ferrariensis *in quest. de physic. auditu super 2. lib. quest. 5* inquiebat, quod isti effectus inferiores reducũtur in quatuor caussas scilicet in caussam particularem, in Cœlum, in intelligentiam mouentem Cœlum, & primam caussam, quæ est Deus: Socrates igitur produci-

producitur à Platone, à Cęlo, ab intelligentijs mediante Cęlo, & Deo

Diuersus igitur ordo in caussis eiusdem generis nascitur ex diuersa approximatione, & distantia illarum ad effectum producendum, vnde, & D. Thomas 5. *metaph. lect.* 2. inquiebat, harum vna est prima, & remota, alia secunda, & propinqua; idem habet Auerroes 3. *phys. comm.* 30., & Themistius *primo de anima text.* 23, *&* 3. *de anima text.* 25., quem secutus est Auicenna, docuit quod agens particulare non attingit essentiam formæ, per quam effectus habet esse, sed tamen disponit materiam, qua disposita forma ipsa producebatur à caussa vniuersali, hinc est quod etiam D. Thomas 1. *parte quest.* 115. *art.* 3. *ad* 2. docuit, quod caussa vniuersalis agit ad speciem, & virtute ipsius, hæc particularia agentia agunt ad illam generando indiuiduum.

Concurrunt ad eundem effectum producendum plures mouentes caussæ, etsi cum diuersa ordinis habitudine, essent aliter tamen ordinatæ, ita vt vna non possit sine alterius concursu, excepto Deo, agere, vt habetur ex Aristotele 2. *metaph. text.* 6., & D. Thoma *lect.* 3., in qualibet .n. productione tria consideranda reperimus, vltimum quod dicimus caussatum; primum quod solúmodo caussans, & mediū quod caussans virtute sibi influxa appellamus, qua propter si medium non potest in vltimum agere nisi prius respiciat influxum virtutis actiuæ à superiori, nec primum potest in vltimum nisi modificatum, & coactum in medio; motio .n. prioris caussę modificatur in caussa secunda secundum modum ipsius caussæ secundæ, & prius natura modificatur, quam medium impellat ad mouendum; Caietanus super 1. *parte quest.* 14. *art.* 13., *&* *quest.* 115. *art.* 6. cuius modificationis ratio ex eo censenda est, quod omne recipitur per modum non sui met, sed recipientis ipsius, vt docuit Aristoteles 2. *de anima text.* 66., & D. Thomas *lect.* 12., *atq; 1. par. quest.* 12. *art.* 4. *in corpore*; cum igitur virtus superioris agentis agat in vltimum, vt recepta in medio, ea propter erit ibi per modum medij; nequaquam primi actiua, quæ cum secundum se illimitata sit, quia superior, & vniuersalis plurimos potest etiam effectus producere, & indifferenter respicit omnes, quorum omnium rationes habet ex sua illimitatione D Thomas 2. *phys. lect.* 6. vt igitur huius non autem alterius sit productiua in alio .s. medio, quod nisi vnius rationis effectum respicit, arctanda, limitanda, atq; modificanda erit; hoc itidem pacto inquit D. Thomas 1 *part. quast.* 4. *art.* 1. *ad tertium*, *&* 2. *de anima lect.* 11. *text.* 57. *&* 4. *Cæli text.* 35.

Verum sicut nec in finalibus, nec in formalibns, ac materialibus

causis

caussis procedere in infinitum potest, ita nec in mouentibus, ac efficientibus, omnes .n. mediæ caussæ cessent, docet Aristoteles 2. *metaphys. text.* 6., & D. Thomas *lect.* 3. repugnat etenim infinito primũ, & vltimum ex Aristotele 3. *phys. tex.* 30., 5. *phys. tex* 13, 8. *phys. tex.* 34., 2. *de generat. & cor. tex.* 68., *primo de genera. animal. cap.* 1., 12. *metaphys. tex.* 48., *& alibi*, quod si mediæ omnes essent, ergo omnis aboleretur caussalitas, quia ipsę non nisi per influxum à prima receptum habent caussalitatem *ex 7 phys. tex* 4., *& 8. phys. tex.* 34. propterea subdit D. Thomas 3. *de anima lect.* 2. *text.* 136. impossibile est compleri actionem dependẽtem ab infinitis actionibus, neque etiam vnius rei possunt esse infinitæ potentiæ, deueniendum erit igitur ad vnam dumtaxat vniuersalem, & primam caussam, à qua omnes aliæ dependent.

Hanc autem vniuersalem, & primã omnium inferiorum caussam Cœlum ab intelligentia motum ex ordinatione diuina esse compertum est D. Thomas 3. *contra gent. cap.* 82. quandoquidem, & Aristoteles 8. *physic. text.* 34. cum probasset in mobilibus, & mouentibus in infinitum iri nõ posse, quod & 7. *physic. text.* 4. docuit determinauitq; ad vnum primum mouens se ipsum non ab alio motum esse statuendum, & hoc vult primum Cœlum cum intelligentia motrice esse, quapropter 8. *phys. tex.* 60. *&* 61. & D. Thomas *lect.* 4. *in calce* habent, quod Cœlum mouens se ipsum secundum motum localem, & est principium aliorum mouentium, & mobilium, ac per consequens primum inter omnia, quæ mouentur, & 2. *Cœli tex.* 20. Cœlum cum suo motu horum inferiorum caussam esse docebat; vnde, & D. Thomas 2. *phys. lect.* 6. *text.* 32. ibi habeat, Solem, ac Cœlum esse caussam primam, ac vniuersalem calefactionis, ignem verò propriam; hinc etiam habuit Aristoteles 2. *phys. tex.* 26. hominem ab homine generari, ac Sole: quàm propositionem declarauit D. Thomas 5. *metaph. lect.* 2. generatur ab homine, vt caussa propinqua, & posteriori, à Sole verò vt remota, & priori; quapropter & Homerus in suis carminibus vocauit Solem patrẽ viuorum eo quod inquit D. Thomas 3. *de anima lect.* 4. est alià caussa generationis humanæ. Auerroes & ipse 2. *de Cœlo comm.* 16. monuit Cęlum esse vniuersale agens respectu horum inferiorum. Caietanus Illustriss. 1. *par. quæst.* 8. *art.* 1. cum Scoto conclusit Solem per lumen tantum quoad substantię organum agit, in hoc dissentit Scotus esse caussam mineralium in visceribus terræ.

Quinimo Aristoteles 8. *phys. à tex.* 29. *vsq; ad* 34. probat pluribus rationibus grauia, & leuia, ex quibus omnia elemența constituuntur

untur inesse non à se ipsis moueri, ne dum de potentia essentiali ad actum primum, quo scilicet attingitur esse substantiale formæ, cum nulla res sibi met sit caussa essendi, quod, & Auerroes 8. *phys. text.* 32 confirmat, sed & postquam genita sunt non exiri ex potentia accidentali ad actum secundum, quo habent moueri localiter, cum& hoc, sicut & illum à generante scilicet Cœlo mendicent, impossibile est namq; à se ipsis ipsa moueri, nec valet dicere, hoc Aristotelis dictum concludere de motu, vt exitum dicit de potentia essentiali ad actum primum, hoc etenim commune est omnibus inferioribus: con cludit namq; ibi Aristoteles pręcipue de productione actus secundi, subdit namq; *est enim hoc officium vitæ, & animantium proprium*, si animantia, & ipsa traducuntur ad actum primum, & essentialem per Cœlum ratione allata, quia Sol, & homo generant hominem, & Auerroes 12. *metaphys. comm.* 18 habet Solē, & Stellas esse principium cuiuslibet viui in natura: hoc idem habet *primo de generat. animal. comm.* 2., *&* 2. *de generat. animal.* 3., *quarto Cœli* 32., *& cap* 2. *de substan. orbis*; quomodo proprium illorum esset mouere se ad talem actum? sermo igitur intelligendus est de moueri ad actum secundum, quod animantibus concessum est per animam, quę principium actiuum dependens semper à corpore Cælesti, & in esse, & in moueri; ex quibus patet non solum elementa (vt quidam Medici dicunt) sunt caussa inferiorum, sed & corpora Cælestia, intelligentiæ, & per consequens Deus. An verò medici defendi possint videbimus

Defenditur opinio Medicorum, & probatur elementa vbiq; & in omnibus suo modo repereri. C A P. 3.

ALBERTVS Magnus *lib. de mirabilibus mundi cap.* 12. *&* 13. dicebat non esse credendum solis medicis, qui asserunt omnes effectus dependere à quatuor Elementis, neq; solis Astrologis dicentibus omnes effectus à Cœlo venire; sed aliqua ab elementis, alia vero ab ipsomet Cęlo absq; elementorum adminiculo procedere; vnde ex hoc, & supra enarratis capit. Medici defendi minimè possunt.

Attamen cum minus Medicus non sim, quam Mathematicus, Medicos defendere conabor, atq; probare non solum elementa reperiri post Cęlorum orbes, & in inferiori mundo, sed vbiq; suo tamen modo, hac de caussa sententiam explicabimus.

Elementa sunt quatuor ex Aristotele 2. *de generat. & corrupt. text.* 16. 17. 18. *& alibi*, & Galenus ex Hippocrate, *lib.* 1. *cap.* 3.

de elementis

de elementis. Ignis .f. Aer, Aqua, & Terra, ex quibus sequuntur composita per sectorum quatuor genera, quę sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia, in quorum compositionem licet omnia conueniant elementa, singula tamen vnum præcipuum elementum sequuntur, & imitantur: Nam lapides omnes terrei sunt natura, siquidem graues, & descendunt, & ita siccitate concreti, vt liquefieri nequeant, sed augentur; & licet grandescant, non tamen viuunt, quia crementum illud non ex alimento intus mollito fit, sed ex appositione materiæ ex doctrina Themistij 2. *de anima com.* 6.; metalla autem aquea, & liquabilia existunt, quod Physici non negant, & Alchimici experiuntur, ex aqua viscosa, siue ex aqueo argento viuo generata sunt. Plantæ sic cum aere conueniunt, vt nisi sub diò non pullulant, nec coalescant; sic animantibus omnibus igneus est ollis vigor, & cælestis origo: Adeò cognatus est illis ignis, vt eo extincto mox tota vita deficiat: quam doctrinam habemus à Platone *in Thimeo*, vbi calorem naturalem ignem appellat, non quod sit ignis (vt opinor) vel naturæ igneæ, cum ignis sit corrumpere actiones naturales, & non perficere; sed ignis seu igneus, quia ab igne emanat in mixtione, & talem adipiscitur gradum, vt complexionalis fiat, animæ vegetatiuę in plantis, & animalibus inseruiens vt instrumentum, quo omnes actiones, & passiones exercet, eodem ad misti generationem vtens; & ità directus à virtute formatiua seminis, quæ cęlestium corporum vi adiuta de potentia materiæ educitur, adeò illi intrinsecus euadit, vt & temperies, & facultatis robur nuncupetur. Auctores verò valde difformes fuere: nam Aristoteles 2. *de generat. animal. cap.* 3. non solum innatum calorem, sed Cælestem vocauit, & alibi Aristoteles nempe 2. *de anima tex.* 41. sui factus immemor ab igne in corpore nostro coctiones fieri affirmauit; alibi etiam complexionem hunc calorem appellauit *lib. de long. & breuit. vita*, Hippocrates tamen ignem vocauit calorem naturalem *lib. de corde* 5., Galenus etiam 8. *de placitis Hippocratis atq; Platonis* 7. asserebat melius erat dicere non ignis, sed insiti caloris fontem, alteram hubuit opinionem 1. *aph. comm.* 14. *&* 15.; *quinto de simplic. medic. cap.* 19., 4. *aph.* 37, *& multis alijs in locis*: sed conciliator *differ.* 59 interdū cælestem, & interdum permixtum cum elementari esse dicebat, at quomodocunq; sit in casu nostro ob caliditatem aliquo modo refertur igni.

Rursus vnumquodquè illorum in se distinctum per elementorum gradus, nam inter lapides, præcipue terrei sunt, atq; dicuntur, qui opaci, & graues; aquei qui transparentes, vt qui ex aqua congregati, vt Cryltallus, Berillus, & Margaritæ in conchis, nec non, & lapis

Pyramacus, qui liquefcit ex Ariſtotele, & Auerroe 4. *meteororum tex. & comm.* 40.; Aerei verò ſunt, qui aquæ ſupernatant, & ſpongioſi ſunt, vt lapis ſpongiæ & pumex, & tophus: ex lapidibus verò, ex quibus ignis extrahitur, dicuntur ignei, & in ignem aliquando reſoluuntur, aut ex ipſo geniti ſunt, ſicut lapis fulminis, & lapis pirites, atq; Arbeſtus, & qui ardent in Scotica *ex* 2. *quadripartiti cōm.* 45. ſimiliter inter metalla terrea ſunt plumbum, & argentum; Aquea Argentum viuum; aerea cuprum, & ſtamnum; ignea verò Aurum, & ferrum: in plantis quoq; terram imitantur radices propter denſitatem, folia autem aquam propter ſuccum, flores aerem propter ſubtilitatem; ſemina ignem propter ſpiritum gignitiuum. *Præterea* aliæ dicuntur calidæ, aliæ humidæ, aliæ frigidæ, aliæ ſiccæ, elementorumq; nomina ab eorum qualitatibus ſibi mutātes, ex conſenſu Medicorum omnium, inter quos apud nos locupletiſsimus eſt Dioſcorides.

Inter animalia etiam quędam præ ceteris terrea ſunt, & terræ viſcera inhabitant, vt vermes lumbrici, & talpę cum multis reptilibus; alia aquea ſunt, vt piſces, cancri, Anguillæ; alia aerea, quæ extra aeram viuere nequeunt; ſunt, & ignea ignem habitantia, vt Salamandræ, & quædam Cicadæ, quas pyrauſtas vocant; & quæ igneo quodam calore feruent, vt columbæ, ſtrutiones, Leonęs, & quas vocat ſapiens beſtias vaporem igneum ſpirantes, & ignitos ſerpentes *numeri* 21. in animalibus etiam oſſa referunt terram, frigida .n. ſunt, & ſicca ex Galeno *lib.* 1. *de temperament. cap.* 6. & 9., & *lib.* 7. *cap.* 3., & *lib.* 2. *de element. cap* 2. caro aerem ob caliditatem, atq; humiditatem ex eodem Galeno *citato*, & Ariſtoteles 2. *de partibus anim.* 3., & Auerroes *in comm. de longi, & breuit. vitæ*, & 4. *colliget cap.* 2. vitales Spiritus ignem ob ſubtilitatem primo, & ob caliditatem ſiccitatemq; ex Galeno *in lib. an ſanguis in arterijs natura contineatur cap.* 2., & *alibi* 14. *cap.* 9. *de vſu partium*, & Auerroes 2. *colliget cap. de complexionibus*, aquam vero humores, quia fluunt; & hi etiam elementis partiti ſunt, nam bilis ſeu colera rubea cedit igni ob caliditatem ſiccitateq; ex Galeno *lib.* 2. *de elementis cap* 4. *in fine*; aeri ſanguis; pituita, ſeu phlegma aquæ; melanconia, ſeu nigra bilis terrę ex doctrina eiuſdem Galeni *lib.* 2. *cap.* 2., & 3. *de temperamentis, lib.* 2. *de nat. facul.* 9., *decimo de ſimpl. medic. facult. cap. de felle, lib.* 1. *cap.* 9. *de arte curat. ad Glauconem, & multis alijs in locis*: ſed melius *lib.* 8. *cap.* 4. *de Placit. Hippocratis atq; Platonis.*

In ipſa deniq; anima teſte Auguſtino refert ignem intellectus,

aquam

aquam imaginatio, terram verò sensus; atq; hi etiam elementis dispartiuntur, nam visus igneus est, nec enim sine igne, & luce percipit, veluti docet Aristoteles cum Auerroe *cap. 1. de sensu, & sensili, 2. de anima tex. 74., & 162., & 3. de anima tex. 18.* nam aere percusso sonus efficitur ex eodem Aristotele *2. de anima tex. 75. 82. & 130., & 3. de anima tex. 31., nec non, & cap. de sensu, & sensili*: olfactus autem, & gustus ad aquam referuntur, sine cuius humore nec sapor nec odor fit. Arist. *2. de anima tex. 100, & cap. 5. de sensu, & sensili*: denique tactus omnis terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens Arist. *2. de anima tex. 130.* quæ omnia habentur etiam à Galeno *multis in locis præcipue in lib. de oculis part. 2. cap. 6.*: Actus quoq; & operationes hominum ab elementis moderantur, veluti ex Galeno *lib. artis paruæ* colligitur, nec non ab Aristotele *lib. Physionomiæ, de generat. animal. & Historia animal.* cui astipulantur Polæmon, & Adamantius, & nostra tempestate Io: Baptista Porta *lib. 1. cap. 9. Physionomiæ*: tardus enim motus, & solidus à terra significatur; pauorem, & inertiam, & remissum opus aqua signat; alacritatem., & amicabiles mores äer; impetum acutum, & iracundiam ignis.

Elementa igitur omnium prima sunt, & omnia ex illis, & secundum illa sunt, atq; ipsa in omnibus, & per omnia vires suas diffundunt, veluti quis legens Aristotelem *in libris de Cælo, & Generatio-rat. & corrupt.*, nec non Galenum *in libris de elementis, & temperamentis* facile scire potest.

Est Platonicorum omnium vnanimis sententia, quemadmodum in Archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mundo omnia in omnibus esse, modis tamen diuersis pro natura videlicet suscipientium; sic & elementa non solum sunt in istis inferioribus, sed & in Cœlis, & in Stellis, in Dæmonibus, in Angelis, in ipso deniq; omnium opifice, & Archetypo suo modo, sed in istis inferioribus elementa sunt crassæ quędam formæ immensæ materiæ, & materialia elementa; in Cælis autem sunt elementa per earum naturas, & vires modo videlicet Cælesti, & multo excellentiori, quam Lunam. Nam cælestis terræ soliditas illic est absq; crassitudine, aquę & aeris agilitas procul ab effluxu; ignis calor ibi non vrens sed lucens, omniaq; suo calore viuificans.

Ex Stellis præterea ignei sunt Mars, & Sol ex Haly *parte 1. cap. 4* Ptholomæo *lib. 1. quadrip. tex. 29.*, quibus cæteri astipulantur; Aerei Iupiter, & venus; Aquei Mercurius (& vt nonnulli volunt etiam) Saturnus: terrei, quæ incolunt orbem octauum, atq; Luna,

quæ tamen à Ptholomeo *lib. 1. tex. 30. quadripar.* aquea putatur, quando videlicet terræ instar cæleſtis aquas attrahit, quibus imbibita vicinitate ſua illas nobis influit, & cõmunicat; nos verò Saturnũ terreum iudicamus ex Ptholomęo *lib. 1. cap. 4. quadrip.*, Alcabitio *differ. 2. cap. 1.*, Abraham Auenare *lib. introduct. cap. 4.*, *& lib. rationum cap. 29.*, Haly *part. 1. cap. 4.*, Bonat. *tract. 3. cap. 1.*, *& ex alijs*: ſunt etiam inter ſigna terrea quędam, quędam aquea, quędam aerea, & quædam ignea, reguntq; in Cælis elementa quatuor illas triplicitates diſtribuentes illis cuiuſq; elementi principiũ ignis Aries, progreſſum & augumentum Leo, finem Sagittarium habet, principium terrę Taurus, agumentum Virgo, Decrementum Capricornus, aeris verò exordium Gemini, venter Libra, finis eſt Aquarius; principium Aquæ Cancer, Augumentum Scorpius, finem Piſces tenere ſolent: quam doctrinam quiſq; legens habet in noſtris de Mutatione Aeris *lib. 1. cap. 4. 5. & 6.*, Ptholom. *lib. 1. quad. cap. 4. & 17.*, Albumaſar. *lib. 2. cap. 7. introd. magn.*, Alcabi. *differen. 1.*, Haly *parte 1. cap. 1.*, Alphragan. *lib. 6. introduc cap. 12.*, Matern. *lib. 2. cap. 32.* & ex horum planetarum, & ſignorum miſtionibus ſimul cum elementis conficiuntur omnia corpora.

Iam verò, & Dęmones hac ratione à ſe diſtincti ſunt, vt alij dicantur ignei, alij terreſtres, alij aquatici, & alij aerei; ſed, antequam ad hoc deueniatur, Dęmones (ſecundum Porphirium, & Proclum) ſunt in duplici diſcrimine, alterum eſt genus animarum, aut ſubſtantialium, & intellectualium Dęmonum. Alterum eſt materialium potentiarum, & huiuſmodi ſunt appetitus animales ſemper ſpiritui aduerſantes, vnde Satani dici poſſunt id eſt aduerſantes, vt Apoſtolus *Galat. cap. 5.* clare teſtatur, caro (inquit) concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus carnem; Hę .n. ſibi ipſi aduerſantur, quarum vires ſiue appetitus animales: alibi ipſe Paulus *Roman. 7.* vocat legem membrorum dicens, video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ quod nedum à Paulo, ſed à Platone, Porphyrio, Proclo habemus maxime vbi de anima, & dæmone pertractant; ſunt quoq; Dęmones boni, *Dęmon* .n. ſapiens interpretatur, qui ſi bonus, diuinus; ſi verò malus, Diabolus eſt, & intelligentia extra ordinem gratię nuncupatus.

Dęmonum genera multa ſunt ſecundum noſtros Theologos, ſed Michael Pſellus de mente Platonis, Porphirij, & Procli reducit eos ad quatuor genera pręcipua, & ad quatuot elementa, & terreum videlicet, & Septentrionale, Aqueum, & Occidentale, aereum Meridionale, & igneum Orientale: Terrei, & Septentrionales aduerſantur nobis

tur nobis

tur nobis per carnem, aquei & Occidentales per sanguinem pituitę admixtum, cum pituita sit sanguis diminute coctus ex Auerroe 2. *colliget. cap. 8.*; aerei meridionales per spiritũ superbię tumefacientem, Ignei verò & Orientales per escandescentiam, & inflammantem iram precipitant, Orientales per diuinationes, Occidentales per desperationem, Meridionales per nimiam fiduciam, quam habent de bonitate Dei, Aquilonares verò per rebellionem mortales à Deo euertere conantur cum damno suo, nam tam mala Arbor effecti sunt, vt non possint nisi malos effectus siue fructus producere; non potest .n. mala arbor bonos fructus facere secundum veritatem seruatoris *Matt. cap. 7.*: vnde ad propositum hinc illi apud inferos quatuor fluuij, igneus Phlegeton, de quo Mantuanus.

Flammeus obscuros Phlegeton persuscitat ignes

& Sylius *lib. 13.*

Exundantibus vrit ripas fauus aquis phlegethon

& Paulo post

Ardenti Phlegetonte natat fornacibus atris:

& Seneca Thyes.

Phlegethon arenas igneas totas agens.

Aereus cocytus, qui quidem ater, & obscurus; non autem clarus, & lucidus, ideò Horatius *lib. 2. carm.*

risendus aer flumine languido cocytus.

dictus preterea cocytus à querelis, & lamentationibus, quę sono mediante aere perficiuntur.

Stix aqueus, quem vt sanctissimum iusiurandum Dij habebant, quod testatur Homerus *lib. 5. odys. 55.*

Hoc sciat, & tellus & vasti Sydera mundi,
Quaq; stygis de fonte fluet venerabilis vnda,
Qua iuramentum est superis, numenq; beatis

Appollonius etiã *lib. 2.* Irim per stygiam aquã iurantem introducit

Sic ait & Stygiam iurauit protinus vndam
Qua superis veneranda Deis, quam fallere terror.

Terreus Acheron, cum dicatur terræ filius, & mortuus ex Apuleio *lib. 6. metan:* cum ad mortuum flumen venies, cui præfectus charon &c. & propter duriciem veluti Stat. *lib. 2. syl.*

Durumq; Acheronta videbas

& alter

Non ego Tysiphonem, piceumq; Acheronta verebor

Hæc, & multa plura legimus apud Appollonium *in 2. Argonauticorum:* quin & in euangelijs legimus *Matt. cap.* 8. ignem Gehennæ,

henne, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti, & in Apocalipsi *cap.* 20. legitur stagnum ignis, & alibi *Deuteron.* 28. de damnatis ait, percutiet eos dominus aere corrupto, & Apud Iob. *cap.* 24. ad nimium calorem transilient ab aquis niuium, & apud eundem *cap.* 10. legimus terram tenebrosam, & opertam mortis caligine terram miseriæ & tenebrarum.

Proinde etiam in supramundanis Angelis, & Beatis intelligentijs hæc elementa ponuntur, est enim in ipsis essentię stabilitas, terrea vis, quia sunt firma Dei sedilia D. Thom. 1. *parte quest.* 108. *art.* 5. *ad* 6., estq; clementia pietasq;, aquea virtus mundans; hinc à Dauide *psal.* 103. qui facis angelos spiritus; & ministros tuos ignem vrentem. Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt Seraphini, & Virtutes, & Potestates; Terrei, Cherubin; Aquei Throni, & Arcangeli; Aerei Dominationes, & Principatus: quam doctrinam facillime colligimus à Dionysio Areopagita *in lib. de Cælesti Hierarchia*, diffusius tamen in nostris de Medicina Cælesti *tom.* 3. *lib.* 1. *cap.* 4. 5. 6. & 7.

De ipso etiam Archetypo omnium rerum opifice nonne legitur *Esaias* 45. aperietur terra, & germinet Saluatorem? nonne de eodem dicitur fons aquæ viuæ mundificans, & regenerans est? non ne idem spiritus spirans spiraculum vitæ *Genes* 2.? idem etiam *Deuteron.* 4. ignis consumens est?

Elementa igitur vbiq; & in omnibus reperiri suo modo nemo negare potest, primum in istis inferioribus ad feculenta, & crassa, in cælestibus autem puriora, & nitida; in supercęlestibus viuentia, & ex omni parte beata sunt, igitur elementa in Archetypo ideæ producendorum, in intelligentijs distributæ potestates, in cælis virtutes, in inferioribus crassiores formæ, etiam ex Platone *in Phile bo*.

Corpora inferiora continuantur superioribus corporibus, quorum Circularis motus est caussa cuiuslibet motus. Cap. 4.

AT iter incœptum prosequamur, cum dictum, atq; probatum sit ex doctrina Aristotelis, D. Thomæ, & aliorum clarissimorum virorum cælum esse vniuersalem, ac primam inferiorum caussam, modò est probandum quomodo cælestia corpora sint tali modo caussæ, & quomodo hæc inferiora continuentur Cælo, & quomodo Cæli motus circularis sit caussa cuiuslibet motus.

Ideò inferiora hæc à superioribus non secus, ac passiua ab agentibus dependeant, mundum hunc, quē Aristoteles *in lib. de gener. & corrup.* vocat actiuorum, ac passiuorum sphæram, illi superiori, & altiori

altiori continuari; ità sonant verba *lib.* 1. *Meteororum cap.* 2. est autem ex necessitate continuus iste superioribus lationibus, vt omnis ipsius virtus gubernetur inde; in quibus verbis vult Aristoteles quod iste mundus inferior constet ex quatuor elementis continuatis superioribus lationibus, ideft corporibus circulariter motis, continuum autem accipit ibi Aristoteles (commentator D. Thomas) pro contiguo, vt scilicet nihil sit medium inter ea, & huius necessitatis ratio est non solum quia impossibile est locum vacuum esse 4. *Phys.* vnde corpora oportet corporibus continuari; sed & propter finem, vt scilicet tota virtus inferioris mundi gubernetur superioribus corporibus, quod non esset nisi se tangeret, opus .n. est quod agens corporale tangat passum, & motum ab ipso.

Quod autem inferior mundus regatur à superioribus corporibus, & moueatur, duabus probat rationibus, quarum prima est; caussa mouens, vnde scilicet est principium motus, necesse est quod sit prima caussa (& hoc intelligitur per respectum ad caussam formalem, & materialem, nam materia patitur ab agente, agens autem materiale est prius faciente, forma etiam est effectus mouentis, qui educit materiam de potentia in actum, & licet finis sit prior agente quia mouet ipsum, non tamen semper est prior in esse, sed totum in intentione) manifestum est autem ex prędictis corpus cæleste inter naturalia esse primam caussam, quod & eius incorruptibilitas, & nobilitas demonstrat; quapropter opus est, quod ipsum respectu horum corporum inferiorum sit caussa, vnde principium motus.

Alia ratio est talis, motus cælestis corporis est perpetuus, nam in linea recta est accipere finem in actu, scilicet extremum ipsius lineę, in circulo verò non est accipere finem secundum locum; & ne aliquis crederet, quod motus corporum circulariter motorum sit imperfectus, sicut est motus rectus, cum nondum pervenit ad finem, ob id subiūgit, quod ipse semper est in fine, quodlibet enim signum factum in circulo est principium, & finis; vnde motus circularis in qualibet parte ita est perfectus, sicut motus rectus quādo est in finē; cum igitur corpora cælestia semper moueantur, vt & 8. Phisicorum probatum reliquit Aristoteles, & corpora inferiora non semper moueantur, dicendum est, quod hæc ab illis gubernentur, & regantur; id enim, quod semper mouet, comparatur ad id, quod non semper mouetur, sicut agens ad patiens.

Quapropter cum cæleste corpus lumine, motu, ac influxu actionem in his sublunaribus habeat ex doctrina D. Thomæ 2. *Cæli cōm* 42.; hinc dilucide patet motum illius circularem priorem esse quolibet

libet alio *ex* 1. *Cœli tex.* 12. *&* 4. *Phys. tex.* 133. & generatione, quā tempore sequuntur augumentum, alteratio, decrementum, & tandem corruptio, ne dum tempore, quia perpetuum non perpetuo est prius, & probatur *tex.* 47. *lib.* 8. *Physic.*, & D. Thom. *tex.* 14. ne dū etiam perfectione, vt patet *text.* 59., & Auerroes 1. *Phys. comm.* 41., 4. *Phys. comm.* 43., *&* 8. *Phys.* 75., verum etiam priori eo modo, vt docet Aristoteles *tex.* 56. quo non existente non erunt alia, & illud potest esse sine alijs, quæ inquam prioritas caussalitatem includit ex negatione conuertibilitatis, vti habetur in postprædicamentis cap. de priori; vnde fit quod, cum ille sit caussa cęterorum, cæteri ab ipso in esse dependeant, quapropter D. Thomas 4. *Phys. lect.* 17. docuit omnes alios motus tam extrinsecos, quam existentes in anima ab ipso Cæli motu dependere: subiungit huic D. Thomæ comm. Reuerendiss. Ferrariensis *quest.* 5 *super* 4. *Physicorū*, quod dictum D. Thomæ de motu animæ à primo motu dependente intelligendum est non de ipsa successione cogitationum animæ secundum se, sed secundum quod illi opus imaginationis coniungitur, quod fit cum continuo, & tempore.

Respondent inquam omnium inferiorum motus corporum à primo corporis motu, adeo quod si corpus illud non moueret, & cætera moueri cessarent, quandoquidem docet Aristoteles *in lib. de sensu, & sensato*, & D. Thomas *opusc.* 35. quod proportionaliter se habet motus Cœli motui cordis animalis corruptibilis, sed cessante motu cordis cessat omnis alius motus eius, ergo cessante primo Cœlo à motu, omne residuum, & Mundus totus cessat moueri; quia in per se ordinatis in mouendo cessante motu prioris cessat motus posterioris; sed inferiora hæc sunt per se ordinata in Cælum, igitur cessante Cælo à motu suo, hæc omnia cessarent quoque, quod ex hoc colligere clarius licet, quoniam Cælum est caussa vniuersalis, nihil enim, qod est indiuiduum alicuius speciei corruptibilium, potest esse caussa vniuersalis illius speciei, quia tunc illud indiuiduum esset caussa suimet, est ergo illud indiuiduum caussa particularis, Cælum autem vniuersaliter causat: at cessante vniuersali cessat caussa particularis, ergo cessante Cælo à suo motu, hæc omnia quoque inferiora cessarent. Præcipue cum se habeant veluti instrumenta respectu superiorum, vt D. Thomas *prima parte quæst.* 115. *art.* 3. *ad secundum*, & scribitur *lib.* 2. *de ortu, & interitu tex.* 54. & cessante principali cessat instrumentum, vt asserebat Auerroes *in lib. de somno, & vigilia comm.* 55. Instrumentum enim artificis, sicut docet Aristoeles 8. *Phys. tex.* 47. non mouetur nisi secundum artificem,

& 2.

& 2. de generat. instrumentum non mouet sine artifice;ista inferiora sunt quasi instrumenta,per quæ mouent corpora cælestia, scilicet quod homo in generatione hominis nō dat nisi illud,quod est quasi instrumentum,& corpora cęlestia sunt quasi artifex ; concluditur ergo quod ipsis cessantibus à motu, hęc quoq; necessario cessarent, addit hic Herueus subtilissimus interpres,quod lapis proiectus dum est in medio proiectionis, si Cœlum cessaret à motu, ipse immobilis existeret in medio aeris, cessaret enim influxus caussę, quo lapis habet moueri: nec miraculosa, sed naturalis esset cessatio,ac permanentia ipsius in aere, quia huius conditionis, ac naturę sunt inferiora, vt nisi motu primi corporis moueantur, ac gubernentur; tota enim materia, inquit D. Thomas *1. parte quest. 115. art. 6. in argumento 2.* horum inferiorum corporum subijcitur virtuti corporis cęlestis tanquam excellentiori.

His omnibus claris,& aperte cognitis concludit ipse Sanctus Doctor *prima part. quæst. 115. art. 3. in corpore, & art. 4. ad 2. & prima 2. quæst. 109. art. primo in corpore* his verbis, & ideò manifestum est quod motus omnes horum inferiorum corporum reducũtur in motum corporis Cælestis, sicut in caussam, & D. Augustinus *3. de Trinitate cap. 4.* asserebat, quod corpora crassiora, & inferiora per subtiliora, & potentiora quodam ordine reguntur; ex his licet cuilibet arguere Cæli continentiam inferiorum omnium: Hoc etiam Aristoteles *4. phys. text. 33.* vbi continens in commune, & proprium distinguebat, & illud Cælum esse omnia inferiora ambiens dicebat.

Sed quænam sit continentia ista conijcere quisq; potest ex prędictis præintellecto, quod apud Philosophum continentia in manu tenentia, seu conseruatio alicuius rei, vnde dicitur Dolium continere vinum, & amphoram continere aquam, & est duplex, altera corporalis, altera spiritualis; corporalis est inter corpora, & fit per contactum siue matemathicum, qui est per lineam, superficiem, & corpus, siue naturale, qui fit per corpus tantum, vt docet Auerroes *5. Phys. comm. 30.*: spiritualis verò illa est qua anima, corpus, & Deus res creatas continet, vt D Thomas dixit *prima part quæst. 8. art. primo in arg. 2* probans Deum non esse in rebus, quia, quod est in aliquo, continetur ab eo; sed Deus non continetur à rebus, ergo non est in rebus; respondebat quod licet corporalia dicantur esse in aliquo sicut in continente, tamen spiritualia continent ea, in quibus sunt sicut anima continet corpus. vnde & Deus dicitur esse in rebus sicut continens res, tamen per quandam similitudinem

D corpo-

corporalium dicũtur omnia esse in Deo in quantum continentur ab ipso, vt ait *D.* Augustinus *lib. 83. quaest.* in ipso potius sunt omnia, quam ipse alicubi sit.

Quibus stantibus dicere possumus, quod Cœlum vtroque modo dicitur continere ista inferiora, continentia corporali, quia est locus omnium inferiorum, & continentia spirituali, quia est vniuersale agens, vt probatum est. Insuper continet vt forma, & vt finis; vt forma per Auerroem *4. Phys. comm. 47.* quia contentum se habet ad continens sicut materia ad formam, & quemadmodum materia perficitur per formam, ità contentum perficitur per continens *ex 4. Cœli tex. 35. Aristot.* continere est formæ, & contineri est materiæ; vt finis verò, quia forma, & finis coincidunt ex Arist. *2. Phys. tex. 88. & 5. metaphys. tex. 29.* cui astipulatur Auerroes *2. phys. comm. 24. 3. phys. comm. 5. 2. de anima 37. & 8. metaphys. 12.* continet quoque vt agens conseruatiuum omnium inferiorum.

Quibus à nobis dictis videmur satisfacere acutissimo atque peregrino ingenio Illustrissimi GREGORII MALVETII patritij Bononiensis, qui quidem hac nostra Aetate præter aliorum equitum, Comitumque atque Marchionum consuetudinem omnes litteris omnibus, & armis absque vlla difficultate præstat. At dubitas vir Illustrissime, nam Cælum non continet hæc inferiora producendo, & conseruando, eo quod omnis effectus dependentiam habens à caussa in ipsam debet resolui, hæc verò inferiora non possunt resolui in Cælum, quia non possunt duæ caussæ eiusdem generis dependentiam vnius effectus terminare, & per consequens, cum caussa particularis terminet dependentiam effectus efficiendo, & conseruando, Cælum ob id idem non poterit. Huic occurro vir Illustrissime distinguendo, caussarum eiusdem generis aliæ sunt, & eiusdem ordinis, & totales; aliæ diuersorum ordinum; resolutio in caussas eiusdem generis primo modo est impossibilis; quia ordo essentialis periret caussarum, sicut docet D. Thomas *prima par quaest. 52. art. 3. 3. contra gent. cap. 68. & 4. sentent distinct. 3. art. 2. quaest. 2. ad primum, & 3. part. quaest. 76. art. 6. & quaest. 82. art. 2*; resolutio vero eiusdem effectus in duas caussas eiusdem generis, sed diuersorum ordinum est possibilis, vt probatum fuit superius *cap. primo*: sic autem in proposito de caussa particulari rei inferioris, quæ est caussa posterior, Cœlum autem est caussa prior, & in vtraque resoluitur dependentia ipsius effectus; concludendum igitur erit ipsum Cælum omnium effectuum in his inferioribus dependentiam terminare efficiendo atque conseruando, quã propter D. Dionysius

nysius 4. *de diuinis nominibus* habet, quod lumen solis ad generationem sensibilium corporum confert, & ad vitam ipsa mouet, & nutrit, & regit, & perficit.

Per duplicem Cæli motum fiunt generationes, & corruptiones inferiorum, quorum ætates habent suas periodos à Cælo. Cap. V.

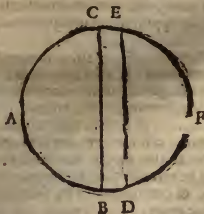
SUPRA enarratus Cæli motus, vt inferiora conseruet, est valde considerandus, nam & veluti notat Aristoteles *2. de generat. & corrupt. tex. 56.* idem secundum idem non est aptum nisi facere idem, & hæc inferiora sunt contraria; at contrariorum contrariæ sunt caussæ, & non ab vno existente vno multæ procedunt: nec est sumenda similitudo de igne, qui idem est qui generat, & corrumpit, nam si ignis generat ignem, corrumpet lignum, & ab eodem fit generatio, & corruptio: vnde respondetur quod quando Aristoteles dixit ab eodem contraria non fieri, hoc esse intelligendum de eodem respectu eiusdem, ac eodem modo se habente non fit generatio rei, & corruptio eiusdem rei, quia generatio vnius rei eiusdem rei corruptioni contrariatur: sed respectu diuersorum, generans agit vnum per se, corrumpit autem aliud per accidens.

Oportet igitur aut plures motus contrarios facere, aut saltem inæqualiter se habentem, & cum plures motus non possint esse (cum circularis circulari non sit contrarius) sequitur vt ponendus sit vnus motus habens inæqualitatem, & diuersitatem aliquam, vt sit caussa diuersarum, & oppositarum mutationum, & verba Aristotelis ita sonant.

„ Quoniam autem suppositum est, & demonstratum continuam
„ esse rebus generationem, & corruptionem, dicimus autem la-
„ tionem caussam esse generationis; manifestum est quod vna exi-
„ stente latione non contingit fieri ambo, quia contraria sunt;
„ idem enim, & similiter se habens semper idem natum est facere:
„ quo circa generatio erit semper, aut corruptio. Oportet enim
„ multos esse & contrarios motus, aut latione aut inæqualitate, cō-
„ trariorum enim contrariæ caussæ; Ideoque non prima latio caus-
„ sa generationis, & corruptionis est; sed quæ secundum obliquū
„ circulum: in hac enim, & continuum vnum est & moueri duo-
„ bus motibus. Necesse enim, si erit semper continua generatio,
„ & corruptio, semper aliquid moueri vt non deficiant ipsæ trans-
„ mutationes: duobus autem vt non solum contingat alterum. Cō-

„ tinuitatis igitur, quæ est totius, latio caussa est, accedendi verò,
„ & recedendi inclinatio: contingit enim quandoque fieri longe,
„ quandoque verò prope, inæquali verò distantia existente inæ-
„ qualis erit motus. Quocirca si in adueniendo, & in prope esse
„ generat; & in recedendo & longe fieri id ipsum corrumpet, &
„ si in prope adueniendo generat,& in sæpe recedendo corrumpit:
„ contrariorum enim contrariæ caussæ.

Vnde patet quod caussa efficiens perpetuitatis in generationibus non est motus primus nempe primi mobilis cum semper vniformis sit, sed solis motus, & cęterorum planetarum per circulum obliquũ (quem Zodiacum appellant) cum obliquè Sphęram diuidat, & super polos distantes à polis mundi ex Ptholomeo *in magna almagesti compositione*, ex quo Ioannes de Sacro Bosco, & cęteri Astronomi. Et equidem veluti in nostris de Mutatione Aeris diximus *lib. primo cap. 6.* qui recte Zodiacum, & ea, quæ in ipso continentur, intelligerit; certe perfectissimus erit Astrophilus; nam omnes impressiones, quæ in hunc mundum eiaculantur à Cælo, à Zodiaco dependent, nam Sol, & cęteri planetæ semper sub ipso reperiuntur, & licet multæ de fixis in eo non sicuentur, tamen omnes ad ipsum reducuntur, & demonstratio fit talis, A polus mundi Septentrionalis, F. verò Meridionalis; trahantur ergo duo semiarcus per principium Arietis,& finem eius applicãdo ambas extremitates ad vtrumque Polum, & manifestum est quod quilibet ipsorum diuidit

Sphæram per duo æqualia: *per septimam proposit. 3. Euclidis*, & cum polus sit centrum circuli,ergo diameter huius circuli est æqua-

lis

lis diametro Mundi, & tunc diuidantur semiarcus in duo æqualia in punctis B. C. & D. E. & manifestum est *per 14. tertij Euclidis*, quod linea D.E non transit per centrum sphęrę Mundi, ergo arcus B. F. & C. F. sunt maiores arcubus D. F. & E. F. ergò etiam corda B. F. & C F. sunt maiores cordis D. F. & E. F., ergò omnes quantitates infra B. C. F. continebuntur à quantitate B. C. & omnes bases constitutę sub quantitate B. C. sunt minores, & contentę, quod erat probandum, & propterea sit quęcunque portio Cęli vel Stella, aut virtus quęcunque distet ab ęquinoctiali, vel Zodiaco est nobis nota per demonstrationem: alię demonstrationes habentur in nostris de mutatione aeris *lib. primo cap. 6.*

Sed ad propositum dicitur Zodiacus à verbis græcis Zodion, vel Zoe, Zodion sonat animal, hoc est, deferens animalia, duodecim enim signa animalium formis in Zodiaco pinguntur, quod si a Zoe (quod magis verum est) & interpretatur vita, quasi Zodiacus sit vita inferioris Mundi. At non formaliter dicitur vita sed subiectiue, nam signa, quæ in ipso figurantur, non formaliter agunt, sed per errantia sydera, nam sicut forma se habet ad materiam, sic ad signa radij errantium stellarum, vnde à planetarum radijs informatus inferiorum omnium dicitur vita. Ideo Albumasar *in magni introduct. principio* dicebat ipsum esse vitam, & animalium cor, nam sicut cor vitali informatum virtute ad membra nostri corporis se habet, eo quod est operationum, & motus principium, & caussa; sic & iste circulus erraticarum stellarum radijs informatus omnium inferiorum vita dicitur, signa corpus denotant, planetę verò, quæ ipsum mouent.

Sed dicta Aristotelis contemplans ex Zodiaci obliquitate continuæ generationes, & corruptiones fiunt, temporum etiam, & aeris mutationes; nam dum sol cum cęteris Planetis se appropinquat, & in Arietis principio existit, qui ad nos est in æquali propinquitate, tunc enim calefacere incipit, & superfluam præteritę hyemis consumit humiditatem, atque ver incipit, veluti affirmat Ptholomæus *lib. primo quadrip. tex. 38.* quam ob aeris temperiem in calido, & humido, quæ sunt materia, & caussa generandorum, primo terra videtur herbarum diuersitatem producere, & florum arbores germinant, animalia nascuntur, & alia multa, & quousquè Sol per Arietem, Taurum, & Geminos mouetur, perdurat; & dum Sol ad nos magis appropinquat ex Galeno *libro de Natura Humana comm. 35.* calor intenditur, & humidum consumitur, & siccitas intenso associatur calore; ideò ex Ptholomæo *lib. primo tex. 29. & 41. quadri-*

quadripartiti, Sole Cancrum ingrediente Aestas incipit, tuncque Aestus maximum, quia in fine appropinquationis, aer enim tunc multum exiccatur, & durat donec per dua succedentia signa nempe Leonem, & Virginem Sol rotatur; meritò igitur Aestas calida, & sicca dicitur ex Hippocrate *lib. de salubri dieta tex.* 4., & Galeno *primo de temper.* 3., calida propter Solem in Auge teste Ptholomæo *lib. primo quadrip. tex.* 37, sicca propter aeris euaporationē, in hoc tempore etiam ob calorem fructus mutantur, messes siccantur, & ea, quæ vere genita sunt, perficiuntur. Dum verò Sol in principio Libræ reperitur cum à nobis sit remotus, & continue remoueatur, frigus incipit, & intenditur continuè peragrante Sole per Scorpionem, & Sagittarium, etiam tunc siccus est aer retinendo eandem Aestatis siccitatem, tamen propter Solis distantiam frigus generatur, meritò igitur frigidus, & siccus Autumnus ex Hippocrat. & Galeno *lib. de Natura Humana tex. comm.* 36., & Galenus *lib.* 8. *cap.* 6. *de placit. Hipp. atque Plat* eodem etiam tempore multa, quæ alijs temporibus non fiunt, producuntur, corrumpuntur quoque generica in præcedentibus temporibus, & alia generantur. Dum Capricornum Sol ingreditur ob sui distantiam à vertice nostro frigus fit excessiuum vna cum humiditate ob multos vapores humidos e terra eleuatos, & in nubes conuersos, qui licet a debili calore releuari possint, consumi tamen nequaquam; ideò tale tempus, quod Hyems nuncupatur, in vltimo frigidum, & humidum dicitur ex Galeno *lib. de salubri dicta comm.* 2. & donec Sol per Aquarium, & Pisces vsque ad Arietis principium peragratur durat, multa corrumpuntur, & generantur, & terra impinguatur ob eius humiditatem, arbores constringuntur, & intrinsecus nutriuntur, & attracto per radices humore ex terra restaurantur, & ad generationem nouorum fructuum præparātur: iterum intrante Ariete calor generatur. Hæc igitur, vt diximus, a Zodiaci obliquitate manant, & si hæc non esset diuersitas nempe caloris, frigiditatis, humiditatis, & siccitatis, sed semper altera earum qualitatum, animantium vita esse non posset, nam si semper calidum vel frigidum esset, semper generatio vnius elementi esset, & sic omnia alia corrumperentur, verbi gratia si semper Hyems esset, semper aqua generaretur, & sic alia elementa, præcipue ignis corrumperentur, & consequenter mundus destrueretur; adest igitur caussa quare variæ in aere diuersæque alterationes appareant modò ad caliditatem modo ad frigiditatem, exiccantes, aut humectantes, aut mala qualitate ipsum inficientes, ad cuius aeris qualificationem modis varijs alterationes

ipsa

ipsa mixta ad corruptionem, & resolutionem corporum mixtorum ex quatuor elementis insequuntur ducentes ipsa mixta ad resolutionem, & corruptionem in ipsamet quatuor elementa, ex quibus noua mista reagregantur, quod est namque generatio vnius est alterius corruptio, & econtra, sicuti *primo de ortu, & interitu tex.* 17. ostendebat Aristoteles: corpus igitur humanum cum sit generabile & corruptibile, sicut cętera mixta terrena, est influentijs subiectum, mouetur enim, alteratur, & corrumpitur motibus diuersis ab eisdem syderibus, & hoc in quantum corpus mistum ex quatuor elementis; sed anima, veluti inferius dicetur, non subiacet Stellis, motuique Cęlorum.

Sed duo quæret aliquis, primo si Sol per accessum ad Cancrum est caussa æstatis, & per recessum est caussa Hyemis, & si accessus, & recessus Solis fit sub Eclyptica, & eodem modo; ergo Aestas vna altera non erit calidior, nec Hyems vna frigidior altera, & tamen cōtrarium videmus, & experimur. Ad quod dicendum, quod non solum Sol est caussa alterationis temporum, sed etiam alij Planetæ per diuersas constellationes cum Sole, & inter se ad inuicem in diuersis signis, cum semper non sint in eadem distantia, & propinquitate.
„ Ideò Plato *in Thimeo* dicebat, cęterarum verò Stellarum præter
„ Solem, & Lunam circuitus, neque notant, neque dinumerant
„ homines exceptis paucis, nec intelligunt discursus cęterasque ea-
„ rum temporis esse genituras: in quo fit admiranda varietas pro-
„ uentuum Cælestibus tramitibus, quia variantibus Stellis fiunt ste-
„ rilitates, fertilitates, bella, morbi pestiferi, &c. quando videlicet errantia sydera per diametrum opponuntur, vel coniunguntur, vel per trigonum, vel exagonum, vel tetragonum verberatur.

Secundo cum Sol quolibet anno accedat, & recedat, & accedendo generatio fit, corruptio vero recedendo, ergo homines quolibet anno generarentur, & corrumperētur, & sic cętera animalia, & per consequens falsa est doctrina Aristotelis *lib. 8. cap. 9. de natura animal.* vbi dicebat Elephantem vsque ad trecentos annos viuere. Ad hoc respondet Aristoteles *2. de gener. & corrupt. tex.* 57. quod duratio cuiusque misti animati, & inanimati finita est, ac certo annorum, vel dierum vel horarum numero conclusa, hoc idem alibi videtur affirmare Aristoteles *primo Cæli tex.* 500. qui numerus dicitur periodus circulationum, fiunt enim tempora circumuolutionum, cuius caussa periodi duplex est, ex parte scilicet Cæli, & hæc dicitur virtus in ortu rei communis, quæ varia est pro specierum varietate in ipsa materia recepta, immo in materijs vnius speciei variæ solent

ſolent recipi pro varia ipſorum diſpoſitione, & ſic varias efficit durationes, omnes tamen finitas, quia & virtus illa finita eſt, & debilitatur cum ſit in materia, veluti diffuſius diximus *Tom. prim. medic. Cæleſtis nempe lib. prim. cap.4. de Hominis procreat.*

Poteſt etiam diuerſificari virtus hæc ex parte ſua pro vt cum alia vel alia virtute alterius actu coniungitur, & ſic non eoſdem habet effectus; alia cauſſa eſt ex parte rerum nempe qualitatum complexio, & tempore, in quo conſiſtit, quæ modificate à corporibus Cęleſtibus ſecundum diuerſitatem complexionum prouenit diuerſa duratio, & quia omnes contrarium habent, cui magis vel minus pro ipſarum varietate reſiſtunt; omnes tamen paulatim vincuntur, donec in corruptionem redigantur; ſunt etiam aliæ, & aliæ prò diuerſitate ſpecierum, & ſic ſunt variæ periodi ſpecificæ, immò intra ſpeciem ſunt variæ complexiones non ſolum ex Galeno *lib. de elementis, & temperament. & alibi,* Auicenna *Fen. prima, & alijs,* ſed etiam à Ptholomęo *lib. 3. quadr. cap.15.* Haly *part. 4 cap.9.* quibus aſtipulantur alij: intra vnam ſpeciem igitur ſunt variæ complexiones incluſiue ſub latitudine illius ſpeciei, & ſic ſunt varię indiuiduorum etiam vnius ſpeciei periodi, nec omnia periodum ſuę ſpeciei attingunt.; Ptholomęus hęc habet *lib.3. cap.10. & 11. & lib.4. cap. 11. quadrip.* & alij omnes Aſtrophili confirmant: Animantium igitur ſpecificę periodi enarrantur ab Ariſtotele, & Auerroe *in lib. long. & breu. vitæ, & paſſim in lib. de Hiſtor. animal.*

Sed inanimatorum periodus quaſi ſemper excedit illam animatorum primo, quia animata ab intrinſeco, & extrinſeco corrumpuntur; ab intrinſeco, quia influxa cõplexio eſt partium diſſimilitudo multa, eſt magna intrinſeca pugna, & ſimiliter alteratio propter intus ad nutriendum ſuſcepta alimenta, quę ipſam alterant, cum in principio non ſint ſimilia, vnde continuè lędunt; ab extrinſeco etiam ſcilicet à continente aere, terra, Cœlo, & alijs continue patitur, veluti diffuſius infra *lib.2.cap. primo.* Inanimata tamen ob homogeneitatem totum fere ab extrinſecis patitur.

Poſtrema cauſſa eſt, quia animata ab extrinſeco continente multum ſunt apta pati, non autem inanimata, qualia lapides, metalla, & alia ob reſiſtentiam maiorem, ſunt enim dura, & pręterea quia qualitates magis habent in exceſſu, quibus reſiſtatur; Pręter hanc affertur altera nempe recta temperies neceſſaria viuentium, cum enim poſcant rectiorem temperiem ſub inordinatione magna conſeruari non poſſunt, ſicuti inanimata, verbi gratia lapis poteſt pati maximum calorem, & frigiditatem, ob id magis durat, & minus vinci-

vincitur;experimur etiam in ipsis animalibus,quæ quò imperfectiora sunt maiori sub intemperie durant, quam perfectiora.

Ad argumentum dicimus quod Aristoteles loquitur de generatione vniuersali considerando omnia,quę generantur in nostra regione, quæ omnia fere solent fieri Sole nobis accedente,quādo enim Sol nobis approximatur]fit ver, quo tempore fere omnia spiritum, & vires recipiunt, & nostra tellus, quam incolimus,quodāmodo renascitur vnà cum plantis,& herbis,sicq; per accessum Sol est caussa generationis vniuersalis, & sic e contra per recessum, veluti superius dictum est à nobis. At iterū instabit aliquis,in hyeme etiam generantur aliqua,& tamen Sol recedit. Respondemus quod tali tempore particularis accessus facit id,quod tempore æstiuo facit vniuersalis accessus cum hyeme sunt accessus particulares Solis, per quos Sol est supra Orizontem,& operatur id,quod vniuersalis accessus; attamen veluti dictum est, Aristoteles loquitur de accessu vniuersali: secundo dicimus,quod præter Solem intelliguntur etiam reliqua sydera: Aristoteles verò ponit partem pro toto.

Attamen hoc in loco nō est silentio inuoluenda illa quæstio Augustini Niphi Suessani,quam habet *lib. 2. de gen. & corrup. comm. 90.* dubitat enim,nam Ptholomęus *lib enunciatorum,ideft proposit. 50. centiloquii* dicebat non esse prætermittendas cētum, & nouem coniunctiones,nam in his posita est cognitio eorum,quę fiunt in mundo, & generationis, & corruptionis, in quibus coniunctionibus dicebat etiam Ptholomęum excludere Solem,& Lunam;& Aristoteles generationem,& corruptionem tribuit Solis motui tantum: conciliat dicendo,quod Aristoteles negasset illa, quoniā alijs stellis paruam aut nullam vim præbuit,& Aristoteles loquitur in generationibus,& corruptionibus, quæ accidunt ordinate, & vniuersaliter; Ptholomæus verò locutus est de generationibus,&corruptionibus particularibus inordinatis,quæ accidunt extraordinate in anno; quę responsio licet habeat aliquam veritatē,tamen non omnino placet, & primo Ptholomæus non excludit Solem,& Lunam,vt ipse Suessanus putat, & veluti est videre in omnibus coniunctionibus binaria, ternaria, quaternaria,quinaria,senaria,& septenaria;in quibus semper ponūtur Sol, & Luna;prętereа licet Sol vim,& influxum magis sensibilem tribuat, ac statim, & à Galeno *lib. 3. cap. 10 de diebus decretorijs* appelletur magnus,& pulcherrimus omnium,quę sunt in mundo;superiores tamen planetæ dicuntur ponderosiores, quia magis imprimunt licet tarde;Ideò dicimus quod quāto aliquá sphęra est maior,tantò est excellentioris actionis; hac de caussa Primum mobile,sphęra Saturni;

Iouis,& Martis excellentiores imprimunt effectus,quam sphœra Veneris,Mercurij,& Lunæ, qui quidem inferiores planetæ leuiores dicuntur,quia leues imprimunt effectus in inferiori mundo respectu superiorum:Hinc superiores planetę dicuntur significationes Regum, nobilium,& magnatum;inferiores verò populariũ, & minorum personarum, veluti Ptholomæus *lib. 4. quadr.*, Hermes *de Speculis, & Luce*, Haly *part. 3. & cæteri Astronomi*, quæ si ab Aristotele (respondendo ad Argumentum) cognita fuissent, sicut Solem, alios planetas anteposuisset,ipse .n. habuit vniuersalem notitiam de Cœlo ad Philosophum tantũmodo pertinẽtem, nec in particulari de omnibus motibus,& effectibus Syderum;quod etiam ipse confessus est;ideo 2. *Cæli tex. 60.* dicebat, de hac scientia esse credendum Ægyptijs, & Babylonijs,qui eam obseruauerunt à plurimis annis,& ipse Aristoteles multam fidem habebat ipsis de vnoquoq; Astrorum, Ægyptij .n. (veluti Aristoteles affirmabat *lib. 1. cap. vltimo Meteororum*) hominum antiquissimi sunt. Ideo,& de mutationibus,& effectibus particularibus, qui à particularibus syderum aspectibus, & coniunctionibus,atq; deliquijs orientur, Ægyptiorum doctrinam sequemur, & illorum,qui maxime hanc doctrinam calluerunt.

Influxus, qui a Cælo transferuntur in inferiora, ex duplici Cali caussa cognoscuntur vniuersali .s. & particulari. Cap. 6.

SVPERIVS cap. 1. diximus Deum auctorem Naturæ & caussam primam omnis boni,ipse enim mutat tẽpora,& ætates:transfert regna,atq; constituit; dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam: ipse reuelat profunda, & abscondita, & nouit in tenebris constituta,& lux cum eo est teste Daniele *cap. 2.* cuius maiestatem scrutari velle hominum est parum de sorte sua cogitãtium.

„ Tamen cum Naturę libro,& Cęlo in primis,quod mensurat tem-
„ pora motus,ac mutationis omnis generis inuisibilia, & sempiter-
„ nam suam virtutem maxima ex parte insculpserit; immo Cælum
„ nobis proposuerit vt esset insigna rerum pręsentium,& futurarum
„ nos religioni veræ contraria non facere videbimur si cum timo-
„ re,& tremore immutationes illas inquiramus, & meditationibus
„ nostris nullam adscribamus necessitatem.

Hasce igitur vniuersales mutationes fieri ex translatione Apogęorum,& Perigęorum Planetarum ex mutatione eccentricitatis Solis, & obliquitatis Zodiaci,& maximis Planetarum cõiunctionibus, nec

non ex

non ex tardissimo Stellarum fixarum motu Mathematici affirmant, & cum effectibus caussas analogas esse coueniat, & vero effectus dissimiles in terræ regionibus, & vrbibus non nisi diuturno tempore, & elapsis aliquot seculis se se prodant, consentaneum est eos quoq; á caussis ad sensum non ita mutabilibus, vt sunt motus planetarum, sed tardioris, & insignioris mutationis, vt sunt progressiones Stellarum fixarum, coniunctiones magnæ planetarum in diuersis trigonis &c. prouenire teste Ptholomæi cōmentat. *in supplemēt. Almanach. cap. 10., & 1. aph*, & Leupold. *par. 1. cap. 4.*

Hac de caussa concludimus, quod Cœlestia corpora agunt secundum materiā dispositam (veluti superius dictum est, & infra dicetur) quæ si vno tempore prona non videtur, eam conatur præparare ad eorum formam suscipiendam, agens enim naturale non agit in passum nisi secundum dispositam materiam ex Aristotele 2. *de Anima tex. 26.* Ideò si effectus, qui prædicuntur non solum in istis vniuersalibus mutationibus coniunctionibusq;, verū etiam singulis annis per annorum reuolutiones particulares, particularesq; constellationes non verificantur anno illo, verificabūtur annis futuris postquam inferiora agitata, seu concitata á pręcedentibus influentijs disposita fuerint, quemadmodum per magnas coniunctiones præcedētes sapientes patefecerunt effectus significatos post multa tempora factos esse, vt Albumasar fatetur magnarum coniunctionum libro, coniunctionem, quæ Diluuium produxit, precessisse diem Diluuij annis 279. & illa, quę Mosen 80. annos præcessisse antequā eius effectus pateferet

Sed iudicium de mutationibus Absidum Planetarum, eccentricitatis Solis obliquitatis, Zodiaci, & magnarum cōiunctionum maximis est inuolutum difficultatibus, cum ipsorum momenta, & alia ad hoc iudicium adminicula maxima ex parte ignota sint, nec dum certis, & indubitatis limitibus inclusa.

At, vt aliqua habeatur cognitio, Absidum planetarum mutatio ex comm. *1. aph.* 37. regna, regiones, religionesq; mutat, inhabitabilemq; reddit aliquam terræ partem, veluti idem confirmat *5. aph.* 129, qua etiam mutatione, nempe planetę quinque cum Sole loca, in quibus altissimi, & á terra meditullio remotissimi, item humillimi, & terræ propinquissimi, & vna cū locis illis motus velocitatem, & tarditatem in alia, & alia signa Zodiaci secūdum signorum seriem transferunt.

Solis eccentricitas declaratur á Copernico *lib. 3. cap. 20. reuol.* per motum parui circuli, qui centrum eccentrici in sua circumferētia circumfert absoluēs quolibet die secund. 1. tert. 2. quar. 2. quin.

19. sext. 31. sept. 47. & quolibet anno min. 6. secund. 17. tert. 27. quart. 8. quint 49. sext. 20. sept. 56. ergo vnam totam periodum perficit annis Ægyptiacis 3434. & eccentricitas minima, quæ constituitur 1653. præsupponitur part. 1. min. 55. secund. 53. tert. 1. Mutatio obliquitatis Zodiaci quæ cũ maxima est constituitur grad. 23. min. 52. cum minima grad. 23. min. 28. vt ipse met Copernicus docet *lib. 3. reuolut. cap. 2. 3. 4. 5., & 6., & præcept. 13. ex cap. 1. lib. 2.*, & Maginus *Canone 1. tab. primi mobilis:* quæ Zodiaci obliquitas cum Solis eccentricitate conuenit, augetur enim, & minuitur Zodiaci obliquitas cum Solis eccentricitate, vt hac existente maxima vel minima, illa quoq; maxima, vel minima deprehendatur; ideò anno 1653. iuxta prutenicas supputationes Zodiaci obliquitas maxima est part. 23. min. 28., & est minor, quæ esse possit.

Restat modo, vt de Magnis coniunctionibus dicamus superiorum planetarum Saturni, & Iouis, sed comment. 1. *aph.* 64. asserebat triplicem esse coniunctionem, Magnam, Mediam, & Minorem; Minor 1. *aph.* 65. singulis annis 19 diebus 315. horis 19. recurrit, & in ijsdem conficere 8. signa 2. grad. 59. min. & 9. secund.; media quę transit in signum sequẽtis trigoni diuersæ naturæ, & triplicitatis annis 198. diebus 236.; & magna, quæ ex aqueo in igneum fit progressus annis 794. diebus 214.; sed Copernicus exquisitissimus Cælestium corporum scrutator *præcep.* 37 ostendit ex suppositione diurna Iouis super Saturnum aliqua scrupula superare, vnde spatio temporis non 794. annos, & 214. dies, sed 794. annos, & 231. dies cum quadrante horarum vnius diei.

Alij tamen appellant coniunctiones magnas, quando ponderosiores tres planetæ simul concurrunt, quæ opinio minime est spernẽda: sed ad aliam capitis partem nempe particularem deueniamus.

Particulare iudicium sumitur ex particularibus influxibus Syderũ veluti ex reuersione Solis quolibet anno ad æquinoctialia, & Solstitialia puncta, ex Nouilunijs, & Plenilunijs præcipue eclypticis, cęterisq; luminarium, tum reliquorum planetarum configurationibus accessu ad illas, vel illas Stellas ortu, & occasu cum fixarum, tum erraticarum, & huiusce modi, de quibus Ptholomęus *lib. 2. quadrip. seu Apotelesmatũ*, & omnes Ephemeridũ constructores *in Isagogicis* tractat, & nos alibi *in tribus libris de mutatione Aeris* copiose; quę particulares configurationes, eclypses, trãsitus, aspectus atq; directiones stimulant caussas vniuersales; adeo quod Magnarũ coniunctionum effectus nisi adiuuarentur à particularibus dictis valde in longum protraherentur.

Sed

Sed de Magnis coniunctionibus tractaturus valde obseruandũ est, nam cum quatuor sint Cælestia signorum triangula ex Ptholomæo *cap.* 17. *lib.* 1. *quadr.*, Albumasare *lib.* 2. *cap.* 7., Alcabitio *differentia* 1. *cap.* 4., Haly *part.* 1. *cap.* 1., & omnibus Astrophilis, & cum in omnibus effectus mirabiles producãtur, veluti est videre apud Albumasarem *in suis de differentiis magnarũ coniunct.*; illæ vero, quæ in trigono igneo celebrantur, effectus potentiores producunt, pręcipue dum fit mutatio de aquea in igneam triangularitatem, de quibus in secundo libro sermonem faciemus.

Restat modo vt in calce huius primi libri videamus si corpora cęlestia dum agunt in elementa, & mista, & in corpus humanum, quomodo agunt in animam, & voluntatem hominis, & an vim aliquam in his habeant.

Cælum in corpora directe, in virtutes verò organicas indirecte, in alias verò potentias occasionaliter agit. Cap. VII.

CVM hucusq; visum sit, corpora Cælestia tã in vniuersali, quam particulari habere actionem circa hæc inferiora quæcunq; ita vt omnes motus tam extrinseci, quã intrinseci, seu in anima existentes ab ipsis dependeant; modo determinandum est vtrum eandem ad omnia, an diuersam ad diuersa habeant habitudinem, & respectum: quapropter dicendum existimamus cũ sanctissimo Doctore D. Thoma 1. *parte quæst.* 115. *art.* 4. quod ex his inferioribus, quæ subdita Cæli virtutibus sunt, alia directe, alia verò indirecte, & per accidens caussalitati eius subijciũtur, & alia tamen occasionaliter ab ipso mouentur: ita vt talis ab ipso Doctore insinuetur distinctio. Corpora Cælestia agere aliquid contingit dupliciter scilicet caussaliter, & occasionaliter, & vterq; modus subdistinguitur; nam caussalitatem habere super aliquid contingit bifariam .s. directe, seu per se, & indirecte, seu per accidens, id est per aliud. Ad intelligentiam horum terminorum sciendũ est, (docet Reuerendiss. Ferrariensis 3. *contra gent. cap.* 84. *in principio*) quod aliquid dicitur in alium agere directe quando actio eius, & influxus ad ipsum tanquam ad passum pertingit aliquid in ipso caussando, quo pacto ignis agit in aquam dum calefacit illam; indirecte autem aliquid dicitur agere, quando eius actio non pertingit ad ipsum caussando aliquid in eo, sed pertingit ad aliquid aliud, ex quo in ipso aliquid resultat, quo pacto ignis agit in homines, inter quos ex acceptione aquæ calidæ discordia est exorta.

Primo igitur modo Cæli habent caussalitatem super corpora, vti

satis de

ſatis dilucide viſum eſt: ſecundo verò modo ſuper vires animæ alligatas corporis organis. Circa has non agit Cœlum directe,& per ſe, quia inquit Caietanus *1. part. queſt. 115. art. 4.* vires animæ affixæ organis,& aliæ formę naturales ſunt depreſſæ in materia corporali, anima verò eleuatur ſupra totum ordinem corporum, D. Thom: *1. part. queſt. 3. art. 1. in corpore,* & Caietan. *ibi,* viuens enim eſt nobilius non viuente, vt pote excedens naturam, quæ eſt principium formale cuiuſq; corporis actiui vt ſic; cuius ſignum eſt quod natura non niſi ad vnum mouet, anima autem etiam vegetatiua mouet ad omnes differentias, vt patet in augumento planetarum, & propter hanc differentiam corpora cæleſtia in quãtum ſunt corporalia, agentia (de eis enim nunc hic eſt ſermo) dicuntur agere directe,&per ſe in corpora id eſt compoſita ex materia,& forma, quæ nõ excedit naturæ rationem: in vires autem animæ organicas dicũtur agere per accidens, id eſt per corpus, quia .ſ. ſunt altioris ordinis, quam formæ corporeę; quapropter D. Thomas *3. de anima lectione 4.* inquiebat quod potentiæ ſenſitiuæ, quæ ſecundum ſe ſpiritualitatem quandam habẽt, vt eorũ operatio atteſtatur, ſunt tamẽ corporeę, quia ſunt virtutes in corporeis organis, & ob id immutari poſsũt ex actione corporũ Cęleſtiũ per accidens tamẽ, quia neq; anima, neq; animę virtus mouetur niſi per accidens moto ſcilicet corpore: adeo quod ſi agit Cælum in illas per aliud agit, id eſt per corpus, quod eſt earum organum,& hoc manifęſtatur ex eo, quia impediuntur ſecũdum impedimentum organorum, vt patet in viſu, oculus .n. turbatus non bene videt,& propter hoc contingit, quod ex impreſsione corporis cęleſtis variatur fantaſia,& appetitus ſenſitiuus; vnde & animalia, quæ ſolo appetitu ſenſitiuo aguntur, in ſuis motibus vt plurimum inſequuntur impreſsionem corporum Cæleſtium. Præterea ſentire eſt quoddam pati,& alterari ex Ariſt. *2. de anima tex. 51.* ergo à Cæli motu dependens: ſed non eſt ſentire niſi per potentiam vt affixam organo, ergo niſi per organum a Cęlo dependens eſt.

Occaſionaliter quoq; mouere aliquid cõtingit dupliciter, vno modo neceſsitando, quo pacto Cælum pertingit ad intellectum, alio vero modo inclinando tantum,& ſic pertingit ad voluntatem; pro cuius euidentia ſciendum eſt ex doctrina D. Thomę *1. ſentent. diſt. 46 art. 2. ad 3.,* & *4 ſentent. diſt. 38. queſt. 2. art. 1. ad 4.,* & *2. 2. queſt. 43. art. 1. ad 3.* quod occaſio dupliciter poteſt accipi aliquando quidẽ pro cauſſa inſufficienti,& imperfecta ſed per ſe, Ferrariens. *3. contra gent. cap. 85. in 2. concluſ.*, aliquando verò pro cauſſa per accidens, quę aliquid quidem operatur, ſed illum effectum cuius dici-

tur occaſio

tur occasio vel caussa per accidens, eius operatio non attingit, sed tantum ad aliquid, cui aliquo modo coniungitur effectus, cuius dicitur caussa discordiæ enascentis ex ipsa.

Dicimus igitur, quod Cœlum occasionaliter agit in intellectum, & voluntatem id est occasio actionum intellectus, & voluntatis, non primo modo, quia actio Cœli non attingit ipsius voluntatis, & intellectus operationem, sed tãtum secundo modo, quia attingit aliquam corporalem dispositionem, cui coniungitur operatio vtriusq;, vti sumus dicturi.

Cælum nec directe, & per se, nec indirecte, sed occasionaliter in animam intellectiuam, in voluntatem inclinando agit. Cap. VIII.

CIRCA operationes animæ intellectiuæ quinq; dicenda à nobis erũt, vt aliquo modo exactam habeamus cognitionem Cęlestis corporis actionis in ipsam. Dicimus primo corpora illa superiora directe, ac per se non agere in animam intellectiuam, quod tali ratione constat.

Nullum corpus directe imprimere potest aliquid in rem incorpoream D. Thomas *3. de anima lect. 4.*, *2. 2. quest. 95. art. 5. in corpore, & 3. contra gent. cap. 84. arg. 3.*: sed anima intellectiua est res incorporea *ex 3. de anima tex. 4. & 5.*, ergo Cęlum in ipsam aliquid directe imprimere non potest.

Pręterea, quod recipit impressionem corporis oportet moueri, quia nihil caussatur à corpore nisi inquantum dum mouetur mouet: sed nihil mouetur nisi corpus *6. physic. tex. 32.*, ergo incorporeũ ens impressioni corporis subijci non potest.

*P*ostremo cum agens perpetuo debeat esse nobilius patiente, sequeretur ipsum corpus non corpore, at spiritu esse nobilius.

Ne dum corpora Cæle stia directe, ac per se in animam intellectiuam agere non valent, verumetiam nec indirecte, atq; per accidens, quod quidem fit clarum tali medio.

*S*i Cælum indirecte ageret in intellectiuam partem, intellectiua pars esset alicuius corporis actus, sed hoc falsissimum est, probat Aristoteles *3. de anima tex. 6.*, ergo indirecte in ipsam non potest agere Cœlum.

Maior clara est ex eo, quod potentiæ sensitiuę subduntur corporis Cęlestis impressioni indirecte, & quia inquã affixę sunt partibus corporeis: si igitur & intellectiua illi subderetur indirecte, & ipsa corporeo organo esse affixa deberet: vnde nec à sensu distingueretur, quemadmodum

admodum dicebat Empedocles, Homerus, & quamplurimi, quorum omnium positionem, & radicem seu fundaméta opinionis tam erroneæ arguit perquam efficaciter Aristoteles 2. *de anima tex.* 150. *&* 151.: & licet corpora Cælestia non agant in intellectum, & voluntatem caussalitate, occasionaliter tamen in vtrumq; operantur, quem modum agendi innuit sanctissimus Doctor 1. *parte quest.* 115. *art.* 4 *in corpore*, *&* 3. *de anima lect.* 4. per hæc verba. Indirectè tamen pertingere possunt ad intellectum, & voluntaté: hoc idem dicit 3. *contra gent. cap.* 84. *prope finem*, vbi habet aliquid tamen ad hoc operantur indirectè. Caietanus Illustriss. *super* 1. *parte loco citato* explicauit hæc verba inquiens, nō dicit D. Thomas, quòd indirectè, & per accidens caussant, aut imprimunt vt in partem sensitiuam, sed pertingunt, & operantur, seu pertingere, & operari possunt, aperiens ex hoc non de caussalitate, quæ impressio quędam est, sed de occasione, quę propositioné sonat absq; impressione se loqui, ità vt agere occasionaliter est proponere obiectum, quod quidé habent corpora cælestia respectu intellectus, & voluntatis, vti aperuit Sanctiss. Doctor *locis citatis* in illis verbis. Indirectè verò impressio corporū cælestiū pertingere potest ad intellectū, & voluntaté, prout intellectus, & volūtas cōiungūtur in sua operatione virtutibus sensitiuis. Hęc ille.

Quapropter cum operatio specificetur ab obiecto, & obiectum se ipsis per partem sensitiuam, in quam agit Cælum, venentur; hinc est quod Cælum occasionaliter in ipsas operari potest; vnde ex hoc patet, sicut docet Ferrariensis 3. *contra gent. cap.* 39. quod illa virtus agit occasionaliter in aliquid quando non est caussa per se illius, atq; mediata, neq; immediatá, sed est tantū caussa alicuius, quod est illius alterius occasio propinqua, vel remota, & arguamus modo sic.

Cælum occasionaliter agit in illud, quod in sui operatione coniungitur illi, cuius est caussa aliquo modo: Sed intellectus, & voluntas coniunguntur in sui operatione virtutibus organicis, in quas agit indirectè Cælum; Ergo &c.

Minor à Sanctissimo Doctore aperitur *omnibus locis superius citatis* quia inquam lęso organo fantasiæ impeditur intellectus à sua operatione, vt patet in phreneticis, & lethargicis; & ex appetitu sensitiuo voluntas inclinatur ad volendum, vel nolendum aliquid.

Hæc eadé positio a Sanctissimis Doctoribus Augustino, & Damasceno confirmatur, Augustinus *de Ciuitate Dei tom.* 5. *cap.* 6., *&* 7. *vltra medium* dicit, quod non vsquequaq; absurde dici potest ad Cęlos corporum differentias afflatus quosdam valere sydereos; Damascenus *in* 2. *libro orthod. fidei cap.* 7. inquit, quod alij, & alij pla-

netæ

netæ diuerſas cõplexiones,& habitus in nobis conſtituunt,ideo concludit ſanctus Doctor,indirecte corpora Cæleſtia ad bonitatem intelligentiæ operantur.

Quod ad actionem Cęli in intellectum attinet,& quomodo à Cęlo neceſſitetur; habemus propoſitionem à Sancto Doctore, & eius commentatore Caietano Illuſtriſſimo *prima parte Theologiæ quæſt. 115. art.4.* tali pacto. Non intelligas,inquit Caietanus,quod corpora illa agant in intellectum neceſſitando ipſum quoad exercitium actus, falſum eſt enim quod intellectus neceſſitetur à ſenſu, cum liber ſit vſus intellectus, ſed ly neceſſitando accipimus tantum quoad rectitudinem actus, rectitudo enim actus intellectus eſt naturalis, non enim rectè intelligimus, quia volumus; ſed quia agentia ad intellectionem ſunt bene diſpoſita ſecundum naturam, fantaſmata ſcilicet, & intellectus agens, &c. & propterea actus intellectus neceſſario ſequitur diſpoſitionem ſenſuum, vt pote variantium obiectum ſuum, ad quod habet naturalem non liberam rectitudinem; in hoc igitur diſtinguitur à voluntate,cuius actus rectitudo eſt libera; ideò enim rectè volumus, quia volumus ſic putà iuſtè,temperatè, &c. & ob id actus voluntatis non neceſſario ſequitur diſpoſitionem partis ſenſitiuæ vtpotè libere.

Hoc nos ſic intelligimus (inquit Reuerendiſſimus Ferrarienſ. *3. contra gent. cap. 85. in calce comm.*) D. Thomas *2 de anima lect. 12. tex. 60.* quod cum cognitio fiat ſecundum quod cognitum recipitur in cognoſcente per actionem ipſius cogniti ſuam ſimilitudinem in ipſo cauſſantis, & obiectum intellectus ſit fantaſma in viribus inferioribus ſenſitiuis receptum;neceſſe eſt ad hoc quod intellectus intelligat, vt moueatur ab imaginatiua, & alijs viribus ſenſitiuis, à quibus ſicut ab obiecto naturaliter mouetur: huiuſmodi etiam virium ſenſitiuarum operatio neceſſario exigitur ad operationem actualem intellectionem, quia nihil ſine phantaſia intelligit anima *primo,& tertio libro de anima tex.30.* Ideò facta aliqua immutatione in viribus ſenſitiuis per impreſſionem corporum Cæleſtium, neceſſario intellectus aliquam in ſua operatione variationem accipit, ſicut variata cauſſa neceſſe eſt effectum variari. Volitio autem fit nõ ſecundum quod volitum recipitur in voluntate,ſed ſecundum quod voluntas in volitum inclinatur, ità docet D. Thomas *prima parte quæſt. 27. art.4. in corpore* ſecundum quem ordinem voluntas cõparatur ad appetitum ſenſitiuum, ſicut mouens ad motum vt dicitur ab Ariſtotele *3. de anima tex. 50.* ideò non eſt neceſſe quod facta immutatione appetitus ſenſitiui per corporum cæleſtium impreſ-

F ſionem

sionem in actu voluntatis variatio aut mutatio fiat, sed semper in sua libertate manent vt secundum inclinationem appetitus sensitiui eligat, aut modo contrario; sed sub forma supradicta redigamus.

Cęlum agit in illud necessitando, cuius actus rectitudo sequitur dispositionem sensuum; sed intellectus est talis vt eius actus rectitudo necessario sequatur dispositionem sensuum, ergo, &c.

Minor est nota ex D.Thoma *3. contra gent. cap. 84. prope finem*, vbi habet hæc verba, Propter hoc bonitas dispositionis corporis humani facit aptum ad bene intelligendum in quantum ex hac prædictæ vires scilicet sensitiuæ fortiores existunt, vnde dum *in 2. de anima text. 94.* quod molles carne aptos mente videmus; & Albert. Magn. *2. de anima tract. 3. cap. primo*, & Ferrariensis *3. de anima quæst. 3.* docent quod homines illi, qui bonitatem phantasiæ sortiti sunt, multum proficere valent in mathematicis scientijs, atque in prophetia.

Concludit tandem D.Thomas *3. contra gent. cap. 84. in fine* totam hanc veritatem hisce formalibus verbis. Et ideò indirectè corpora cælestia ad bonitatem intellectus operantur, & per hunc modum potest verificari quod Ptholomæus in centiloquijs dicit, cum fuerit Mercurius in natiuitate alicuius in aliqua domorum Saturni, & ipse fortis in esse suo, dat bonitatem intelligentiæ medullitus in rebus.

Restat modò vt ad vltimam capitis partem deueniamus an Cęlũ agat in voluntatem inclinando illam, quam quidem positionem tali pacto manifestare possumus.

Cęlum agit inclinatiuè tantum in illud, cuius actus rectitudo non necessario sed inclinatiuè sequitur dispositionem partis sensitiuæ; sed voluntas est talis, quod illius actus rectitudo inclinatiuè tantum sequitur dispositionem sensuum; ergo &c.

Minorem aperit D.Thomas *prima parte quæst. 115. art. 4. in corpore* his verbis. Voluntas non ex necessitate sequitur inclinationem appetitus inferioris, licet enim passiones, quæ sunt in irascibili, & concupiscibili habeat quandam vim ad inclinandam voluntatem (& quod occasione sensitiuæ partis Cęlum habet inclinare voluntatem ad actum) tamen in potestate voluntatis remanet sequi passiones, & eas refutare (& quod non necessario agant ad illam) eadem minor propositio manifestatur a S. Doctore *2. 2. quæst. 95. art. 5. in corpore* per hæc formalia verba: Possunt tamen (scilicet corpora cælestia) dispositiue inclinare voluntatem in quantum imprimunt in corpus humanum, & per consequens

in vires

„ in vires sensitiuas, quæ sunt actus corporalium organorum, qui
„ inclinant ad humanos actus (& quod inclinatiuè agunt) quia ta-
„ men vires sensitiuæ obediunt rationi, vt patet per Philosophum
„ *3. de anima, & primo ethicorum*, nulla necessitas ex hoc volun-
„ tati imponitur, sed contra inclinationem cælestium corporum
„ homo potest per rationem operari (& quod non necessario per-
tingunt ad ipsum) idem docet expresse *3. contra gent. cap. 85 pro-
pe finem*. Ex his deducimus hoc corollarium cum S. Doctore *prima
parte quæst. 115. art. 4.* quod cælestium corporum impressio, secun
dum quam immutari possunt vires inferiores, minus pertingit ad
voluntatem quam ad intellectum.

*Entia mathematica infallibiliter ac semper, physica verò vt in plu-
ribus e Cælo eueniunt, at fortuita naturalia Cæli cau-
ssalitati subduntur, & voluntaria humanaq; vt
electiones, & actiones dependent à Cæ-
lo.* Cap. IX.

NON omnia eodem modo (veluti in primo cap. dictum est) caussalitati cælestis corporis subduntur, aliqua enim necessario ac semper, aliqua vt in pluribus, quædam vero possibiliter, seu cõtingenter ac variabiliter ab ipso procedunt. Ad primum effectuũ genus reducuntur aspectus, situs, motus, &c. corporum cælestium, hæc etiam omnia dependent à Cęlo, vti docet Sanctissimus Doctor 2. 2. *quæst. 95. art. 5. in corpore* & audiamus verba illius.
„ Disponuntur à Diuina prouidentia motus, & situs cælestiũ corporum, vt semper, & eodem modo proueniant; hoc etiam docuit Caietanus Illustrissimus *primo posteriorum cap. 4.* vbi dicebat quod huiusmodi passiones corporibus cælestibus insunt semper sempiternitate tali scilicet regulari, hoc est, eo tempore, quo natæ sunt inesse infallibiliter insunt: subiunxit verò *capit. 9.* circa quartam conclusionem quod passiones huiusmodi considerare in ordine ad subiecta sic disposita, vt Eclypsis ad Lunam in tali situ putà oppositionis sub Eclyptica ad Solem insunt semper sempiternitate simplici, quoniam est impossibile subiectis sic acceptis abesse talia, non potest siquidem fieri, vt Lunæ in tali situ, & aspectu respectu Solis, & Terræ, &c. Eclypsis non insit.

Ad secundum verò genus effectuum reducuntur omnes illi, qui per physicam transmutationem producuntur in his inferioribus, vt siccitates, pluuię, Cometę, productio fructuũ, animalia, & huiusmo-

 di, quæ

di, quæ infallibiliter sempiternitate tali scilicet vt in pluribus eueniunt, eo enim tempore, quo nata sunt esse, sunt tantum simpliciter vt astrorum passiones, sed vt in pluribus, quæ tamen omnia si in ordine ad subiecta sic disposita considerentur, vt siccitas ad dies caniculares sublatis extraneis accidentibus, inducunt sempiternitatem simpliciter ità vt non euenire non possint.

Ad tertium tamen genus reduci habent omnes effectus per accidens, & contingentes siue in rebus naturalibus, quæ omnia licet nō de necessitate caussantur à corporibus cælestibus propter naturam potentiæ contradictionis inuentam in istis inferioribus; quæ sunt materia actionum Cælestium, habent tamen & hæc ab ipsis dependere variabiliter scilicet, & contingenter.

Fortuita, & casualia entia in rebus naturalibus sunt, quæ per accidens iunguntur vel secundum locum, vt locus sepulcri vel fossionis, & locus thesauri cum quis fodiendo terram inuenit ibi thesaurum: seu secundum tempus, vt tempus tonitrui, & tempus deambulationis animalis puta bouis, vt cum boue deambulante tonat, sicut etiam cum lapide cadente fit terremotus. Hæc enim à caussalitate corporum cælestium subtrahuntur, & quod non vnum sint sed simpliciter multa, quia non habent aliquem ordinem ad inuicem, nec semper, seu in maiori parte coniunguntur, & ob id à caussa agente per naturam, quæ ad vnum perpetuò determinata est, non fiunt, quę & per accidens entia sunt, & ob id caussam præcipue naturalem, cuiusmodi est virtus corporis cælestis, non habent; referamus verba Sanctissimi Doctoris *ex 2. 2. quæst. 95. art. 5. in corpore* ens per accidens non habet caussam, vt probatur ab Aristotele *lib. 6. primæ philosophiæ tex. 4. 5. 6.* & præcipue naturalem, cuiusmodi est virtus cælestium corporum, quia quod per accidens fit, neque est ens proprie, neque vnum; sicut quod lapide cadente fiat terremotus, vel quod homine fodiente sepulcrum inueniatur thesaurus. Hæc enim non sunt simpliciter vnum sed simpliciter multa: Idem habet expresse D. Thomas *3. contra gent. cap. 92. circa finem*.

Hæc autem fortuita naturalia cælestibus caussis subesse aliquo modo non est negandum; pro cuius asserti intelligentia distinguendum esse duxit; fortuita, & casualia in naturalibus entibus possunt dupliciter considerari primo vt sic, hoc est in quantum sunt entia per accidens, & tunc, cum secundum ambas partes suas simul sumptas cōsiderantur, vt cum hoc totum accipio locum sepulcri, & locum thesauri; secundo modo secūdum ambas partes seorsum, & pręcise, puta locum sepulchri secundum se, & locū thesauri secundū se, & vtroq;

modo

modo consideratur: hęc ipsa ad diuersas possunt referri caussas rationales .s. & naturales adeo, quod si ad reales referantur etiam vt primo modo sumũtur caussam per se habent, quæ est diuina prouidentia, cum nihil ei comparatum præter illius intentionem fiat, quod yberrime docet D. Thomas *3. contra gent. cap. 92* : si verò ad naturales caussas comparetur vt sunt omnia corpora, tunc dicimus, quod hæc fortuita secundo modo accepta habẽt & per se caussas; quapropter, quod iste sit locus thesauri, ab aliqua caussa est, & quod iste sit locus sepulcri est ab aliqua caussa: quod bos deambulet hora tertia aliquam habet caussam: at si primo modo accepta referãtur ad easdem naturales caussas, tunc erit determinandum non posse habere per se vnam caussam, eo quod, vti dictum est, hoc pacto non vnum simpliciter, sed multa simpliciter sunt, & quælibet caussa naturalis ad vnum determinata est. Hoc totũ profitetur D. Thomas *1. parte quæst. 115. art. 6. in corpore* his verbis formalibus. Cum aliquod corpus terrestre ignitum in superiori parte aeris generetur, & deorsum cadat, habet caussam aliquam virtutẽ cælestem, & similiter etiam, quod in superficie terræ sit aliqua materia cõbustibilis, potest reduci in aliquod cęleste principiũ; sed quod ignis cadens huic materię occurrat, & comburat eam, non habet caussam vnam cęleste corpus, sed est per accidens. Hęc ille. Notanter dixit, nõ habet caussam vnã, quoniam illud totũ (animaduertit Caietan. *2. 2. quæst. 95. art. 5. prope med. comm.*) habere multas caussas naturales concurrentes simul per se quandoq; non inconuenit, putà Martem, & Saturnum concurrentes simul in tali signo, & aspectu &c. & hoc idem docet S. Doctor *3. contra gent cap. 92.* huiusmodi verbis, potest esse, quod ex inclinatione cælesti inclinatur aliquis ad eligẽdum aliquid, cui coniungatur per accidens aliquod commodum, & ex alia inclinatione aliud, & ex tertia tertium non autem ita, quod ex vna inclinatione inclinetur ad omnia. Hæc ille, quibus verbis subiungit Caietanus *in comm. art. 5. quæst. 94. 2. 2.* vnde habens, quod non minus, sed maius est iudicium de concursu caussarũ cęlestium caussantium inclinationes, & quod potest simul concurrere inclinatio ad inueniendum thesaurum cum inclinatione ad fodiẽdum puteum cum non sit maior ratio de concursu harum, quàm aliarum. Hęc ille; Quapropter si plura voluntaria entia caussas naturales habent plures, ergo etiam fortuita entia in naturalibus secundum totum accepta etsi non ab vna caussa naturali, à pluribus tamen caussis naturalibus posse venire dicendum erit.

Nodo circa dependentiam entium, quæ voluntaria, & humana

sunt à

sunt à corpore cælesti Sanctiss. Doctor docet 3. *contra gent. cap. 92* Primo, quod hæc entia illius virtuti subduntur, habent .n. in princi-
,, pio illius cap. hæc formalia verba. Quamuis autem Deus solus di-
,, recte ad electionem hominis operetur, tamẽ actio corporis cæle-
,, stis aliquid operatur ad electionem hominis per modũ disponen-
,, tis in quantum corporales cælestium corporum impressiones in
,, corpora nostra disponunt ad aliquas electiones. Hæc ibi; idem
,, expresse docuit *cap. 85. eiusdem lib. prope finem* dicens, sciendũ
,, tamen est, quod licet corpora cælestia non sint directe caussa ele-
,, ctionum nostrarum quasi directe in volũtates nostras imprimen-
,, tia, indirecte tamen ex his aliqua occasio nostris electionibus præ-
statur &c. Caietanus quoq; *2. 2. quest. 95. art. 5.* idem hisce verbis asseruit. Simili quoq; modo sortimur à Cælo inclinationes ad eli-
,, gendum multa, quibus inclinationibus fit quandoq; vt ille incli-
,, netur ad eligendum casta, alter venerea, alter contra naturam, al-
ter religiosa, alter ambitiosa &c. ex quibus omnibus licet cuicumque concludere sydera, & astra ad nostras electiones operari, & ob id voluntaria entia aliquo modo caussalitati eorum subdi.

Cælum indirecte, & occasionaliter, & per modum alicuius passionis ad humanas electiones operatur. Cap. X.

SECVNDVM assertum circa hæc voluntaria entia ex D. Thoma desumptũ est, quod corpora illa cælestia ad electiones humanas operantur secundum quod habent impressionem super corpora, in quantum .s. ex corporibus cælestibus aliqua occasiũ per dispositiones naturales caussatas, & relictas in corpore nostro electionibus nostris præstatur ad bonum, vel malum, & ob id indirecte, & occasionaliter agunt astra circa huiusmodi entia; audiamus verba D. Thomæ *ex cap. 85. 3. libri contra gent. prope finem*, indirecte tamen ex his (supple corporibus cælestibus) aliqua occasio nostris electionibus præstatur, secundum quod habent impressionem super corpora; audiamus etiam verba *ex cap. 92. prope principium.* impressiones corporum cælestium in corpore nostro caussant in nobis naturales cor
,, porũ dispositiones, & ideo ex dispositione relicta ex corpore cæ-
,, lesti in corpore nostro dicitur aliquis non solum bene fortunatus aut male, sed etiam bene natus, aut male. Hęc ille; sensum horum vltimo verborum aperuit Ferrariensis inquiens, quod aliquis dicitur bene fortunatus quando ad ampliora bona ex istarum caussarum dispositione peruenit, quã excogitauerit; dicitur verò male fortunatus

quando ab ijs, quæ prudenter disponit, deficit, & ad inopinata mala deuenit.

Hęc duo hucusq; dicta expresse docuit Caietanus *super 2. 2. quęst.*
„ *95. art. 5.* his verbis; habent enim electiones, & opera nostra pro
„ caussis quandoq; non solam, aut puram voluntatem, sed volunta-
„ tem motam à corporibus, in quibus sunt istæ inclinationes à na-
„ tura prouenientes, & propterea quamuis opera nostra vt sunt à
„ voluntate non subsint Cęlo, vt tamen sunt à corporibus subsunt
„ Cælo, sicut subsunt passionibus nostris.

Vltimum assertum ex doctrina D. Thomæ desumptum tale est, quod nempe omnis dispositio ad electionem ex corporibus cælestibus est per modum alicuius passionis amoris, vel iræ, vel timoris, vel spei, vel huiusmodi, hoc est (inquit Caietanus) per modum, quo illa tristitia, amor, odium &c. incitat volontatem, vnde sanctiss. Doctor hanc veritatem docet *cap. 92.* his verbis, omnis dispositio ad electionem, quę est ex corporibus cælestibus, est per modum alicuius passionis, sicut cum aliquis inducitur ad aliquid eligendum per odium, vel amorem, vel iram, vel aliquid huiusmodi. Hęc ille Caietanus *2. 2. quest. 95. art. 5* habet. Ita quod Sortes verbi gratia inclinatus ad summersionem in aquis stimulatur per modum passionis ad eundum iuxta aquas, vel in aquas; quare vero per modum passionis astra operantur ad electiones humanas, docuit *S. Doctor loco citato*, quia inquam, vt dictum est, corpora cælestia non disponunt ad electionem nisi in quantũ imprimunt in corpora nostra, ex quibus incitatur homo ad eligendum per modũ, quo passiones inducunt ad electionem. Sed audiamus verba formalia *cap. 92.* Nam cum corpus cęleste non
„ disponat ad electionem nisi inquantum imprimit in corpora no-
„ stra, ex quibus homo incitatur ad eligendũ per modum, quo paf-
„ siones inducunt ad electionem &c.

Ex his igitur deducendum est, quod corpora cælestia agendo in corpora nostra sunt nobis caussa electionis, & hoc tripliciter ex doctrina D. Thomę *lib. 3. contra gent. cap. 85. & 92.* videlicet primo modo caussando in nobis aliquas dispositiones, ex quibus sumus ad aliquas passiones habiles sicut biliosi, seu colerici sunt proni ad irã: secundo modo caussando aliquam dispositionem, ex qua aliquis motus passionis insurgit, sicut ex nimia frigiditate corpori adueniente insurgit appetitus ignis, & ex nimia caliditate appetitus refugit calida; tertio caussando aliquam dispositionem, quæ est occasio alicuius electionis sicut cum ęgrotamus, eligimus medicinam.

Quia ergo ex corporibus cęlestibus non instigatur homo ad aliquid

quid eligendum nisi altero istorum modorum, ideò bene dixit D. Thomas quod dispositio ad electionem ex corporibus cælestibus est per modum passionis in quantum videlicet non inclinat ad eligendum nisi aliquam passionem excitando, ex qua natus est appetitus intellectiuus ad aliquid trahi, & inclinari: inclinatur autem appetitus intellectiuus à passione, vt habetur *prima 2. quæst. 9. art. 2., & quæst. 10. art. 3.* ex ea parte, qua mouetur ab obiecto in quantũ homo aliqualiter dispositus per passionem aliquid indicat esse conueniẽs, & bonum, quod extra passionem existens non iudicaret, & ideo per hunc etiam modum dispositio corporalis ex corporibus cęlestibus proueniens ad electionem inclinat in quantum est origo, & fundamentum, ex quo prouenit illud iudicium, quo aliquid bonum, & conueniens iudicatur, & ideo dicitur per modum pasſionis inclinare

Reuerendiss. Ferrariensis *3. contra gent. cap. 85. pagina 335. columna 3.* animaduertit circa tertium modum, quo illa corpora electionum nostrarum sunt caussa, quod cum dicimus, ex impresſione corporum cęlestium nos efficimur ad aliquas pasſiones habiles, & inclinati, non per hoc mores hominum sunt sufficienter ab impresſione corporum cęlestium, vt scilicet ab eorum impresſione aliqui efficiantur temperati aliqui verò intemperati, aliqui iusti. aliqui verò iniusti, cum mores humani ex voluntate dependeant, in quam ostensum est corpora cęlestia directe nõ agere, sed hoc tantum vult, quod ex impresſione corporum cęlestium aliqui ad aliquas pasſiones inclinationem habent, à quibus aliqui hominum mores occasionantur ratione impetus pasſionis non regulatę: ex hoc enim, quod aliqui inclinantur ad delectationem appetituum, efficiũtur sua voluntate intemperati, & ex hoc quod aliqui inclinãtur ad iram, efficiuntur iracundi, & crudeles, veruntamen ex impresſionibus cęlestibus fiunt inclinationes ad huiusmodi pasſiones, potest tamen homo & ipsarũ pasſionum impetum moderari, & contra ipsas operari, & assuescere.

Homo non eligit semper id, ad quod cæleste corpus inclinat, at verum est, quod sortitur à Cælo efficaciam ad exequendum id, quod eligit. Cap. XI.

QVARTVM assertum ex doctrina D. Thomę decerptum est, quod homo, licet per corpus cęleste inclinetur ad aliquid operari, & eligere, non tamen semper eligit id, ad quod inclinatur, ita vt illę occasiones non sint caussa necessaria nostrę electionis, quod inquam dictum ex prędictis aperte deducitur, & à Sancto

Doctore

Doctore *cap. 92. lib. 3. contra gent.* tali ratione probatur.

Dispositio, quæ est ex corporis qualitate, non inducit necessitatem ad eligẽdum: sed operatio corporis cælestis ad electiones nostras est solum per dispositiones naturales in corpore nostro, ergo &c. Idem Doctor *cap. 85. eiusdem libri versus finem* eãdem positionem cõfirmat tali medio. Viuens arte, & ratione potest resistere passionibus, & eis non obedire; sed homo viuit arte, & ratione, ergo &c.

Si igitur potest homo non obedire, necessario non mouetur ad electionem à corporibus cælestibus, quæ illum per modum passionis excitant. Maior est Ptholomæi *in Centiloquijs nempe propos. 5. lib. 1. Apotheles. tex. 26.* asserẽtis, quod anima sapiens dominatur Astris in quantum .s. (inquit Caietanus) dominatur passionibus suis, quæ habent obedire rationi, sicut docemur ab Aristotele 3. *de anima, &* 1. *ethicorum*; ex hoc duo deducit D. Thomas *cap.* 85.

Primo, quod scilicet plures sunt homines, qui impetus tales naturales sequuntur, pauciores autem, id est, soli sapientes, qui occasiones male agendi, & impetus naturales non sequuntur, hoc idem docet 1. *part. quæst. 115. art. 3. ad tertium, &* 2. 2. *quæst. 95. art. 5. ad* 2.

Secundo, quod impressio corporum cælestium in pluribus sortitur effectum, quia plures sunt homines, qui resistunt inclinationi, quæ est in corpore.

Caietanus verò circa hæc duo monitum tradit christianum 2. 2. *quæst. 95. art. 5.* inquiens, videat ergo vir sapiens, & cum instigatur ad malum, aut periculosum non sectetur stimulos suos, sicut nec passiones sequi debet: cum autem ad bona, si ratio non obstet, sectetur illa etiam si nesciat propter quid quoniam ad bona agitur quodammodo à superioribus caussis.

Quintum, & vltimum assertũ ex doctrina D. Thomæ *cap. 92. lib. 3. contra gent.* desumptum est tale, quod homo à corporibus cælestibus non solum adiuuatur circa electiones modis prædictis, verumetiam ab ipsismet consequitur robur, & efficaciam ad exequendum id, quod eligit, quæ quidẽ efficacia in tantum dicitur à Cælo, in quantum in corpore sita est, ita vt Medicus non solum sortitur à Cælo inclinationem ed eligendam Medicinam ægroto conuenientem, sicut omnes adiuuantur ad eligendum vtilia, sed etiam virtutem, qua efficaciter exequitur ad id, quod eligit, ac sanat: hoc verò probatur à Sancto Doctore tali modo, & ratione.

Inanimata prȩter eas virtutes, quæ qualitates actiuas, & passiuas elementorum consequũtur, sortiuntur, & à cælestibus corporibus vires, & efficacias, vt quod magnes trahat ferrum, ergo & homo, qui

nobilioris est conditionis, adeptus est à corporibus illis tales efficacias, & virtutes ad exequendas operationes suas: D. Thomæ verba hoc expresse docent. Hoc .n. secundum exequutionem verò (supple adiuuatur) in quantum homo consequitur ex aliqua superiori caussa robur, & efficaciam ad implendum, quod eligit, quę quidem non solum à Deo, & Angelis esse potest, sed etiam à corporibus cęlestibus, in quantum talis efficacia in corpore sita est.

His verò omnibus hucusq; dictis ex codē Sancto Doctore addēdū esse censeo, quod .s. diuersas si quis sortitur inclinationes, nō omnes simul acceptę ab vna caussa naturali sunt, sed tantum seorsum acceptę, secundum enim vtramq; partem à pluribus caussis per se, & naturalibus possunt fieri, vt si quis inclinetur ad fodiendum sepulcrum ab vna caussa cælesti est, sed quod locus sepulchri sit locus thesauri, non ab eadem caussa cælesti est. virtus .n. (inquit S. Doctor) corporis cælestis non potest per se inclinare ad hoc totum quod iste fodiat sepulchrū, & locū, vbi est thesaurus; sed hoc secundū ab alia cælesti caussa euenit, sicut etiā dictū est de fortuitis, & de casualibus entibus; idem fatendū est de robore, & efficacia, qua homo per virtutem in membris sitā exequitur id, ad quod instigatur per illā inclinationē, vt cum fodit sepulchrū &c. à cælesti sydere est modo prædicto: quod verò huic virtuti exequutiuę coiungatur inuentio thesauri, nō ab eodem, sed ab alio erit, non enim hæc, quæ in exemplū adduximus vnū simpliciter, sed multa simpliciter, fossio .n. sepulchri ex sua ratione non habet, quod ordinata sit ad locum thesauri; neq; virtus, quæ est in membris ad fodiendum sepulchrum, formaliter est inuentiua thesauri, & per consequens non ordinata ad talem effectum, cum neq; semper neque in maiori parte coniungatur talis euentus.

Animaduertit circa hęc, quę modo diximus, Caietanus *2.2. quæst. 95. art. 5.* quod hæ inclinationes non exeunt in opera nisi per aliquam actionē ordinatam ad cognitum finem, ita quod Sortes verbi grat. inclinatus ad submersionem in aquis, stimulatur per modum passionis ad eundū iuxta aquas, vel in aquas nesciens propter quid ita incitetur; & propter aliquod negocium occurrens nauigat, vel ad aquas vadit ex alio proposito, & sic submergitur; & simile est in alijs, vbi videmus, quod submersio euntis ad tale negocium, ibi est effectus casualis seu fortuitus, & per accidens, & totum hoc non habet vnam, sed duas caussas .s. Cælū, & propositum hominis ad eundum. Quod si in illo homine esset tunc vna alia inclinatio cælestis ad tale negocium ibi tractandum, quale elegit, tunc tale per accidens esset secundum vtranque sui partem à Cælo non necessario, sed inclinatiue; ac per hoc

per hoc totum hoc f. submersio euntis ad tale negocium esset inclinatiue tamen à Cælo propter concursum inclinationum simul.

Quod de actibus humanis vt in pluribus vera possint prædici sermonem longiorem prætermitto, cũ quisq; legere possit D. Thomã 1 *part. quæst.* 115. *art* 4. *ad* 3, *&* 1. 2. *quæst.* 9. *art.* 5. *ad* 3, *&* 2. 2. *quæst.* 95. *art.* 5. *ad* 2., *&* 2. *sentent. dist.* 15. *art.* 3. *ad* 4., *& dist.* 25. *art.* 2. *ad* 5., *& quæst. de verit. quæst.* 5. *art.* 10. *ad* 1.

FINIS PRIMI LIBRI.

IO. FRANCISCI SPINAE

Philosophi, & Medici Ripani.

De Maximis Coniunctionibus Saturni, & Iouis Annorum 1603. & 1702.

LIBER SECVNDVS.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

OMNIA, quæ à nobis dicentur in hoc Secundo Libro præcipue ad actionem corporum cælestium pertinentia, nõ alio modo, atque sensu volumus esse intelligenda, quam ex enarratis in Libro Primo assertis à D. Thoma, & alijs clarissimis Doctoribus. Vale.

De Saturno, & Ioue. Cap. I.

EBEMVS modo ad particularia deuenire, & ad Saturni, & Iouis coniunctiones, nam cum horum planetarũ tardus sit motus, atq; longissime à terra distent magis imprimunt: & Saturnus cũ sit altissimus errantiũ stellarũ, & proximus stellato orbi, inditio est quod tardissimè omniũ mouetur, & quod cum proximus fuerit alteri Erraticę oculus deprehendit, ipsum esse illa altiorem; minor est aspectu quamuis

alia præter Mercurium, vnde, cum sit superior alijs, à quouis abumbrari potest, etiam præter quam à Mercurio.

Eius Sphęra veluti illa Iouis ex quinq; constat orbibus particularibus, veluti sphęra Solis, sed Soli deficit Epyciclus, extremi duo orbes aliqua in parte dicuntur eccentrici, in aliqua concentrici, eccentrici augem deferentes in quorum medio duo alij orbes constituuntur difformes omnino, Eccentrici centrum deferentes in quorũ medio est orbis quintus vniformis omnino; Eccentricus deferens Epyciclũ, qui quidẽ situatur in medio ipsius, in cuius extremitate sidus collocatur, veluti in præsenti figura videre possumus, in qua orbes duo I, & K repræsentant augis deferentes; qui simul motu æquali, & circulari mouentur ab occidente in orientẽ supra proprium centrum demonstratum per punctum A. Mundi.

Centrum secumq; deferentes Saturni augem à medio Æquinoctio die naturali tert. 14. quar. 16. quint. 54. sext. 41. in anno Ægyptiaco min. 1. sec. 26. tert. 52. quart 53, Iouis verò deferentes augem die naturali tert. 10. quart. 1. quint. 53. sext. 41., Anno verò min. 1.,

min. 1., sec. 1., tert. 1. quart. 31.; quę quidem aux distat ab Ariete stellati orbis iuxta signorum seriem gr. 48. min 21.: At centrum deferentes scilicet G & H mouentur simul motu circulari, & regulari iuxta ordinem signorum supra proprium cẽtrum C à Planetæ auge, & illi Saturni die naturali min. 4. sec. 0., tert. 42. quart. 32. quin. 4. sext. 43., sept. 57. in anno grad. 24., min. 24. sec. 18. tert. 46. quart. 8. quint. 53., illi Ionis in die min. 9. sec. 58. tert. 11. quart. 5. quint. 50. sext. 33., sept. 56. in anno sign. 1. grad. 0. min. 39. sec. 0., tert. 33. quart. 58., quint. 20. Quo motu mouetur deferens epyciclum, cuius centrum circellum describit circa centrum deferentium ipsum centrũ, cuius semidiameter in Saturno sũt part. 285, in Ioue 229., sed distantia centri orbium centrũ deferentium à centro Mundi in Saturno sunt part. 854., in Ioue 686. Attamen quia hec, & omnia, quæ requiruntur in Planetarum Theorijs, dicuntur à nobis in quodam nostro tractatu italico sermone descripto; ideò sat est hoc in loco dicere, quod sunt

In Saturno		In Ioue	
BE.	10000.	BE.	10000.
AC.	850.	AC.	686.
BC.	285.	BC.	229.
AB.	569.	AB.	457.
AD.	1139.	AD.	915.
AF.	10569.	AE.	10451.
AL.	9431.	AL.	9543.
VE.	1091.	VE.	1906.

Absoluit igitur Saturnus suam periodũ annis 92., inter quos sunt bissextiles 7. diebus 155. fere, & singulis annis aliquid vltra 12. gradus conficit; & id pro nunc, ex quibus annis Astrophili annos Saturni paruos conficiunt; cum maiores considerentur secundum quantitatem graduũ terminorum, qui contingunt ei pro suis terminis ex sedibus duodecim signorum, Pontano ita asserente *lib. 1. cap. 23. de rebus Cælest.* medij dicuntur 43. cũ dimidio vnius, quoniam ipsi considerantur secundum annos eius maiores cum minoribus aggregatis, qui sunt 87., cuius medietas est 43. cum dimidio, Comm. *lib. sept. errat. cap. de Saturno*, Bonat. *tract. 3 cap. 1.*, Abraham *libr. introduc. cap. 4., & lib. rationum cap. 29.*, Alcabit. *different. 2.*, & Valens. *lib. introduct. cap. 15. & alij.*

Character Saturni est talis h quo denotatur, vel senex baculo innitens ob qualitatem frigidam & siccam, quibus senes, quos significat, pręditos esse constat; vel etiam falx instrumentum rusticum, quo

segetes

ſegetes demetuntur ob agriculturam refereb int acceptam, Hac de cauſſa ab Antiquis pingebatur ſenex, pallidus, curuus, altera manu falcem geſtans, & Draconem caudam ſibi mordentem, & altera ori paruum filium apponebat, vorebatq; tegebatur etiam caput galea, & ſuper illa erat amictus. iuxta ſe quatuor habebat filios, e quibus virilia ãputabat Iupiter, proiiciebatq; in Mare e quibus Venus oriebatur, vnde Aphrodite, & Aphrogenia, ſed melius de hac re alibi *tom. 1. medicinæ Cæleſtis nempe lib. 1. de Hominis procreat. cap. 7.* dum de ſeminis ortu, Natura, viribus, & præſtantia dicebamus.

Senex is nimirum ob motus tarditatem ita fingebatur, & ob caloris inopiam falcem habebat, quia retrogradus Planeta, quod per ſerpentem etiam ſignificabant, vorabat filios, quia pauci viuunt, qui naſcentes habent Saturnum in Horoſcopo dominantem; ſic etiam in octauo menſe nati dum ipſe dominatur, cuius rei exactã notitiam quiſq; legens *in tomo 1. Medicinæ Cæleſtis cap. 15., 2. libri de Hominis procreatione* dum de octimeſtri partu, & quare non viuant enarramus; habere poterit. Iuppiter virilia amputat, quia coniunctus temperat malitiam, & de imperio deijcit, quia ſe exaltat in Saturni circulo.

Præteeea Haly *part. 1. cap. 4.* aſſerebat, quod aſsimilatur melancholiæ, quæ generatur de omnibus humoribus, & nullus de ea, ratio eſt, quia in Cælo omnes planetæ cum eo coniunguntur, & ipſe tamen coniungitur cum nullo. Hac etiam de cauſſa (ex Alchazele) aſsimilatur iudaicę legi, quia eſt de antiquibus, & nulla lex poſitiua reperitur antiquior illa, & omnes aliæ leges, & omnes ſectæ confitentur eam, & ipſa nullam aliam legem confitetur: cum regibus eſt in ſimilitudine regis, quia omnes planetæ mittunt ad eum conſiderationes, naturas, & fortitudines ſuas, immo non habet in ſe lumen, ſed recipit ipſum ab alijs Planetis, præcipue à Sole; ſignificat ſenectutem quoniam eſt vltimus Planetarum frigidus, & ſiccus, ac motu tardus; dicitur dominus Theſaurorum, hoc eſt, ratione loci, ſemper enim Theſaurus ſolet reperiri in locis occultis, obſcuris, & ſubterraneis, vbi Saturnus dominatur: denotat patrem, quia longinguus ab eo, & denotat omne antiquum vetuſtum. Significat præterea res terreas, ipſamq; terram, & quæ ex terra eruuntur, atq; creſcunt, vnde præeſt plantis non quia frigiditas faciat ad plantarum generationem, nihil .n. minus, ſed quia prohibet generationem vermium frigiditate ſua, & ſeminis putredinem, à quibus ſemina corrumpuntur, & infrugiferæ euadunt ex cõmentat. *lib. 1. quadrip. comm. 30.*; Homines pręcipue ſuſpicaces taciturnos propter longitudinem motus habentes

oculos

oculos paruos, nigros, & in terram conuersos ob motus ponderositatem. Sed talis materia tractatur à nobis *lib. de Dignoscendis Hominum vitys cap. 4. de Inuidis, 5. de Auaris, cap 7. de timidis, 8. de furibus, & partim cap. 9. de latronibus, cap. 10. de Perfidis cap. 12. de Rusticis, cap. 31. de Hypocritis &c.* significat plumbum propter ponderositatem, & quia est pulueretum; ex humani corporis partibus habet aurē dextram, vesicam, splenem, ossa, dētes, pituitam crudam non naturalem, melancholiam, chartilagines, & ligamenta, &c. horum membrorum infirmitates, cumq; (veluti dictum est) sit planeta frigidus, omnes morbi frigidi, qui ex defluxu humorum, in primis melancholicorum oriuntur, per eum significantur, vt lepra, scabies, Cancer, Paralysis, colica, & Iliaca passio, tabes, quartana febris, hydrops, Ictericia nigra, auditus grauitas, podagra, catarrhi perniciosi ac pituitosi ad pulmones & pectus fluentes, tussis, dolor dentiū, & huiusmodi, ex Ptholomæo *lib. 3. quadr. tex. comm. 53.*, & à nobis passim *tom. 2. Medicinæ Cælestis*.

Significat præterea saporem acrem stipticum, linguæq; cōstrictiuum, qualem in immaturis sorbis & piris gustamus, odor est fœtidus, vel ingratus statura longus, quia superior cæteris; subtilis barbæ, quoniam est Lunæ oppositus; facie nigra propter melācholiam, constricta propter siccitatem, denotat cupidos propter frigiditatem; figuram aspectu valde turpem, & corpore pilosum.

Natura eius est meditari, verborum paucitas, calliditas, mors, solitarium, longę cogitationis, firmus in suo verbo, cum duritia ambulans, & pedem cum alio fricans ex Bonato. *tract. 6. de septima domo cap.* 18. timorosus, & dubitans, & omnino ei deceptio inest fixa: Artificium est omne laboriosū, & valoris modici, omnesq; operationes vilipensæ, vt lapides incidere, puteos purgare, atq; omne artificium sordidum, denotat mortuos, fletum, sequestrationem, carceres, mutationem, paupertatem, vias longinguas periculis expositas, loca inhabitata, obscura, & cimiteriorum, suaq; annorum pars est decrepita ętas, & vitæ finis; Oriens de parte Mundi, de diebus sabbatum, & ex noctibus illa quæ diem Mercurij antecedit.

Ex animalibus Elephantes, Cameli, Asini, & omne animal magnum, & turpe; ex auibus Corui, Bubo, &c. sunt præterea terræ serpentes, & fętorem amittentes, vti cimices, pediculi, atq; omne serpens dissipatiuum. Arbores spinosę, & fructu carentes, vt cipressus, vlmus &c. Pannorum siquidem gausapina vulgo sclauina, & pannus laneus, tapetum omnisq; pannus densus, ex lapidibus ponderosiores, & nigri; dominatur pręterea, & habet ferrū eruginosum; sed quęq;

Herbæ,

Herbę, Arbores, Lapides, & Metalla à tutelaribus Astris adiuuentur passim dicuntur à nobis *tom. 3. Medicinæ Cælestis*.

Sed modo ad Saturnum, qui non obedit alicui planetarũ, nec regitur ab illorum aliquo nisi à Sole, à quo comburitur, retropellitur, & fit Orientalis, & Occidentalis appropinquãdo ad eum, & elongando se ab eo; participat cum Marte in infortunio, & non in alio, & est ei cõtrarius, & inimicus natura, & proprietate, quia refrigerat eum, & propter frigiditatem suæ naturæ caliditatem, ardoremq; illius extinguit, abhorret Iouem propter eius communitatem, est inimicus Soli, quia eius domus Aquarius opponitur Leoni domi Solis, & tenebrositas Saturni est diuersa, & contraria lumini eius, frigiditasq; diuersa, atq; contraria illius calori; Hac de caussa Aries exaltatio Solis est Saturni casus, & e contra Libra exaltatio Saturni, Solis casus; Nam appropinquãte Sole ad Arietis initiũ arbores frondescunt, & florent, herbæ oriuntur, & animalia turgent in Venerem, & hominum natura robustior euadit, & exhilaratur, & morbi longi mitescunt; ità e diuerso cum Saturnus peruenit ad Arietis initium frigus augetur, arbores mittunt frondes, herbę intereũt, animalia & homines tristantur, noctes obscuriores, & tempus fit inæquale. At dum Sol ad Libram descendit ob latitudinem a nostro vertice omnia tristantur, fiunt tempora inæqualia, morbi lethales, aut longi, sed dum Saturnus ad libram peruenit, ob latitudinem omnia in melius commutantur, & tempus fit æqualius.

Attamen, veluti refert Marsilius Ficinus *in oraculo Alphonsi Regis ad Ferdinandum filium* Saturnus semper Saturninis prodest, immo vt à nobis etiam *tom. 3. libr.* 10. *genit.* 85. Saturnus dicitur à saturitate, quia in præbendis diuitijs bene affectus saturat; reddit rationem commentat. *lib. de 7. erraticis cap. de Saturno* ob quinq; caussas, primo quia domos significat, & fundos in quibus maxime diuitię consistunt; secundo quia decernit labores, & pręcipuè agriculturam, à qua diuitiæ comparari solent; tertiò quia significat parcitatem, & auaritiam, ex qua cumulari solent diuitiæ, soli enim auari euadunt diuites; quarto quia efficit dolores, & rapaces, horum autem est concõgregare pecunias, & augere eas atq; ditari; quinto significat mortuos, ex quibus solent venire hæreditates, quibus prontissime ditantur homines, ac valde vt nulla via facilior, & frequentior: significat etiam Saturnus scientias, & veritatem, quoniam altus permanet vno modo, & suo motu non currit, Abraham *lib. ration. cap.* 29.

Iuppiter est secunda errantium stellarum, atq; sub Saturno posita ijsdem rationibus depræhenditur, de quibus supra dictum est, maximus est

mus est aspectu pręter luminaria, & Venerem, à qua tamen parum vincitur ex inerrantibus, tamen vincitur à Syrio seu Alborab, vel canicula vel cane maiore, quod quidem sydus ex Tychone *in Progimnas. & Tab. contin. 100. select. stell. &c.* his temporibus collocatur in grad. 8. min. 52. Cancri cum lat. Austral. grad. 39. min. 30. & declin. Merid. grad. 16. min. 12. mediat Cęlum cum grad. 6. min. 33. Cancri, & ipsius ascensio recta sunt grad. 97. min. 7. Clara sydera, quæ in nostrum Orizontem ascendunt, & descendunt sunt primo Sol, secundo Luna, post vterque canis, Iuppiter, & Venus; diximus de vtroque cane scilicet maiore supra dicto, & cane minore Procyon, vel Algomeisa, quod quidem astrum situatur in grad. 20. min. 35. Cancri cum latit. Australi grad. 15. min. 57. & declinat. Meridion. grad. 6. min. 10 mediat Cęlum cum grad. 18. min. 21. Cancri, & ipsius ascensio recta sunt grad. 109. min. 52.

Iuppiter tamen est lumine plenus, clarus, & lucidus absoluens Zodiacũ annis 11. inter quos sunt duo Bissextiles diebus 313 fere, singulis enim annis aliquid vltra signum vnum motu suo æquali perlustrat; notatur hoc caractere, ad significandum triplex eius fulmen, quandoquidem Babylonij Astrologiæ cultores Iouem Belum fulminare, & tonare credebat, vel quia binarius numerus est fortunæ, quando & Iuppiter maior fortuna appellatur; dirigit, & non damnat, populat, & non destruit; est formosæ apparentiæ, & compositæ, personæ, mansuetus, fidelis legalis, & pius; ideò si debet ostendere rem aliquam bonitatis, vel melioris successus, stabilit, firmat, & veram facit eam, attamen si habet ostendere malam, vel horrendam. retrahit, & damnat eam, præcipit, & ostendit veritatem, prohibet, & abhorret malum, adiuuat pauperes, gubernat quibus commodus est veridicus in dictis, & factis suis, boni solatij, & amoris, bonæ, & veræ amicitiæ, & sine fraude completus, & sanus corpore, & membris suis fortunatur in factis, & operibus suis, amat senatum, decreta, & iudicia, sermonem iustitiæ, & æquitatis denotat præterea vitam, omneque augumentum boni; & fructificationem: etiã per sui demonstrationem, & fortitudinem in nono mense à conceptione fœtus veniet in mundum, & ad eius quietem, & aerem, & de angustia vteri & tenebrarum liberatur.

Per Iouem æqualitatem, communitatem, & suæ complexionis tẽperiem, Aestatis calor, & frigus Hyemis temperantur, & minuuntur infirmitates pestilentiales ac mortalitates per sui demonstrationem in anni reuolutione; ipsius metallum est stagnum, thutia, &c. ex lapidibus saphirus, & onicinus, cryſtallus, & omnis lapis albus ni-

tens & vtilis, sed de hoc melius alibi, ex animalibus verò scissarum vngularum omnia; Auium verò Pauones, Gallinæ, & auis omnis grano fruens, & hominibus vtilis, ex animalibus terræ serpentes omne vtile minime damnificum, vt serici vermes; ex Arboribus Amigdalæ, & huiuscemodi, & vniuersaliter fructus, cuius cortice remoto exteriori quod vlterius est comeditur; eius est triticum, ordeum, millium, auena; anni minores eius sunt 12. medij 45. maiores 79. maximi autem 424. quoniam in tanto tempore reuertitur ad suum locum.

Hæc & infinita alia de Saturno, & Ioue dicere possemus, attamen gratia breuitatis prætermittere oportet, & cum Albumasare *in magnarum coniunctionum libro*, Ptholomæo *in centiloquio*, & Messale concludere, per planetarum coniunctiones, & octaui Cœli stationes elementa, terrarum fructus, hominum complexiones mutari, ac etiam corrumpi; quapropter, & hominum phantasmata, cogitationes, leges, instituta, & imperia mutari; & vt Tractatus noster aliquem ordinem habeat, primo videbimus quid maiores coniunctiones præteritis temporibus attulerunt, postea ad propositum deueniemus.

Quid portendat maxima coniunctio Saturni, & Iouis in prima facie Sagittarij anno 1603. iam facta mutatione triplicitatis de aquea in igneam, & quid alia tales coniunctiones prætæritis temporibus significauerunt. Cap. II.

IAM alijs scriptis publice datis dictum fuit a nobis anno 1603. factam fuisse maximam coniunctionem Saturni, & Iouis in prima facie Sagittarij, & factam fuisse mutationem triplicitatis de aquea scilicet in igneam, vnde admiranda portendere iudicamus, veluti inferius dicetur; & dictum fuit superius *lib primò cap. 6.* quod talis maxima coniunctio fit quolibet 794 anno & 331. diebus cum quadrāti horarum vnius diei & vt melius futuros effectus de ipsa habeamu opere preciū erit retro calculo acto, & attributis singulis huiusmodi coniunctionibus 794. annis cum dimidio ferè ab anno Seruatoris 1603. in quo fit maxima coniunctio Saturni, & Iouis cum mutatione triplicitatis, & sic semper mirāda, & mutationes maximas (Deo ità annuente) inueniemus. Ideò acto calculo fuit altera anno 809. post natum Christum, quo tempore Romanum Imperiū varijs depressum bellis, & labefactatum reformatum tamen, & auctum fuit à Ca-

à Carolo Magno. Hinc ad annum seruatoris 15. & fuit mutatio magna status Politici, & Ecclesiastici, & quarto Claudij Anno fames grauissima fuit, & eodem anno ipse Britāniam adiens, quem neque ante Iuliū Cęsarem, neq: post eum quispiam attingere ausus fuerat, sine vllo prælio ac sanguine infra paucissimos dies plurimam Insulæ partem in deditionem recepit: Orcadus etiam Insulas Romano adiecit Imperio ac sexto quam profectus est mense Romam redijt nono sui regni anno, & Iudęos tumultuantes Roma expulit, & sequenti anno fames maxima Romam corripuit illis ferè temporibus, veluti ex Beda *de temporibus* colligitur: Petrus Apostolus cum prius Antiochenam fundasset Ecclesiam Romam pergit, ibique 25. annis Cathedram tenet Episcopalem, id est ad vltimum Neronis Annum, & Marcus Euangelium, quod Romæ inscripserat in AEgypto Petro mittente prædicat. Præterea anno 3205. à condito mundo post finem Assyriorum Regni, & Medorū inchoationē secuta est Olimpiadicorum certaminum, ac temporum institutio; Natiuitas Romuli, & Remi, ac Romæ extructio; & anno 2411. Moses Diuina Prouidentia populum Israeliticum de AEgypto liberauit, & anno 1617. factum fuit vniuersale Diluuium, & post ipsum Noe egressus est de Arca, in qua pauci, id est 8. animæ saluæ factæ sunt per aquam; vnde pax, quod cęmorans *Epistola prima cap. 3.* Beatus Apostolus Petrus mirifice statim exponere curauit cum subiunxit non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum per resurrectionem Iesu Christi à mortuis, qui est in dextera *Dei*. In aqua Diluuij Baptismum idest Arca, & his, quæ continebat Ecclesiam, & Fideles illius in octonario animarum numero misterium Dominicæ resurrectionis, in cuius fide baptizamus ducens esse figuratum: & anno 823. à condito mundo, seù ante natum Christum 3954. Deus Mundum ex nihilo creauit.

Modò iter prosequendo in fine anni 1603. facta fuit maxima cōiunctio Saturni, & Iouis non procul à corde Scorpij Stella secundi luminis de natura Martis cum præsentia Mercurij, qui deprimitur ob Sagittarium, & Mars in detrimento longo exagono Iouem, & Saturnum respiciebat; vnde ob Sagittarium qui à Ioue domicilio habetur, & à Sole gratia triangularitatis, ex Ptholomæi dictis *lib. primo cap. 16. quadrip.* Albumasar *lib. 5. introduc. cap. 3. & 4.* Materno *lib. 2. cap. 2. Astronom.* Alcabytio *differ. prima cap. 2. & 4.* Haly *part. prima cap. 1.* quibus cęteri astipulantur; significat primo dissentiones, & bella, destructionem Turcici, & Mahumetti Imperij, postea pacem vniuersalem cum Iouialium, atque Solarium dominio.

H 2 Dissen-

Dissentiones, & bella in principio significantur, quia, veluti superius dictum est, talis maxima coniunctio facta fuit non procul à cor de Scorpij de Natura Martis, quod sydus sęuitatem, crudelitatem, & rixas influit cum rapacitate, ità annuente Commentat. 4. *aph.30.* & *Stadio cap. 9. tab. siu canon. Berg.* prӕterea illa Martis exagona irradiatio in signis longarum ascensionum idem ostendit vnà cum Mercurij congressu, qui tamquam speculator ignem adauget atque cumulat; Nec mirum si bella dissentionesque in Vngaria, partibus Italiӕ, Germania & alijs terrӕ regionibus concitatӕ fuere, & locis illis prӕcipue, qui sagittario tetragonis atque opposito subiecti sunt, de quibus sermonem fecimus in nostris de mutatione Aeris *lib.3. cap. 14.*

Prӕterea ex ipsamet maxima coniunctione portenta etiam oriri possunt, veluti impressiones ignitӕ, terremotus, in aere strepitus, & huiuscemodi; & licet anno 1618. mense Nouembris Trabis ignita in aere visa fuisset, & mense Decembris Cometa, attamen futuris temporibus alias nouas impressiones videre poterimus, veluti inferius dicetur.

Sed statim quӕret aliquis quomodo dictus Cometa potest habere ortum à supradicta maxima coniunctione cum ipsa fuisset anno *1603.* & Cometa anno *1618.* potius illi Cometӕ debebant oriri illo anno quam isto; Ad hoc dicendum *ex cap. 6. primi libri* quod cӕlũ agit secundum materiam dispositam; ideò cum anno *1603.* materia disposita non fuisset, eam quӕsiuit prӕparare ad eorum formam suscipiendam, & anno *1618.* edidit: sed adhuc instabit quare editi fuère magis mense Decembris quam octobris; ad quod licet eadem ratio militet, tamen quia Astrologia est ars liberalis, quę constat ex suis veris caussis, atque principijs, & est scientia subalternata Philosophiӕ naturali, sed ipsius professores vt plurimum sunt nebulones, & mendaces, aliarum scientiarum, & Philosophię naturalis ignari, ideò Ptholomęi Comment. *3. aph.155.* asserebat Astrologos vt diuinatores pessimos homines esse, deceptores ac malorum morum: Philosophos naturales veritatis studiosos, & probos, ob hęc Astrologus tantum verax est, & probus, quantum in sua diuinatione adhęret principijs philosophię naturalis, hoc idem confirmat Trismegistus *sententia 5. centiloquij* rationes igitur plures sunt, nempe directiones, profectiones, transitus, & reuolutiones; nam veluti in genituris generali quodam iudicio multa portenduntur ex figura natalis, ea tamen non vno temporis momento, sed successiue, atq; minutatim declarantur.

Ita res à maxima coniunctione significatę per nebula quasi quandam adumbratę, & significatę tēporis successu per aliquot minores coniunctiones, magis, ac magis in lucem proferuntur, donec tādem in media prorsus confirmentur: In media verò pręsignificatę in subsequentibus minoribus suos effectus manifestius exhibent ex doctrina Pontani *comm. 65 centiloquij Ptholomæi*; Attamen nos inferius faciliorem explanationem dabimus: ideò ad argumentum dicimus quod dum ipsa maxima coniunctio tamquam significator ad alium promissorem deueniet, aliquid iuxta promissoris naturam significabit, sic etiam si aliter significator deueniet ad ipsam maximam coniunctionem.

Sed hoc verum est quod directiones nunquam solæ considerari solent, sed adiunctæ profectionibus, reuolutionibus, & transitibus; nam quando cum directione iungitur reuolutio, vel transitus, vel profectio, tunc sanè de euentu significato, quod sequi debeat, non est dubitandum, si absque his in anno aliquo cadit, tunc differtur effectus tam diù quod a simili profectione, &c. irritetur, atque prouocetur, quod si non prouocetur à similibus immo à dissimilibus scilicet reuolutionibus, profectionibus, &c. impediatur, tunc ferri potest, vt talis directionis effectus penitus euanescat; & hęc magis proprie in genituris; in magnis igitur cōiunctionibus etiam pręter profectiones, transitus, & reuolutiones considerantur aspectus, & luminarium deliquia. Ideò prętermissis pro nunc directionibus, profectionibus, atque reuolutionibus, requiremus alias caussas ipsius Cometæ.

Vnde si rectè inspicimus die 21. Iulij facta fuit tremenda Eclypsis Solis in terreni globis superficie cum totali ipsius obscuratione, quę tendebat ad oppositionem ipsius maximè coniunctionis, & in antiscio Saturni, qui seruata latitudine quasi partiliter opponebatur ipsi maximæ coniunctioni, & Iuppiter etiam tetragono radio eam verberabat; postea in fine eiusdem mensis eodem quadrato radio inter se intuebantur in eadem Cęli positura nempe Saturnus in opposito coniunctionis magnæ loco, & Iuppiter in tetragono, quæ materiam valde disposuit, & illis fere temporibus alius Cometa visus est (veluti affirmabant fide digni); mense verò Septembris, & Octobris Saturnus semper opposito radio magnam coniunctionem illustrabat; tandem in principio Nouembris in eadem positura idem Saturnus positus, Mars accelerabat ad suum tetragonum, quo malefico aspectu tam Saturnus quam Mars ipsam maximam coniunctionem verberabant, vnde ex hoc, & aliorum planetarum atque inerrantium

rantium fissarum ortu, & occasu sequuta fuit maxima pluuia,& multæ exalationes, vaporesque e terra, vnde à vaporibus in secunda aeris regione exalationes separatæ vsque ad tertiam euenere, & ibi in maxima quantitate accensæ in trabem ignitam euasere,& cum taliũ exalatio sit calida, crassa, terrestis & viscosa, omnes has qualitates significant Planetæ significatores, nam talis terrestris exalatio, & viscosa oritur à Saturno, qui frigiditatem, & siccitatem influit ex Pthòlomæo *lib.1.tex. 30. quadr.* Bonato *tract.3. cap.* 1. Alcabitio *different.2. cap.* 1. Abraham *cap.4. princ. sapient. & libr. ration. cap.* 29. Haly *part. prima cap. 4.* Albumasare. *tract.* 4. *cap. primo* Saturnus enim in geminis viscosam attrahit exalationem, at terrestreitas significatur à signo in quo reperitur Mars, scilicet Virgo, signum enim Virginis est terrestre Ptholomæo Auctore *lib. 1. tex.56. quadr.* cui omnes alij astipulantur, caliditas verò ipsius à Marte oriebatur, qui calefaciendo vrit ex Ptholomæo *lib primo tex.30 quadrip.*

In fine verò mensis Nouembris post quadrangulum Solis, & Iouis, Sol Saturno opponebatur, Sol propinquus loco coniunctionis, & Saturnus in quadrangulo, vnde in principio Decembris iam cõsumpta trabe apparuit Cometa, & durauit quasi per totum Mensẽ, qui confirmatus fuit à quadrangulo Iouis, & Mercurij, vnus tendẽs ad quadrangulum partilem alter verò ad coniunctionem, postea à Diametro Saturni, & Mercurij, tendens ipse Mercurius ad coniunctionem maximę coniunctionis, postea à tetragono Saturni, & Iouis in supradicta Cęli positura. & hæc breuiter dicta sint iuxta doctrinam Aristotelis, quæ an vera sit inferius dicetur.

Quarum ignitarum impressionum effectus perdurabunt annis tribus cum dimidio circiter, sicuti alibi diximus, qui effectus sunt bella, dissentiones, prauæ ægritudines, subditorum suppressiones, magnatum mortes, &c. quæ inferius dicentur, nec non Turcarum sectæ destructio, de qua sermonem facimus in sequenti cap. & in alijs.

De Turcarum sectæ origine, & fine, & suis temporibus.
Cap. *III.*

PTholomæi commentator *primo aphor.53.& lib.genit.genit.*8. dicebat Alexandri Magni Imperium in Aereo, Persarum in Terreo, Mahumetti in Aqueo cępit, *& primo aphorismorum 68.* Turcas, Tartaros similesque tirannicas gentes significare constituitur Mars, cui adiungitur Venus, vel Luna; Luna quidem cum Marte, quod laboriosissimi sint atque vagi, suisque in vexillis Lunæ imagi-

nem

nem referant, lunaticasque in bellis acies instituant. Venus verò quia libidinosi sunt pluresque simul vxores habere lege ipsis permissum est, atque his conuenit trigonus aqueus, Cancer, Scorpius, & Pisces, quandoquidem & sub Scorpione initium Mahumetti lex habuit.

Attamen vt veritas elucescat operepretium erit prius dicere quod per coniunctionem Saturni, & Iouis cum Martis complexu in orbe fuit erecta insolentia, & Caldęorum lex impulsa, & cum Mars igneæ sit naturę (veluti superius dictum est) incendij sacrificia Caldęi conficiebant; & Diuinitatem commixtam igni ab ipsis creditam colebant, aut ignem mutari in Deum manentibus priuis suis accidentibus credebant. Et propter Iouis cum Saturno Soli connexam coniunctionem AEgiptiorum lex emanauit, vbi Solis militiam colebant, & cęlestes imagines. Et Iouis cum Saturno coniunctio cum Veneris etiam complexu Saracenorum legem significauit, quæ in luxus, & concupiscentias pręruptos, & ipsos lapsos contulit.

Pręterea Saturni, & Iouis coitus in Scorpione cum Lunę complexu, atque bellicosa Martis irradiatione anno à condito Mundo 4271 Mahumeti, & Turcarum legem significauit, & cum Scorpio, in quo facta fuit coniunctio *ex 2. quadr. comm. 54.* sit domus Martis cum ipsius complexu, & Lunę, hac de caussa vsque ad presens tempus retinet mores martiales, & Lunares, & illa lex omnia rudia grossa, & popularia, voluptates, vitia, scelera, luxus, atque rapinas, bella, pręlia, & sanguinis effusionem pręcipit, & cum nonus à coniunctione locus sit Cancer cuius dominatrix est Luna, ideò legem Mahumettanam lunarem, & martialem esse probamus ex Albumasare *magnarum coniunctionum libro primo different. 3. & 4.* & cum Luna Iudęum populũ significet qui ab omni peritia seiunctus est ex omnium Astrophilorum authoritate; Ideo lex illa rudis, & crassa popularis est, & scientiarum inimica sicut vulgus, & propter Martis dominium non syllogismis sed armis se ipsam tueri pręcipit; hinc est quod qui minimum contra eorum legem obloqueretur ferro trucidaretur, & cum Luna sit valde mobilis iuxta terram pręalijs cęteris erraticis, ideò alias leges vehementer annihilabit, & ipsa lex non diu dominium prosequetur.

Duo modò quęret aliquis primo de tempore huius exterminij, secundo an Christiana lex subiaceat Stellis; ad primum dico quod talis difficultas oritur, nam si maxima coniunctio facta fuit anno 1603. iam transacti sunt aliquot anni, & tamen nulla videtur iactura in illo populo; ad quod respondemus & est valde obseruandum,

quod

quod prima coniunctio est tamquam origo germinans, secũda producens florem, tertia tamque flos gignens fructus, quarta verò fructus completos parit, & in illa, vel in quinta colliguntur, quæ omnia inferius aperte demonstrantur, & si coniunctio maxima facta anno *1603*. est tamquam origo, principium, & caussa, finis eius erit anno *1680*. vel *1702*. dum fit eadem maxima coniunctio *S*aturni & Iouis in prima facie Arietis primi signi, & primę triplicitatis ex Ptholomæo *lib. primo tex. 38. quadripar.*

Secundum dubium erat si Mahumettana religio à Cęlo dominatur, ergo & Christiana: ad hoc dico quod non, & ratio est (vt Theologi affirmant vnà cum *S*acris Litteris *Genes.* 18.) Deum sine Cęlis, & medijs caussis tam vniuersalibus, quam particularibus, sed per ipsum tamquam per caussam caussarum posse effectus, & omnia produci in istanti per suam infinitam intelligentiam, Ideò legem Christianam sub Cælorum Imperio minime esse cõstitutam affirmamus, sed asserimus Christum Filium Dei Dominum Cęli, & Terræ adimpleuisse legem, & immediate regi absque Stellis, & caussis secundis à Diuina Maiestate; Ideò D. Thomas *prima par.* asserebat quod virtus, & perfectio attributa inferiori agenti eminentiori modo lucet, ac est prestantior in superiori, qua de re cum libertas hominis perfectioni attribuatur, eminentiori modo concedi, & attribui debet perfectioni Diuinæ, dicens, si Deus libertate priuaretur, ità quod non posset non mouere, esset imperfectior quam homo.

*S*ed adhuc instabit, nam & in Christiana lege factæ sunt mutationes post quasdam constellationes, & Cometas; ad hoc dicimus, quod illæ constellationes sunt tamquam signa, non autem tamquã caussę, & veluti diximus in tractatu de Cometis, Deus dum scelera nostra punire vult, antequam ad flagellum deueniat, cum sit miserator, & vt sit locus pęnitentiæ, signa ostendit, quæ sunt Cometę, Eclypsis, constellationes maximę, & Prophetę: & dum per pœnitentiam purgantur peccata, misericors Dominus placatur, veluti legitur de Niniuitis *ex* Iona *cap. 3.* quorum exterminium prędictum fuit à Propheta Nahu *cap 3.* nec non de Ezechia *ex 4. Reg. 20. & 2. par. 32.* & Esaia *cap. 38.* nam dum ęgrotauit Ezechias vsque ad mortem Isaias filius Amos a Deo missus dixit ad eum, pręcipe domui tuę quia morieris, qui conuersus ad parietem orauit Dominum, & fleuit fletu magno, & antequam Isaias egrederetur dixit Dominus reuerte, & dic Ezechię audiui orationem tuam, & vidi lachrymam tuam, & addam diebus tuis quindecim annos, &c. postea Isaias orauit Dominum, & reduxit vmbram per lineas, quibus iam descenderat in Horologio

rologio Alchazar retrorsum decem gradibus.

Decem enim gradus in Zodiaco, & longarum ascensionum signis oblique ascendentibus in Aequinoctiali possunt facile respondere quindecim gradibus, quorum quidem vnus annum vnum in directionibus significat ex Ptholomæo *lib. 3. quadr. cap. 10.* Io: de Regiomonte *in problem. tab. direct.* quibus omnes astipulantur Astronomi.

Propter peccata igitur Deus punit populos, præcipue dum ad ipsum non reuertuntur, vnde pestilentia, fames, bella, persecutiones, ægritudines, inimicitiæ, & infinita alia, de quibus omnibus exempla, & vaticinia habemus *3. Reg. 8., Leuit. 26., Deut. 28. & 32., Michea 2., Amos 4., Osea 5. 6. 8. 9., Ezech. 39. 43., Esaia cap. primo*, & seruator nôster per Matth 9. idem dicebat: sed modo ad nostrum; Ptholomæi comment. *lib. de supl. Alman. cap. 22.* nostram sententiam confirmat dum dicebat quod leges Christiana, & Iudaica à Deo sunt, soluitur autem vnaquæque lex suo contrario. Saturnum debellat Iuppiter auctoritate, & Mercurius ratione, Iouem, & Mercurium debellat Mars non audiens rationes, & sæuiens contra auctoritatē; Martem, & Solem debellat Saturnus, & Venus, hæc lasciuia, ille dolis, Martem, & Lunam Sol, & Iupiter destruunt auctoritate, dignitate, & veritate. ideò nos capita extollere debemus, &c.

Præterea cum nona domus à coniunctione maxima facta 1603. in Sagittario, sit Leo domus Solis, in quo triangulat Iupiter victuram dominaturamq; legem denotat, quæ à Leone adiuuatur; sed in arte quis tam fatuus non est quin sciat significatos dominatosq; à Leone, &c. sed antequam opus talis maximæ coniunctionis 1702. ad vmbilicum perducamus, operepreciū erit enarrare ea omnia pręcipue vniuersalia, quæ futuris temporibus in mundo poterunt euenire.

De minori coniunctione Saturni, & Martis anni 1622. de ipsius calculo, & quod ità punctualiter sciri non possit probatur per Mathematicas, Prospectiuas, & Physicas rationes. Cap. IIII.

INter alias futuras Cęli constellationes nos obseruamus minorem coniunctionem Saturni, & Martis anni 1622. mense Iulij nempe 19. eiusdem hor. 22. cum min. 52. post Meridiem: vnde ad diem dictum in Meridie longitudo media Saturni ab AEquinoctio sunt sig. 3. grad. 22. min. 8. sec. 15. Apogæum ipsius sig. 9 grad. 0.

min.*6*. sec.7.anomalia eccentrici sig.*6*. grad.22. min.1. sec.*55*.locus Saturni eccentricus sig.*3*. grad.24 min.*53*. sec.2. medius motus Solis sig.*3*. grad.*27*. min.*6*. sec.*55*.argumentum verum sig. *0*. grad. 2. min.13.sec.*53*.& verus locus Saturni in Zodiaco sig.*3*.grad.*25*.min. *7*. sec.2. Longitudo verò Martis ab ęquinoctio sig.*3*.grad. *15*. min. *54*. sec.24. Apogęum sig.*4*. grad.*29*.min.24.sec.*36*.Anomalia eccentrici sig.10. grad.16. min.*29*. sec.*48*.locus Martis eccentricus sig.*3*. grad. *23*. min. 4. sec.25. verus locus Martis in Zodiaco sig.*3*. grad. 24. min. *35*. sec. 25. & distantia Martis à Saturno sunt min. *31*. & sec.*37*.vnde adhibita parte proportionali fit coniunctio in grad.25. min.*14*. & sec. *20*. Cancri die Martis *19*. mensis Iulij stilo nouo, veteri tamen die *9*. eiusdem hor. 22. min. *50*. post Meridiem hoc est, die Mercurij 20. hor. *15*. min. 27. Horologij, & astra ità collocantur.

Medium Cęli	Cancri	g. 11.	min. *0*.
Finitor	Libræ	g. *9*.	min. 15.
Sol	Cancri	g. 27.	min. *17*.
Luna	Sagittarij	g. *29*.	min. *04*.
Saturnus	Cancri	g. 2*5*.	min. *14*.
Iupiter	Cancri	gr.12.	min. *16*.
Mars	Cancri	gr.2*5*.	min. *14*.
Venus	Geminorum	g. 11.	min. 2*6*.
Mercurius	Leonis	g. 20.	min. 4*0*.
Caput Draconis	Scorpij	g. 1*6*.	min. 4*1*.
Cauda eiusdem	Tauri	g. 1*6*.	min. 41.

Pro iudicio vero quamuis pluribus modis inuestigentur particularia tempora euentuum, & casuum, qui iuxta positum, & significationes thematis eueniunt, tamen à Mathematicis quatuor solum potissimum modis perficitur, per directiones, per profectiones, per reuolutiones, & per transitus, de quibus omnibus discurrere possumus, attamen cum & à Ptholomæo *lib. 3. quad. cap. 11.* & alijs Astrophilis vt plurimum constituantur quinque significatores ad suos promissores dirigendos scilicet Solem, Lunam, medium Cęli, Horoscopum, & Lunarem Horoscopum, & interdum etiam aliquem alium Planetam in figura dominantem seu Almuten. Attamẽ cum hæc non sit genitura, & in planetis ponderatioribus nunquam habeatur exacta coniunctio veluti habetur in luminarium coniunctionibus ex doctrina Ptholomæi commentat. qui 4. *aph. 79. & de 5. errat. cap. de Ioue* asserebat id experientia, & ratione, quæ prouenire

uenire

uenire illa monstrant à tarditate motus, & defectu obseruantium, quæ ad eiusmodi minutissima in motu, & tempora scrutanda minus apta sunt, quod & Keplerus confirmat *cap. 11. de trigono igneo*, nos tamen auctoritate Ptholomæi nec non etiam rationibus desumptis à Mathematicis, & prospectiuis probabimus.

Ideò more mathematico constituamus fundamenta, & philosophico vtemur dicto omnem doctrinã, & disciplinam ex præexistẽti fieri cognitione *primo posteriorum primo*, & oportere intelligentem phantasmata speculari *3. de anima tex. 39.* & nihil in intellectu esse quin prius fuerit in sensu *lib. de sensu, & sensili cap. primo*, & Auicennas *aph. primo de anima* qua de caussa, vt Astrorum motus intelligamus, oportet prius ad doctrinam proficisci per species sensibiles, quæ latitudinem quandam sortiuntur cum corporeum habeat subiectum; quantitates ergò minimæ insensibiles à sensitiu s potentijs percipi minime possunt, veluti etiam à Prospectiuis *primæ partis propositione 50.* habemus nihil videri nisi proportionaliter quantum, ideò quantitates maximæ cæleftes à nobis nequaquam intelligi possunt; Solem enim prò quolibet die moueri *59.* minutis 8. secundis *19*, tertijs *37.* quartis *19.* quintis; 13. sextis, & *56.* Septimis cælorum speculatores, & Alphonsinæ tabulæ cõcluserunt, quibus Copernicææ seu Prutenicæ astipulantur præter quam in quintis, nam ponunt 24. sic in sextis 25. & septimis 42. nam quolibet anno Copernicus, & Rainaldus asserunt Solem moueri motu æquali composito grad. 3 59. min. 4 5. sec. 3 9. tert. 21. quart. 3 3. quint. 3 6. sext. 1 9. sept. 29. vlteriores autem fractiones, quæ minimæ sunt in motu Solis, & in omnibus alijs Stellis, quæ minimæ sunt, dimiserũt quoniam insensibiles sunt, qua de caussa in temporis longo interstitio congeriem quandam instituunt, & vbi motus medij vniformes propter cumulum iam dictum ducunt paulatim, & successiue sensibilem errorem minutorum, & graduum; Propterea Ptholomęus *in magna Almagesti compositione* præcipit vt breui temporis spacio nouam constituamus cęlorum constitutionem, vt Astronomorum error non sit sensibilis, per quem non tantum vaticinia, & singulares effectus describendo falsa conficiuntur, verum etiam, quæ absque Planetarum, & fixarum rectificatione eduntur, sic per coniunctionem ascendentia, & per verissimas ab ipsis creditas planetarum coniunctiones, quare vt Astrorum veritas non obumbretur, oportet sæpe nouam constituere obseruationem, & quod verum sit, iam Alphonsinæ tabulæ sunt lapsæ per minuta, & gradus, sic etiã & Copernicęę, vigent modò Tychonicę, quæ solum de luminatium mo-

tu, atque fixarum, & adest Kpleri mathematici Cæsarei motus Martis.

Preterea nulla instrumentorum proportio, quibus Astrorum loca nobis innotescunt, potest ità esse capax vt cęlorum minimas quantitates deprehendere valeamus, quę in temporis interuallo erroris congeriem conducat, cum minima Stellarum fixarum demonstratum sit tota terra maiorem esse, eò magis cęlorum vasta quantitas armillas, & instrumenta astronomica excellit, sic etiam propter distantiam nam visus nihil comprehendit nisi proportionali distantia presentatum. *ex 47. primæ part. prospettiuæ.*

Hęc omnia confirmantur, quia motus octaui orbis non est ità notus, qui inferiores planetarum agitationes variat, & in longo temporis interstitio sensibilem errorem confert; & quod orbis Cęli octaui non ita exquisite sciatur probatur per sententiam Ptholomęi *in magna Almagesti compositione* dicentis Timocarus in Alexandria ad Stellam Septentrionalem oculos, & mentem erexit, quę in Scorpionis fronte adest, & fuit hęc speculatio anno Nabucdonosoris 456. secundum Scorpionis comprimere gradum, per vnum tantum latitudinis gradum, & tertiam Septentrionem versus quam quoque Stellam melius geometra in anno Nabucdonosoris 845. die 28. mensis Mesir, & in quinto fuisse Scorpionis gradu inuenit, & 55. minutis ferè cum latitudine Septentrionali vnius gradus, & 20. minutorum inter vtrumque tempus 389. annorum lapsum fuit, & cum hęc Stella suam seruans latitudinem 3. gradus circuiuerit, & 55. minuta oportet centum annis vnum correspondere gradum, & fractiones aliquas, quam doctrinam non ita exacte obseruauit Maginus *cap. 7. part. 4. Isagogicarum* quolibet 100. annis 58. minut. moueri ex Copernico *lib. 2. Reuolutionum*, ex quo etiam Reinoldus *in canonica descriptione*; sed Ioannes de Regiomonte Stellas obseruatas *in Epitomate Almagesti* reliquit in spatio 65. annorum vnum perficere gradum, inquiens Thebit quoque in minori temporis interstitio octauam sphœram gradum vnum peragrare expertū esse quod Ptholomęus; Attamen Tycho Brahe *in primo libro Progimnasmatum* nec non etiam *in Tabula continente* 100. *selectarum stellarum ascensiones rectas, & declinationes ad annos completos 1600. & 1700. vna cum earum de intercedente differentia*, quę quidem apud me existit, vult quod spatio 100. annorum moueatur grad. 1. m. 25. & sec. 0. & quolibet anno secundis 51. & ex his omnibus facile colligere possumus motum supradictum planetarum non ità præcise haberi, & sic ascendens, & mędium cęli ignorabimus; alia multa habentur

bentur à Pthołomęi comm. *lib.2. quadr. comm. 7.*

Alia ratio est quia verissimum anni tempus metiri non valemus, vt eius motus per anni quartas concipiamus quin fractiones non relinquantur, cum annus ab Astronomis diuidatur in diebus *365*. horis 5. & min. *55.*, Solis quoque gressum ab anni vna vernali quarta vsque ad Aestiualem tropicum perfici in *93*. diebus horis 10. & m. *50*. ab Aestiuali verò ad Autumnalem in diebus *93*. horis *13*. m. *35*. ab hac quoque ad Hyemalem in diebus *89*. hor. *1*. m. *56*. à qua iterum ad vernale Aequinoctium diebus *89*. hor. 4. vnde veluti diximus *Tom. prim. Medicinæ cælest. scilicet lib.*
2. cap. 14. de Hominis Procreatione dum loquebamur de septimestri partu, & cur infans natus ante septimum mensem non viuat Solem in proprio cursu peragendo maioris temporis quantitate conficere partem Zodiaci Septentrionem versus nempe à primo Arietis vsque ad primum libræ minutum, quam alteram partem, quæ versus Austrum inclinatur, & etiam maiori temporis spatio morari in quarta Aestiuali nēpe à *21*. Iunij vsquę ad 23. Septembris quam ab Aequinoctio vernali vsque ad Solstitium Aestiuale hoc est à 20. Martij vsque ad *21*. Iunij; vnde Sol habet vniformem in suo centro motum, extra centrum Mundi difformem: & cum nos patefecerimus motum vniformem in temporis spatio difformem fieri, & errorem inducere.

Ergo hic motus anni, & eius quantitas à verò semoti sunt vt inferius patebit demonstratione, ergo ingressus Solis in Arietem non adeò verus, Ideò Ptholomæus tamquam in Astronomia, & Astrologia perfectissimus pro anni iudicio vilipendit} talem ingressum veluti quisque legens inueniet *libro primo quadr. tex. 38. & lib. 2. tex. 59.* in supradicta coniunctione non verus locus ascendentis nec medij Cęli; nec dicere ac iudicare possumus per positus planetarum, quod aliquis reperiatur in prima, vel in decima, vel in septima, vel in vndecima domo; sed eorum, quæ dicta sunt de motu Solis, demonstratione probatur

Sit

Sit enim orbis eccentricus A.B.C.D. cuius centrum E extra sit centrum mundi F diametraliter transiens per longitudinem longiorem A & propriorem D, & per ambo centra sit A. E. F. D. dico si planeta mouetur æqualiter in orbe A.B.C.D.tunc motus eius apparebit diuersus super centro Mundi F.sint enim A. B. & C. D. arcus æquales ductis lineis E.B.,C.E.,F.B.,F.C.cōstabit *per vltimam sexti Euclidis* angulos A.E.B.,& D.E,& E.C.D.esse ęquales,sed *per 16.& 21.primi Euclidis* A.E.B.est maior angulo A.F.B.,& C.E.D. minor angulo C.F.D. igitur angulus C.F.D. maior est angulo A.F.B. patet quia quod est maius maiore excedit quoq;minus:sed in tēpore ęquali secat hos angulos, & quod arcus A. B. est æqualis arcui C.D. quapropter motus æqualis respectu E centri deferentis Solis apparet, qui namque diuersus respectu orbis Mundi ,cuius centrum est F, videtur, & sic reperta est motus signorum in orbe Solis diuersitas, & cum instrumenta, quibus anni spatia metiuntur sint materialia elementorum variationibus subiecta, hinc est quod anni quartas,& horarum minimas fractiones falsas numerantur, & sic fit error in minimis fractionibus relictis, vt quotiens humore instrumenta terrea impediūtur, ac etiam aquarū horologia, quibus annorū quartas mēsurantur,propter aeris obstaculum vt vacuū non detur, impediūtur.

Quod

Quod etiam ità punctuales non sint ponderosiorum planetarum coniunctiones, & quod longa temporis dilatione planetarum motus sint dissociati à tabularum compositione, ità probabimus. non adest difficultas quod sydera per elementorum duorum distantiã nobis efferri, quare ex aeris atque ignis assidua variatione radiorum apparentiæ continuo alterantur *per 16. primæ partis prospectiuæ propositionem*; nam radius lucis vel coloris à perpendiculari se diuertit cum medium subtilius occurrit, *& per 15. primæ partis prospectiuæ* radius lucis vel coloris ad perpendicularem frangitur in occursu medij densioris, ergò stellæ videbuntur vbi non sunt, & minimæ celestes qualitates videri nequeunt, quod patet *per propositionem 39.* non sub quocumque angulo rem videri, & *à propositione 76.* confirmatur asserente quod nulla quantitas rei immoderate distantis sit oculo certificabilis.

His de caussis male dicunt qui in Genituris,& Astrologia volunt prædicere diem & horam euentuum: Nos igitur coniunctionem solum considerabimus, ac signum, transitus aliorum planetarum per illam, oppositiones, & tetragona, nec non & Antiscia, & si Eclipses fient in illis locis, directiones verò (licet inutiliter) forsan, & Horoscopo, & cęli medio statuemus.

Enumerantur effectus, qui oriri possunt à minori coniunctione Saturni, & Martis anni 1622. nempe bella, seditiones, fames, morbi, & particularia ipsorum tempora

Cap. V.

DVbitat aliquis quare hanc minorem coniunctionem obseruamus, & non alias, cum quolibet secundo anno Mars cum Saturno coeat; ad quod dicendum quod Mars iungitur Saturno anno 1622. die 19. hora vt supra in Cancro, in quo signo quolibet 30. anno iungitur, & talis synodus omnibus alijs est deterior, & quamuis omnes sint malæ, & minus malitiosa sit illa coniunctio, quæ in Capricorno fit cum minuatur eorum malitia, cum Capricornus sit vtriusque dignitas, domus scilicet Saturni, & Martis exaltatio: sic Cancer est detrimentum vtriusque, & veluti semper dictum est à nobis (quod quidem est contra mei præceptoris asserta) maleficæ quantò magis sunt impeditæ, tantò magis deteriores fiunt & malitia eorum augetur, quod non accidit ipsis beneficis, quæ quantò magis fortes, tantò potentiores ac fortunatiores, sed impeditæ ac depressæ ipsarum benefica vis marcescit, & debiliores euadunt. Ideò in

in alijs signis Saturni, & Martis coniunctio non habet ità manifesta detrimenta, & licet lædant sed non tantum veluti in Cancro, quoniam tunc ex Alcabitio *different. 5.* Bonato *tract. 4. cap. 3.* Haly *part. 8. cap. 5.* & omnibus alijs in terrarum orbe maximæ eueniũt mutationes, & maxima accidentia, mutantur enim Regna, & bella terribilia fiunt, ex quibus interfectiones oriuntur, suffocationes, captiones regnorum, destructiones, combustiones, & multæ sanguinũ effusiones, fames, mortalitates, sterilitates, atque multitudines pestilentiarum, ægritudinum, quæ statim euenient ex Ptholomæo *lib. 3. quad. tex. 18.* quia hi planetę orientales sunt à Sole atque in tetragono dextrò Cometæ, & Trabis, ideò effectus suscitabuntur à nobis dicti in iudicio Cometæ, & Trabis, & cum Saturnus, & Mars oriantur cum Cane maiore, & minore stellis (veluti superius dictum est) primi luminis de Natura Martis, ipsius vigor augetur, & cum Leo, in quo Mercurius, sit signum secundum à tali coniunctione ex Bonato *parte 3. secundi tract. cap. 5.* magnatum impendia non deerunt, & Libra quadrangulat domus Veneris, atque Saturni exaltatio, & honor, ideò mulierum præcipue senum mortes denotaret, & ipsarum dispendia, attamen trigono radio á Venere illustratur; quæ mitigat tale infortunium. Luna tamen in sexta Cęli plaga à cõiunctione, licet in Iouis domicilio morbum popularem denotat præcipue cum plena lumine infortunarum tetragonum acceleret, & cum Capricornus terreus frigidusque sit opponaturque Coniunctioni, & pro septima habeatur, inimicitiæ tenacitatem, & durabilitatem denotat, terra enim veluti *tom. prim. medicinæ Cælestis lib. de Elementis cap. de Terra, & lib. primo cap. 2. de Hominis procreat.* à nobis dictum est, maxima difficultate calorem suscipit, postquam verò susceperit diu retinet, & cum prò loco octauo Aquarius reperiatur Saturni domicilium mortes denotat horrendas, & earum pericula.

Præterea quo ad Iouem, & eius dominium nihil dicam, nam ipse Dominus maximæ coniunctionis est etiam in hac minori dominus nonę, pisces enim à Ioue, & Venere dominantur, domo scilicet à Iouę; à Venere tamen exaltatione, triangulatur etiam à Ioue, & à Venere in signis breuium ascensionum quadrangulum fit, vnde tale dominium firmum remanet, & cum decimæ dominus sit Mars, vnde si in horoscopo infortunæ in Cęli medio nostris ragionibus grad. 7. Arietis culminant, & anno 1639. martiales effectus denotant, sed in alijs Italiæ locis, ex quibus Poli altitudo sunt grad. 45. hęc erunt anno 1641. nos verò indicamus anno 1640. quo ad bella

vniuer-

vniuersaliter, & post annos 1646. in 1648. supradicta coniunctio peruenit ad locum Mercurij, qui magnatibus dispēdia minatur, atq; inimicitiarum suscitamenta; attamen *1649.* cum Luna coniunctioni opponatur, & mulierum, & plebis morbos, & mortes denotat: quæ omnia dicta, & infra dicenda a Saturni absidis mutatione anno *1630.* confirmantur, & cum Draconis cauda, seu nodus austrinus in vndecima sit collocata amicorum penuriam denotat, & in duodecima Venus in Mercurij templo inuenta, & mulierum lenonumq; caussa occultæ orientur inimicitiæ, atq; mortes fraude & veneno paratas.

Sed quoad morbos attinet iam superius dictum est Lunam reperiri in sexta a coniunctione plaga, in cuius domicilio celebratur maleficarum synodus, & in annua reuolutione est iuncta Saturno in eodem signo Cancri, & in tetragono Mercurij, vnde popularem morbum solent denotare, primo, quia populum significat, deinde quia frigida, & humida existit ex doctrina Abrahæ *in princ. sapientiæ cap. 4., & lib. rationum cap. 28.* Hispalens *: Isag: cap. 14.* Haly *parte 1. cap. 4.* Bonato *tract. 3. cap. 7.* cum omnibus alijs, & a nobis passim *tom. 1., 2., & 3. Med. Cælestis*, nec non *lib. 2 de Mutat. Aeris* de Luna multa dicuntur; attamen non est silentio inuoluēdum, quod *lib. 2. cap. 13 de hominis procreatione 1. tom. medicinæ cælestis* appellatur planeta principalior cum omnium superiorum planetarum influxum suscipiat communicando inferioribus, & planetarum dispositiones in se claudet, & compleat omnes. Hæc .n. regit diuersa in signis collocata diuersis, & sic varia varios sēper producit effectus, (quos retulimus *tom. 2. & passim tom. 3. Medicinæ Cælestis*, dum de Herbis, & Plantis locuti sumus) & per cōiunctiones frequentes cum planetis, & alijs stellis omniū vxor facta earum vires suscipit, & tanquā omnium inferiorum rerū mater inter vtraq; media superiora videlicet, & inferiora istis omnibus cōmunicat, præcipue autem quoties cum Sole iuncta fuerit, toties viuifica repletur virtute, quam humectatis dispositisq; inferioribus infundit.

Quomodo etiam ipsa magis præcipuus planeta dici possit, obseruatione probatur quia magis Lunæ, quam aliorum planetarum attēduntur decreta, siue ex familiaritate, & vicinitate, quam nobiscum habet, siue quia Sole excepto maior alijs appareat, vel quia eius motus magis est sensibilis, vel quia eius nocumenta suapte natura frigida euidentius experiuntur, aut quia (vt iam dictum est) omnium aliorum siderum influxuum receptaculum est; fuerunt etiam nonnulli a quibus Sol alter dicebatur, & non incongrue, nam ea, quæ Sol generat superioris vi masculina, Luna ipsius Solis, & aliorū planetarum

fœtum suscipiens inferiori mundo sibi vicino edit. Ideò eius motus prę cęteris obseruari potest, quasi omniū patiens conceptum, a Mercurio enim vim humores comiscentem suscipit, a Venere eam, quæ ad formas geniturę coūenientes conducit, impetū, & robur a Marte, rerum omnium fomentum, & spiritum naturalē a Ioue, compaginem stabilitatemq; a Saturno, a Sole verò, qui continet virtutem omnimodam perfectionem omnem, & lumen habet, quæ omnia pro vario sui statu varie explicat giro aspectibusq; diuersis, tam cum planetis, quam cum alijs syderibus, nunc in auge, nunc depressa, nunc in sui epycicli estremo ab eo distat, modo plena lumine, modo media, modo falcata, modo vacua, & deniq; penitus occulta: non immerito igitur ob tot mutationes propinquitatemq; ad nos si tot manifestos producat effectus; Ideo Astrologi omnes vnanimo consensu tam in electionibus, interrogationibusq;, quam in alijs Astrologiæ partibus Lunam obseruant, & Medici in prognosticis, herbis legendis, sanguine mittendo, pharmaca exhibēdo, diebus decretorijs (in quibus puri Medici solam matulam considerantes decipiuntur) solent obseruare.

In hoc igitur maleficorum congressu cum ipsa mansione sit domina pro ægritudinibus eam obseruabimus, quæ etiam tali tempore potius perigęa, quam apogęa debet nuncupari, & ambo maleficæ in apogęo reperiuntur ascendentes in eccētrico, ideo effectus puriores erunt; sed dicet aliquis, qui morbi grassabuntur? dicimus quod Cancer ob Lunę dominium pituitam significat, est enim Luna domina domicilio, & facie, cum quo humore non deerunt nigra, & flaua bilis ob Saturnum, & Martem, & miscelam eorum. Ideo morbi omnes ex prædominio pituitæ erunt cum miscela dictorum humorum.

Quo ad locos affectos ob cancrum pectus, & organa circa cor, ob Saturnum in Cancro virilia, & succedentia, ob Martem in eodem signo pectus: Luna verò in Sagittario dorsum, & fęmora regit: Præterea per se Saturnus habet auditum dextrum, vesicam, splenem, pituitam crudam &c. veluti diximus *cap. 1. huius*. Mars verò auditū sinistrum, renes, pudenda, venas, fel, & intestina; sed Luna gustum, gulam, stomachum, matricem, cerebrum, oculum sinistrum &c. quæ doctrina, veluti dictū est, habetur passim à nobis distincte *Tom. 2. Medicinæ Calestis*, ex Ptholomæo *lib. 3. cap. 16. quadrip.*, Haly *par. 5. cap. 1.*, Alcabitio *differ. 2.* Pontano *lib. 4. cap. 4. de rebus calest.* & omnibus alijs cū Io. Hasfurto *in lib. de cognosc. & mede. seu curan. morbis ex corporum caelestiū positione lib. 1 cap. 3.* & cum à Saturno oriantur omnes morbi frigidi, qui ex defluxione humorum generantur, & à Marte tertianæ intermittētes, & non intermittentes, carbunculi.

bunculi,& &c. eſt modo videre,& minutatim reſpicere particulares

Ideo(veluti dictum eſt) miſcela maleficarum,& ſigno,in quo repe-riuntur,primo erunt defluxiones à capite cum prædominio pituitæ , & ſubdominio vtriuſq; bilis, nec ſolum cum Medicis dicemus cauſ-ſam huius,nempe quod ſit fruſtrata cerebri concoctio,& quod oria-tur à cauſsis alijs tam intrinſecis,quã extrinſecis,verum etiam cum Aſtronomis oriri à corporibus cæleſtibus,quæ tamquam cauſſa pri-ma concitant,& commouent omnes alias cauſſas,nam veluti ſuperi-us dictum eſt ex Ariſtotele omnis cauſſa maxime remota eſt cauſſa maxime vniuerſalis,& cauſſa fortius agens , quæ mouet omnes alias cauſſas , quæ quidem maxime ſciri debet quia ad illam omnes aliæ per ſe ordinate reducuntur,& verba Ariſtotelis 8.*phyſic. tex.* 33. ita ſonant ; hic autem non amplius ex eo,quia ab alio mouetur ; vtraq; igitur mouere dicimus,& primum,& vltimum mouẽtium, ſed magis primum,illud enim mouet vltimum,ſed non hoc primum,& ſine pri-mo quidem vltimum non mouebit , illud autem ſine hoc,vt baculus non mouebit non mouente homine .

Nos igitur cæleſtes cauſſas cõſiderando,per quas Deus genus hu-manum ob tot ſcelera punire ſolet , dicemus quod Mars cum in hoc ſigno ſit in caſu ſuo, & Saturnus ſuum ſortiatur detrimentum, vene-noſam atq; ardentem humiditatẽ aerem inficientem morbos pecto-ris, pleuritides,febres continuas,& gutturum dolores augebunt,nec non febres putridas maleq; moratas, ac peſtilentes .

Hac de cauſſa reliquimus Montani, & aliorum auctoritatem aſſe-rentẽ febres peſtilentes in alio non differri ab alijs putridis niſi quod in hac humores in corde putreſcunt, in alijs verò non , & probat ex modo attracti aeris ad ſubſtantiam cordis, ſecundo ex Galeno 3. *de præſag. ex pulſu circa medium* vbi dicit cũ humores omnes putreſ-cunt difficilis eſt curationis ſed decipitur, nam dantur peſtes ſine fe-bre, de quibus Hippocrates *in lib. epid. in eo fluxu* in aere etiam pe-ſtilenti ſit angina peſtilens, & ſic comunicat prauos vapores cordi ; ſic etiam datur pleuritis peſtilens : Præterea Galenus *in lib. de ſim-pli ci medicina cap. de Bolo Armeno* , dicit dandum eſſe bolum arme-num cum vino vbi non eſt febris,cum aqua verò vbi adeſt febris,er-go peſtis ſine febre:ſed quo ad Galenum dicimus,quod licet id dicat, non tamen ſequitur, vt omnes humores putreſcant in corde : melius eſt enim,vt cum Fracaſtorio dicamus *in lib. de morb. contag.* , quod peſtis ſit qualitas tranſmiſſa a Cælo per aerem,& in aere ſit putredo, quæ adeo vehemẽs eſſe ſolet,vt tempore. S. Caroli Boromei Medio-lani anno 1576. , quo adeo ſæuijt, vt vidiſſe omnes panem recentem

per noctem aeri expositum non solum mucidum euasisse, sed totum scatere vermiculis,& bene valentes intra sex, aut octo horas moriebantur,& hanc sententiam Fracastorij videtur habuisse & Fernellum, cuius rationes caussa breuitatis sileo.

Nec mirum si ab aere infecto homines, bruta, & cętera animalia morbis,& peste corripiantur,& corpora mutentur,nam veluti dicebat Galenus *3. artis medicæ 10. 11., 3. method. 8., 9. meth. non longe à fine*, 11. *meth. 1.* & nos *tom. 1. Med. Cæl. lib. de elementis cap. de aere* ambiens is est, sine quo nec tolli morbus, nec teneri sanitas potest. Hac de caussa dicitur esse spiritus vitalis cuncta permeans entia,omnibus vitam,& consistentiam prębens,ligans, mouens, & impellens omnia: Kabalistæ, & Hebręi Doctores eum inter elementa non numerant,sed velut medium, & glutinũ diuersa insimul coniungens,& tanquam spiritum mundani instrumenti roboantem habens, ipse enim proxime cęlestium omnium influxuũ in se concipit, alijsq; cum elementis,tum mixtis singulis comunicat,non minus etiam rerum omnium,tum naturalium,tum artificialium, & sermonum quorumcumq; species,velut deificum quoddam speculum in se suscipit, & retinet,illasq; secum ferens corpora hominum, & animalium per poros ingrediens,tam in somno,quam in vigilia illis imprimens variorum mirabilium somniorum,præsagiorum,& auspiciorum materiam præbet.

Hinc fieri dicunt cur transiens locum,in quo homo occisus fuerit, vel cadauer recens absconditũ,timore atq; pauore concitatur? quia aer ibidē plenus horribilibus homicidij speciebus, spiritum hominis dum vna inspiratur, similibus speciebus afficit atq; perturbat; vnde cōtingit sequi pauorem;omne namq; subito imprimens naturam stupefacit.

Hinc etiam nōnulli arbitrati sunt aerem caussam esse somniorum, pluriumq; aliarum animæ impressionum per dilatationē idolorum, seu similitudinum,seu specierum,quę deciduntur à rebus,& sermonibus in ipso aere multiplicatis quousq; perueniant ad sensũ,& tandem ad phantasiam,& animam recipientis,videlicet quę soluta curis nec impedita species huiusmodi obuiam expectans ab illis informantur; ipsæ namq; rerum species licet ex propria natura deferantur ad sensus hominum,& animalium,possunt tamen à Cælo dum sunt in aere acquirere aliquam impressionem, ex qua vna cum aptitudine a dispositione recipiētis magis feruntur ad sensum vnius, quam alterius: Atq; hinc dicũt, ꝙ possibile est naturaliter,& procul ab omni superstitione,nullo alio spiritu mediante, hominem homini ad quācunq;

longissi-

longissimam etiam, vel incognitam distantiam, & mãsionem, breuissimo tempo re posse nunciare mentis suæ conceptum, & si tempus, in quo istud fit, nõ possit præcise mẽsurari, tamen intra viginti quatuor horas id fieri omnino necesse est: Quæ omnia à Platone, Psello, Porphirio, Proclo, & Ficino multis in locis dicuntur, sic etiam à Bonato, Alberto Magno, Arnaldo de villa noua, & alijs.

Sed ad pestem redeundo duæ oriuntur dubitationes, prima de brutis, secunda de piscibus vtrum corripiantur peste; quoad primum nonnulli nituntur bruta peste non capi, & Hippocrates in lib. de flatibus videtur hoc idem affirmare; Arist. tamẽ 8. *de historia animal.* 19. sentit oppositum, & affirmat bruta peste corripi, & Seneca *lib.* 6 *cap.* 277. probat tum quia noctu diuq; sub aere manent, tũ quia prauis vtuntur aquis, vnde dicimus (tanquam Medicus) quod pestis, vel est parua, vel magna, si parua, bruta non capiuntur, quia saniorem vitam degunt, quam homines, sed in magna etiam bruta corripiuntur; præterea cum bruta prona sint ore magis attrahunt impurum terræ halitum, atq; ob id magis, & celerius offendũtur, & maxime humida natura vt oues, inde boues, & sues, minus his capræ, & equi, & multo minus canes.

Sed quia interdum pestis grassatur in brutis, & nõ in hominibus, & interdum in vna brutorum specie, quam in altera, veluti Bononiæ 1612. boues tantũmodo morbis corripiebantur, & moriebantur, & non oues, nec equi, & pręterito anno Ripætranson Gallinæ ęgritudinibus mortiferis quasi omnes periere, & anno 1618. mense Septembris, & Octobris in Aprutio, & Piceno boues omnes ægrotabant ad mortem absq; tamen morte, vnde auctoritate, & ratione, sed magis experientia affirmamus bruta veluti homines peste corripi, hac de caussa ad cęlestes caussas est recurrendum, & ad caussas particulares Cæli, veluti infra patebit.

De piscibus tamen videtur, quod non ex Phylosopho *lib. supra citato cap.* 19., & 20. cum pisces aere non fruantur non vitio aquæ capiuntur peste, quia caussa pestis est in aere; soluitur ab eodem Arist. *lib.* 8. *cap.* 20., quod pisces tentantur proprijs morbis; de quibus etiam scripsit Plinius *lib.* 9. *cap.* 49. naturalis historiæ, nam ab aere ambiente corrumpuntur aquæ, & sic peste pisces capi possunt; immo soli pisces afficiuntur morbis, & non bruta.

Vnde dubitandi datur ansa, vnde hoc, cur magis pisces, quam bruta? & si bruta quare magis boues, quam oues, & quare magis equi, quam Aselli? ad hoc dicimus (& dicant quicquid velint Momi, & calumniatores) id accidere à corporibus cælestibus, nam veluti à nobis

dictum

dictum est *lib. 1. cap. 7. de hominis procreatione*, quicquid est in inferiori mundo in superiori reperitur, & superius *lib. 1. cap. 4.* hunc ab illo disponi: dum sydera, & imagines illæ à maleficis affliguntur in speciem sibi similem in inferiori influit incommoda, morbos, atq; mortes, quæ sententia confirmatur a Platonicis omnibus asserentibus inferiora omnia esse ideata a superioribus ideis, quas ponunt primo in ipso quidem bono id est Deo per caussæ modum solum esse relatiuis quibusdam rationibus inter se distinctas: secundo ponunt in ipso intelligibili, hoc est, in anima mundi per formas proprie, atq; insuper absolutis formis inuicem differentes; accedunt ad hæc quod totidem sunt in anima mundi rationes rerũ seminales, quot ideę sunt in mente diuina, quibus ipsa rationibus ędificauit sibi in Cælis, vltra stellas etiã figuras, impressitq; his omnibus proprietates; ab his itaq; stellis figuris, & proprietatibus omnes specierum inferiorum, & proprietates dependent, ita vt quælibet species habeat figuram cęlestem sibi conuenientem, ex qua etiam sibi prouenit mirabilis potestas in operando, qualem per rationes animæ mũdi seminales propriam ab idea sua suscipit dotem, & læditur, oppugnaturq; à contrarijs, sed pleniorem notitiam habet quisq; legens tractatũ nostrum de præsidijs cælestibus ad corpus humanum,

Redeũdo ad Pisces in anni reuolutione 1622. Luna in signo aqueo est iuncta Saturno, ideo Pisces non solum morbis afficientur, sed deuorati maximum afferent nocumẽtum, statutũ est enim à Comment. 3. *aph.* 141. quod pestilentia accidit afflicta vi Solis per aerẽ, & Lunę per aquas, ratio est veluti *in lib. de 7. erraticis* dixit quia Sol ignem, & aerem, & quæ in aere sunt animantia custodit, Luna vero aquam, & terram, & horum animantium vitam.

Signa loci, & tempora pestilentium morborum referuntur, & per luminarium deliquia confirmantur. Cap. VI.

SIGNA pestiferorum morborum sunt primo apparitio ignium cælestium in Æstate, quoniam indicant vaporũ, vel exalationum multitudinem; secũdo in Septembri venti Augustini, & subsolani dominantur; tertio aer turbidus tenebricosus diu durans; quarto modo frigus, modo calor; quinto ranarum, murium, & locustarum multitudo; sexto vbi mures, & animalia subterranea fugiunt ad superficiem; septimo vbi aues relinquunt proprios nidos, fructus terræ insipidi, vina turbantur, & putrescibilia omnia multiplicantur; vltimo morbilli, & variolæ apparentes diu etiam durantes.

Sed di-

Sed dicet aliquis vbi,& quando hęc erunt? primo hæc,& superiora dicta in antecedenti capite regionibus,quæ à Cancro illustrātur, patefient,atq; suo opposito, & quadrangulis, quæ quidem regiones, & loca habentur a nobis *lib.* 1. *cap. vlt. de mut. Aeris*: quoad tempus erunt anno 2. transacto a coniunctione dum malefici ad solem peruenient,hoc est,in fine 1624., & in 1625.

Confirmantur effectus supradicti,& corroborātur primo à Saturno,qui morborum est auctor, & illis tēporibus in Leone commoratur,Leo enim signum est solare, & tales morbos mali moris excitat, cum vt opposito suæ domui signo Leo præcipue aduersatur, & in eodem vertici nostro proprior caliginem affert,& cor,cui pręest,afficit; præterea hoc signum naturam quandā solarem, & martialem habet & Saturnus natura inimicus sua pręsentia aerem corrumpit,& pestis semina spargere solet,quod docet,& Comment. 5. *aph.* 142.

Secundo corroborantur à luminarium deliquijs(quæ,vt tristi, & deformi sua facie terrent homines;Ita multo magis effectu perniciosos,resq; ex terra nascentes feriunt,& affligunt, nam anno 1624. in terræ superficie tres Solis,& duę Lunę compræhendentur eclypses, ex quibus ambæ Lunæ nobis,Solis reliquæ alijs apparebunt. Prima Lunæ die Mercurij 3. Aprilis anni Gregoriani;24. verò Martij anni Iuliani in grad. 14. cum dimidio libræ prope Draconis caput in loco Cometæ,& Trabis,nec nō in platico tetragono cōiunctionis Martis,& Saturni,erit digitorum fere 18.,& initium Eclypsis h. 22. min. 54. Horologij,principium totius obscurationis,hoc est ingressus totius luminis corporis Lunæ in vmbram terrę h. 24. medium,seu vera oppositio,vel plenilunium h. 0. min. 55. noctis,initium recuperati luminis,seu finis more Lunæ in tenebris h. 1. min. 45.,& finis totius eclypsis h. 2. min. 37.,& cum tale deliquium in Oriente fiat statim producet effectus ex Ptholomæo *lib.* 2. *tex.* 28. *quadripart.*

Altera Lunaris Eclypsis eiusdem anni non minus horribilis,& ingens,quam prima,erit die Iouis 26. Septembris anni Liliani, 16.verò eiusdem anni veteris,cuius digiti erunt circiter 20. in grad. 4. fere Arietis,& eius initium erit h. 1. min. 5. noctis,sed totius obscurationis principium h. 2. min. 41.,medium,seu vera oppositio h. 3. m. 30 finis totius obscurationis,& initium recuperati luminis h. 4. m. 43., finis vniuersæ eclypsis h. 5. min. 22., fit in loco Trabis opposito.

Anno verò 1625. licet in Sole,& Luna quatuor fiant eclypses quorum neutra horrēda Solis a nobis conspiciatur,nec Lunę posterior, solū in nostro finitore animaduertetur prior Lunæ,quæ erit die Solis 23. Maij stilo nouo 13.vero eiusdem anni veteris non procul a nodo

boreo

boreo in grad. 3. cũ triente vnius libræ,& digiti erunt 2. cum quadrante circiter,& initium erit h. 6. min. 24. medium,ſeu vera oppoſitio,vel ipſum plenilunium h. 7. min. 17. finis h. 8. min. 10. horologij,& noctis ſequentis, quæ quidem eclypſis fit in loco Trabis atq; in tetragono platico infortunarũ, vnde præter peſtiferos morbos iam dictos eo tempore pluuias multas,& magnas aeris alterationes,multaq; bella, prælia,mortes repentinas,ſanguinis effuſiones,& inſultum contra aliquem Regem, turbidas, & pernicioſas ſeditiones facile iudicare poſſumus.

Licet anno iam iã preterito nempe 1623. quatuor occurrãt eclypſes duæ Lunæ,& duæ Solis,inter quas prima Lunæ cõſpicitur a nobis die Veneris 14. Aprilis anni noui, 4. verò eiuſdem anni veteris non procul à capite Draconis in tetragono partili coniũctionis maleficarum, & ipſa eclypſis erit digitorum fere 11.,vnde accidit cum totali quaſi luminis ammiſsione,& principium ipſius erit h. 9. m. 6., medium, & verum plenilunium h. 10. min. 41. finis vero h. 11. min. 17. horologij, & noct. ſequent., quæ omnes eclypſes non ſolum vim talis coniunctionis augebunt,verũ etiam tales affectus accelerabunt.

Præcipue cum anno 1621. quatuor conficiantur eclypſes, de quibus prior Solis,& poſterior Lunæ in noſtro orizõte apparebunt, prima Solis die Veneris 21. Maij anni noui; 11. vero eiuſdem anni veteris non procul à cauda Draconis in grad. 0. min. 20. circiter Geminorum,& digiti Eclyptici erunt 10,min. 45. & principium h. 10. min. 5. Horologij,medium ſeu viſa coniunctio h. 11. min. 4. & finis hor. 12. min. 38., quæ eclypſis per 7. gradus diſtat ab oppoſitione maximę coniunctionis factæ anno 1603.

Inter alia mala,quæ ab hoc deliquio afferentur, nempe cædes, ægritudines, prauæ ſeditiones, & peſtilentiæ ex 7. aph. 34. eſt etiam penuria fructuum,nam ex Stadii dicto cap. 7. fiſſarum,& Comment. 1. aph. 16., & 7. aph 110. eclypſes, quæ in florentem arborem incidunt,eius fructus eo anno inferunt penuriam.

Hęc retulimus in noſtro tractatu de eclypſibus ab anno 1620. vſq; ad annum 1640. iam in lucẽ edito, tamen rationes non retulimus, licet variæ eſſe poſsint tam Aſtrologicæ, quam Phyſicæ, dicimus tamen hoc in loco,quod eclypſes,quæ fiunt tempore Aprilis, Maii, & etiam Iunii,quo fructus fieri incipiunt,ſterilitatem portendere,quia tunc ſolet fieri maxima caligo,& durat pluribus diebus,& vi ſuæ caliditatis vrit, atq; exiccat humidum natiuum fructuum,quo ſpiritus gingitiuus ſtirpium vigoratur, qui tunc temporis eſt inbecillis,hoc autem debilitato,ac mortificato ſtirpes fructiferę ſterileſcunt;ſolent

etiam

etiam tempore eclipsis rores generari; ideò messes rore humefactę & quidem pluribus diebus putrescunt, atque corrumpuntur plerũque, hoc enim euenit quia ros calida, & humida est, humiditate vincente, atque disponente ad putrefactionem, est enim extranea humiditas putrefactionis mater, vt asserebat Aristoteles *lib. de mixtis* & Auicennas *prima quarti cap. de caussis putredinis:* At cum messes humectantur aqua pluuiatili, quę frigida est, pręseruatur à putrefactione, aqua enim frigida ratione suę frigiditatis pręseruat à putrefactione non permittendo calorem extraneum agere in humidum natiuum, nec in humidum acquisitum ex Rore; hinc fit vt herbæ ad Solem rigatæ putrescant, ac exiccentur. Quod autem ros corruptiua sit signo nobis est eius nitrositas, quæ curat scabiem, & est etiam nobis signo pannus lineus lotus cum noctu capitur à rore redditur lacerabilis.

Diximus præterea *lib. 3. cap. 9. de mutatione aeris* quod eædem caussæ sunt interitus ouium, & domesticorum animalium fluxus, nã cum temporibus illis, & post maximas constellationes, & eclipticas synodus, vel Lunas diametras ros cadat, & cum oues, capræ, &c. herbas comederint multa rore rigatas materia rorida venit ad locũ digestionis vbi sua tenuitate conuertitur in bilem, quæ multiplicata concitat intestina ad fluxum, quo moriuntur.

Referam quod obseruaui hoc anno 1620. Ripætranson patriæ meæ mense Iunij 14. eiusdem; nam factum fuit maximum Lunæ deliquium digitorum fere *19.* & in part. *24.* *S*agittarij in diametro Saturni quo tempore nulla visa est aeris mutatio, solum maxima caligo; postquam verò Luna accelerauit ad tetragonum sinistrum loci ecliptici, & infortunarum, tunc cecidit maxima imbres, dum ad diametrum deliquij peruenit, & ad Saturni sydus manna genita est, quæ maximum detrimentum paruis oliuis, & florescentibus, sic vuis immaturis, messibusq; immaturis attulit: nec mirũ si maius accipiatur à manna detrimentum quam à rore, quia manna generatur à rore, & est calidior ipsa. Sed postquam redijt ad locum eclipticũ, venti asperi cum nubibus, tonitruis, & tempestate procreati fuere, & dum ad talia loca diametra vel opposita & radicale peruenit semper perniciosas mutationes attulit per spatium multorum dierum.

Solares eclipses deteriores sunt quam Lunares, quia luminare maius (veluti affirmat etiam Ptholomæus, & Galenus *lib. 3. cap. primo de diebus decretorijs.* à quo cętera sydera lumen suscipiunt, & effectus magis in longum progrediuntur quam lunares, nam lunarium eclipsium menses; solares verò annos significant *ex 7. aph. 75.* &

Ptholomæus idem asserebat *lib.2. quad. tex.* 27. ratio est motus Solis, & Lunæ, & cum supradicta Solis eclipsis duret hor. 2. min. 53. effectus durabunt annis 2. cum decem mensibus, & dimidio ex doctrina ipsius Ptholomæi *citato*.

Altera verò Lunæ licet exigua nempe digitorum 3. cum dimidio eodem anno 1623. die Solis 28. Nouembris anni Liliani 18. verò Nouembris anni veteris in partili eiusdem magnæ coniunctionis loco diametrali hor. 15. min. 40. post meridiem, quæ durabit spatio 2. horarum cum triente.

Ex quibus omnibus futuros annos valde ad prauos declinare iudicamus tam in ægritudinibus, seditionibus, & bellis; quam frugum, aliarumque rerum ad humanum victum pertinentium sterilitate, & quo ad Saturni absis mutationem de Sagittario in Capricornum decrementum, & iacturam sectæ Mahumeticæ vaticinamur, & ratio est quia Capricornus est signum Tropicum, & Cancro opponitur, qui etiam est punctus tropicus, & trigoni eiusdem sectæ, & dum Solis, & Veneris facta est permutatio absis in primum punctum Cancri, incrementum magnum Mahumeticæ sectæ significauit *ex 2. quadr. comm.* 54.

Diximus superius de ægritudinibus, & febribus male moratis ob maleficas in Cancro; ideò fas erit hoc in loco inter tot exempla, quæ apud nos existunt in Tomis Tribus, & libris decem genituratum in vsu Medicinæ, solum duos casus referre tamquam à nobis fletos.

Primus fuit Aristeæ sororis nostræ descriptus *Pro vsu Medicinæ Tom. prim. lib. primo genit. 9.* cuius inter mortales aduentus fuit anno 1594. die 18. Maij stilo nouo, 8. verò eiusdem anni Iuliani hor. 1. min. 37. noctis, hor. 8. min. 54. Post Meridiem quo tempore in Orizonte Ripætransonis erant Sagittarij grad. 16. min 40. fere cum conceptio fuisset die Veneris 6. Augusti præteriti Anni 1593. hor. 10. min. 25. post Meridiem, & mora in vtero dierum 285. cum dimidio fere; in cuius ortu luminarium alteram in sexta nempe Sol, cum Venere, & Mercurio, Luna verò in quinta, & Iuppiter in tertia infortunę omnes supra Terra, Saturnus in octaua, & domo Solis suoque detrimento, Mars verò in septima in Cancro domo Lunę, & suo casu, & apheta nullus prętet horoscopum existebat qui anno 21. ętatis ad diametrum Martis perueniebat anherętę, hęc igitur anno 1615. mense Augusti nempe die 12. eiusdem hora 13. m. 15. horologij cępit ægrotare febre continua die 5. ij hor. 20. cum quadrāte post Meridiem, in cuius decubitu, cum inspexissemus Lunam in

septima,

septima, & domo Martis, atque in opposito ipsius, qui quidem in suo detrimento erat, & eadem ad Saturni retrogradi sydus accelerabat, quod in octauo Cęli templo tempore ortus collocabatur, & Geniturę dominus in duodecima, & cum Venus in horoscopo fuisset, erat tamen in suo casu, & á caudá Draconis fauciata, & Luna applicabat etiam ad tetragonum sinistrum Martis radicis anherætę.

Nos tamen prçteritis annis cum talem inspexissemus genituram, interitum eo anno iudicauimus propter (veluti diximus) solum Horoscopum Hilech, qui nec à beneficis vel alijs Stellis illustratus, & tunc temporis ad diametrum Martis perueniebat; dum ipsam decũbere vidimus mirum immodum tristati sumus, postea obseruata tam mçsti supradicta hora decubitus penitus desperauimus. Attamen in propria opinione non fidentes libellum Præceptoris Magini de legitimo Astrologiæ in Medicina vsu aperientes, forte quartus aphorismus 21. cap. obuiam venit, cuius verba sunt hæc. Quando loca aphetica radicalia cum dominis ascendentis geniture, & figuræ ad initium morbi constructæ oppressa fuerint; confestim mortem iudicato, nisi fuerit receptio inter maleficas, & beneficorum salutaris aspectus, sic enim (volente Deo) euadere poterit. qui quidem aphorismus omnia, quæ suspicabamus, confirmauit, & verificati fuere etiam aph. 19. 22. 24. 30. 31. 32. 35. vigesimi secundi capitis eiusdem libri: mortua est in fine quarti, dum Luna iam transacto Sole radicis, ad exagonum longum Saturni etiam radicis accelerabat; vnde multoties obseruauimus (veluti superius dictum est) infortunas in Cancro absque beneficarum auxilio malignas febres significare.

Eadem die, qua soror ægrotare cępit post quatuor horas febre correpti fuimus, postea dissenteria laborare cępimus cum eadem febre, & vsque ad mortis limina peruenimus, pulsauimusque ostium, sed non aperuere, qui intro erant, & per mensem cum dimidio prostratis viribus de vita timebamus, vnde sororem, quæ vnica erat nec videre nec sibi aliquid propinandum subministrare potuimus, nec mortuæ osculum dare pro charitatis dilectionisque signo, & parentes ne nos exturbarent semper prædicabant se satis bene valere licet sepulta fuisset, & dum campanæ mortis signa dedere, & a nobis astantes interrogati, quis nam fuisset mortuus, statim vna voce vetulam quandam septuagenariam vitam cum morte commutasse responderunt, quod quidem minime credebamus, nam & directionem, & reuolutionem hec non horum decubitus recte inspeximus.

Alter non minus dilectus quam-fletus a nobis fuit vtriusque Iu-

ris Doctor D. Io: Franciscus Fidelis *in Medic. Genit. Tom. 2. lib. 6. genit. 94.* Decus, & splendor non solum Ciuitatis nostræ, sed totius Piceni; postquam & in aduocando, & concilia prębendo adeò alios veritate superabat vt potius diuinus, quam humanus iudicaretur: erat pręterea in suis actionibus simplex, iustus, verax, non quæstui inhians, & auidus, sed liberalis, & omnibus vno modo se habebat, nec personarum nempe diuitum vel pauperum differentiam faciebat: Vnde omnes laudes quas Galenus tribuit Hipocrati *in lib. de atra bile de Crisibus de diebus decret. &c.* nempe quod fuisset vir honestus bonus non honoris aut glorię, sed veritatis amator, auctor atque dux omnium disciplinarum diuino ingenio admirabilis, & nimis verax; illas omnes in Io: Franciscum Fidelem iure merito collocare possumus, & absque vllo mendacio: & cum fuisset studiosorum amator, nos præter vllum meritum amabat, & colebat, adeo vt si germanus vel filius fuissemus, tanta dilectione non prosequeretur. Ideò ob tantam in nos beneuolentiam, & amorem dum adest memoria ipsius ex corde, & visceribus veniunt profunda suspiria, & ex oculis tamquam ex fontibus riuuli lachrymarum scatent.

Hic igitur ægrotare cępit die Veneris 3. Mensis Maij *1619.* hora *5.* post meridiem quo tempore dominus ascendentis nempe Venus in centro sextæ domus reperiebatur in oppositione Martis, qui in duodecima existebat, & veluti à nobis superius dictum est, fortunę si deprimuntur debilitantur, infortunę verò depressę maiorem suscipiunt vim; pręterea alter dominus Horoscopi nempe Saturnus in octaua reperiebatur tam hora decubitus, quam hora ortus, qui fuit *1558.* decima mensis Iunij hora vigesima circiter horologij; Sol etiam luminare maius in diametro geniturę horoscopo situatur nō procul etiam à loco Saturni genituræ, pręterea Comęta anni *1618.* in principio apparuit in loco Orientis geniturę Nati vnde præceptor Maginus *cap. 22. aph. 9. de legitimo Astrologiæ in Medicina vsu* dicebat apparitio Cometę, vel nouę Sellę super gradum horoscopi geniturę vel super locum luminaris vitam substentantis noxia est, ac lęthalis; ex quibus omnibus apparet manifesta mors, quę quidem successit die vndecima ab hora decubitus, & eadem hora quasi, qua facta est luminarium synodus.

Quò verò ad genituram derelictis profectionibus, atque reuolutione eo tempore horoscopus aphęta principalis directione peruenit ad oppositionem Solis, & Martis, quorum vterque afflictus erat, Mars enim cum iunctus fuisset Soli ab ipso vrebatur, Sol verò à malefica erat obsessus, qui in fine Geminorum, & principio Cancri

erant,

erant, atque in domo mortis.

Hęc febris visa est in principio Medicis tertiana duplex notha, attamen postea adeò praua, & maligna effecta est vt visus est ęger nullo modo febricitare, cum semper bene se habuisset ad oblata, absque capitis, & alicuius visceris dolore, cum pauca solum oris siccitate, absque delirio, difficultateq; anhelitus, & alijs prauis symptomatibus: pręter hęc vrina semper deposuit semperque subpallearis visa fuit, calor non mordax, sed temperatus, pulsus tam in diastole quam sustole ęqualis; Attamen semper à principio ad finem adhibitis generosioribus, & preciosioribus medicamentis post septimã vires interdum per minimam horis partem, immò per tria vel quatuor temporis scrupula adeò prostratę videbantur vt diceret quisq; tunc animam agere, attamen statim ad pristinum vigorem reuertebantur, vt quidem se sanissimum quisque diceret.

Restat modò vt prò calce capitis duo Salomonis loca afferamus, primo *prouerb. cap. 5.* dicebat ne des alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli; secundo *prou. cap. 26.* responde stulto iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens videatur.

De duplici Tertiana notha intermittente, & postea effecta continua & maligna; & an recte curata sit ab Auctore.

Cap. VII.

NVlli dubium est quod Medici, & Medicinæ finis est sanitas, quæ quidem vel adest, vel abest, si adest Medicus debet eam in corpore conseruare, si abest ipsam restituere *Gal. lib. prim. cap. prim. de sanit. tuend. & alibi.* Sanitas restituitur à Natura absque Medici adminiculo cum morbus leuior est; cum verò grauior requirit artem, quæ cum artifice ex Galeno 11. *method. primo* est caussa sanitatis, non primario sicut Natura, sed alia quadam Natura ad id commoda intercedente quod auxilium dicitur. Medicus ergo cũ recte adhibebit auxilia, tunc amissam sanitatem poterit restituere; & auxilia recte adhibentur, cum ipsorum genus, quantitas, vtendi modus, & temporis occasio cognoscitur, veluti inter Galeni monumenta habemus *primo ad Glauconem primo.* sed frustra tentaret Medicus hæc omnia, nisi virtutis curam haberet, quæ vt aduersatrix morbo opponitur, teste Galeno 11. *meth. 3. & primo ad Glauconem 8.* Medicus igitur dum iuxta Methodum medicamenta adhibet, & nullum apud se committitur erratũ, nisi moritur æger, culpa vacat, præcipue dum morbus medicamentis non cedit, & si in ipso

adeſt aliquod diuinum, veluti Hippocrates aſſerebat *primo prognoſt. tex.* 7. Hac de cauſſa Ariſtoteles *primo topic.* 2. dicebat neque enim vel orator omnibus perſuadere ſolet, vel Medicus curationem adhibere, ſed ſi nihil prætermittat eorum, quæ adhibere poſſit, tum denique & peritum eum, & artificem iudicamus.

Caſus fuit in nobili viro de Vulpianis ab Aquauiua, prò quo denique conuenimus *D.* Siluius Fuſcus Camertus, D. Euangeliſta Benuignatus conciuis meus amantiſſimus, & ego, qui eum àtechnos appellandum opinor, quem vt auram captet à mulierculis & idiotis aduerſus amotèchnus viros inſtar ignamorum fucorum detrahere non pudet; amicus vt aere patrio frueretur regreſſus nō ità dudum ab Apiro, vbi Medicinam fecit nonnullos dies, Num ipſius aduentus fuerit ſors, & fortuna ægri an conſulentium, neſcio; vtcumque hiſtoriam fideliter referam & verioris conſilij rationem reddam ſincere, & ſine fuco prò vt viſum decet non *S*aturninum, non atrabilarem, non ſcliròn non alogiſton ſed veritatis amatorem.

Cęſar Vulpianus annum agens *30.* temperaturæ ſanguineæ biliosæ poſitus, & vnanimiter conteſtatus ob plura, & varia errata in ſex rebus non naturalibus ſub ſyrio anni *1619.* piſcationibus venationibuſque incubuit multum mali ſucci congeſſit 21. Iulij poſt prādium rurale columbarium petijt, & inde pipiones domum afferens copioſo ſudore madidus, ſubuculam ſiccam non induit, nec ſudorem deterſit, ſed ex prauiori cibo incidit in cruditates, ex quibus ob vehementiores motus excrementa putrida inualuerunt, ità vt febris cęperit totamque diem decubuerit; Die Lunæ melius habuit, & ſe tranſtulit præter voluntatem domeſticorum Ripatranſonam vbi Nundinæ celebrabantur, ſecumque duxit aliquot Boues venales; ad agrum Nundinarum peruenit hora 13. ibique permanſit negotiando vſque ad 18 horam æſtuans, & fatigatus pluries vinum bibit purum, & admodum generoſum delatum venale à Monte Florum, poſtmodum frigidiorem aquam potauit, & copioſam; ſudauit & alſit. Interea febris redijt inuaſitque cum rigore prò quo ſub æſtuantibus ſolaribus radijs obdormiuit circiter tribus horis, experrecto vehementius caput doluit, æſtuanſque præ augumento febris, & radijs Solis ſublimiorem agri locum petijt cum ſodalibus, vt auram captaret, ſeſquihoram permanſit, vbi frigidior aqua ſcatet ex paruis lapillis ſub Horſo Epiſcopatus ſibi ſalubriter conſulere arbitratus, & auram, & aquas eluxuriatus eſt: illinc diſceſſit domum Materteræ, apud quam lautam cænam aſſumpſit abſque delectu, ſub Solis Occaſu iuit dormitum cum honorifico Sebaſtiano de Rechijs,

vehe-

vehementius incaluit cum vehemētiori capitis dolore vsq; ad mediam noctem: postquam hæc omnia remissa sunt, & in interuallo cępit agere reliquas horas vsque ad nouam accessionem. Has euidentes occasiones febris caussas extitisse, & nobilis æger prodidit, & Astantes. Accersitus die sequenti 23. eiusdem ægrum inuisi, pulsum tetigi, & hypocondria, vrinam inspexi, & singula de excremētis notaui, denique astantes de quibuscumq; iuxta Galenicum dogma percuntatus iui in cognitionem febris duplicis tertianæ nothæ, non tantum quia singulo quoque die inuadebat suumque habebat interuallum, sed etiam ob biliosorum excrementorum prouentum, habitus qualitatem, anni tempus, ætatem, & errata.

His hunc in modum cognitis quoniam saluberrimum est non in continuis modò, sed in omnibus, quas putrescens humor concitat, venam incidere iuxta Galeni decretum *ij methodi 15.* statim prescripsi vt mitteretur sanguis ad libram semis de dextra hepatica præmisso conuenienti enemate, quod protractum fuit defectu astantiū ad horam diei 14. non sine tamen notabili conferentia, & tolerantia, crassior enim erat sanguis, & niger, quem postmodum inspexi in solito febris interuallo ad horam vsque 18. vel *19.* quando iterate febris inuasit, caput verò non doluit, declinauitque citius post vnam fere aut alteram noctis horam, sicut interfui vt opportune cęnaret; Mane sequenti primas vias lenire curaui ex electuario de sebesten simplici cum portione catholici addito syrupo rosato solut. dilutis cordiali decocto: leuiter tulit, & talia excreuit qualia, &c. postridie vsque ad horam *19.* immunis prorsus fuit à febre, quę postea suo typo redijt solitoque modo desijt absque tamen prioribus accidentibus; Propterea vt præcauerem ne in malum morem delaberetur Galenicæ methodo innixus *ij meth 10. primo ad Glaucon̄ 9. passim alibi*, præscripsi syruppum recipientem syrupos de acido citri, de sonco, de acetosa dilutos decoctione acetosę, sonci, & huiusmodi; In die prioris syrupi febris eodem typo redijt, & progressa est, postridie dum alter syrupus assumeretur timens quod contigit, solito citius inuisi, & febrientem inueni noua febris propagatione cum vrina valde confusa, statim veritus de erratis exploraui à pręfato Sebastiano, qui cum eo dormiebat, quid nam egerit illa nocte, qua febris propagata fuit in malum morem, retulit eum surrexisse, totamque noctem deambulasse vniuersam domum, an & quid commederit vel biberit aliudque fecerit scire nunquam potui, Sebastianus enim non vidit, & ipse negauit.

Vt vt mihi opportunius visum est illam prauam qualitatem non despi-

despicere sed cito, & iucunde obsistere alexipharmacis cum esset feliciter celebrata phlebotomia, & abundantia humorum subtracta, propterea dedi deuorandum bolum ex acredine citri cum lapide bezoar orientali, & cornu cerui præparato, & superbibendo aquam scorzonarię ad vncias iiij contulit ità, vt subinde Natura excreuit ad vniuersam cutim abundantissimas papulas, quas adiuuare conatus sum frictionibus, cucurbitulis, inunctione Aetij, & similibus, quibus melius se habere visus est; quoniam autem febris perennis erat, ad vesperas exacerbabatur, de validiori bolo cogitaui sumendo in conuenientiori hora noctis ex electuario Hyacintino sine musco cũ granis lapidis bezoar orient. iucunde deuorauit superbibitque scorzonariæ aquam ad uncias V.; mirabiliter profuit, nec peius se habuit. Interea necessitate coactus discessi, & extra patriam dies quatuor immoratus curam suscepit D. Siluius Fuscus Camertus Medicus stipendiatus, qui ijsdem & pluribus medicamentis institit, atque adeò die decima morbi medicamentum purgans porrexit; quando accersitus cum primę sphęrę astro omotricos astantes de omnibus percunctatus est, in occulto mussauit cum mulierculis, quibus cum disputauit diserta latinitate, & eloquentia quasi ea curaretur ęger, quod negat Celsus, denique atrabilariter prorupit, inuehens male sectam fuisse venam, electuarium Hyacintinum à methodo pręstitutum, tamquam iusto calidius respectu febris, cui obsistendum, contrarijs mordicus prędicabat, & consulebat, forsan vt ęger in puteum aquę salubriter immergeretur prò febris extinctione; denique latus est impetu quodam sermonis scorpionisti in propinatum purgans à Medico stipendiato, quod die critica fuerit irrationabiliter subministratum in cruditate materię, & virium imbecillitate, disputans pręterea cum ijsdem mulierculis de virium essentia, & qualitatibus, quod in ęgro non erant ferendo, pthisanam ordeaceam & similiter; inflatus demum abijt secum deferens totam auram anicularum, & reliquorum astantium, ità vt stipendiatus, & ego acciti nihil aurę inuenerimus, vt in ęstiuis caloribus aliquantulum refrigeraremur; sed equidem vitio minime verterem cum ei tale sit, & quidditatiuum ab vtero matris delatum ex suo Saturno inuehere in viros omotonus eos lacerare, insidiari, & omnem malum morem exercere, sicut exercuit vulpiarica febris, dum medicinam faciebat nondum eram initiatus in grãmatica, obseruaui tamen quid ipse quot annis in singulis stipendiatis Medicis Ripanis, & alijs vsus est eadem sorte dicendi, faciendique libertate à Saturno impertita eodem more saturnino: ab initio imbutus seruabit opinor vsque ad

mortem,

mortem, nam quod est per se tale, &c.

Sed malum iterato conuenimus, & ipse nesciuit, nec potorit se defendere à calumnijs, & falsitatibus tenere, & absq; ratione astantibus ministratis, propterea potius obmutescere, quam verioribus, & sincerioribus rationibus acquiescere, opē petijt ab eius affine Medico de castellis Ophidæ stipendiato, cuius opem, quam tulit, ad verbum postea describam.

Se defendit Auctor, & probat venæ sectionem bene celebratam esse. *Cap. VIII.*

DEBEO modo a calumniis, veluti sum immunis, me, honoreq; meū defendere, audiat propterea rationes, quibus innixus phlebotomiam celebraui ante quartam prope interuallum febris, quæ tunc erat typica, & non dum propagata in malum morem.

Stante .n. magnitudine morbi ait Hippocrates 4. *auctorum* 23., & 25., Auicenn. etiam *cap. de tertiana* asserit, quod quando vrinæ ad ruborem declinant, tunc est secanda vena, caussam reddens quia periculū imminet de maiori morbo. Præterea Hyppocrates 4. *acutorum, seu de ratione victus in acutis tex.* 20., & Galenus *lib. de sāguinis missione cap.* 9., & 18.; 11. *method.* 14., 4. *method.* 6. adfert regulā vniuersalem, & ait, vbicunq; sunt tres conditiones, s. vbi morbus magnus, vires robustæ, & ætas florens, vena secanda est; si harū vna desit, non secanda; est & Hyppocrates 4. *auctorum* 17., & Galenus 4. *method.* 6. admiratur Hyppocratem, qui rem ità vniuersalem sub tribus præceptis posuerit: per morbum verò magnum Galenus intelligit non solum præsentem, sed & futurum magnum: de morbi magnitudine nihil hoc in loco dicam cum satis a nobis *tom.* 2. *Med. Cælestis* sit dictum. Per ætatem dicit florentē Galenus 4. *in morb. vulg.*, ac dicit, & secari posse venam in senectute, dummodo vires constent; in ætate verò vsq; ad dicendum quartum, & *lib. de curand. ratione per sanguinis missionem cap.* 13. pueris sanguineis, & senibus septuagenarijs, si magnitudo morbi adsit, & virium robur, ac pulsus vehemens, venam secari iubet nulla ætatis habita ratione, quod & Auicenn. 4. *primi cap.* 20. a Galeno accepit, & Auerroes *sect.* 3 *collectaneorum de ratione curandi morbos cap* 4. per vires intelligit vitales potissimum Galenus nimirum 11. *meth cap.* 14. ait quod vires sunt robustæ in spiritibus, in carnoso genere, & in membris solidis, ac spermaticis, & in hoc male fecit amicus Fusci, qui, an virium robur existeret, in testimonium adduxit mulierculam, quasi sciret mulier

M quid

quid esset spiritus, quid genus carnosum,& quid partes solidæ.

Aderat indubitate multitudinis indicationis essentia,nec ætas reclamabat,nec anni tempus; sed quid plura ? interest non quæ ætas sit eius, a quo sanguis mittendus &c. Sed quæ vires sint, inquit Celsus *lib* 2. *cap.* 9. vires cognitę fuerunt vnanimiter esse validas,& ferendo sanguinis misionem:

Pręterea quoad venę sectionem dixit me debere expectare typum febris, ad quod non respondeo, cum satis pro me respondeat Galenus *lib.* 2. *de crisibus cap.* 3. studeas Galeno tali loco, quia per me respondit.

Nunc nouam methodum edisco,nam si accesio fuit die 21. hora 19 sic etiam die 22. eadem hora cum omnibus signis relatis in Iuuene sanguineo bilioso ætatis annorum triginta in tempore Æstatis, ad quid suspicandum de tertiana duplici? etiam ex Galeno 1. *de differentiis febrium cap.* 5.

Nec dicere potes fuisse ephimeram, quia si Galenum 1. *de differ. febrium* 7. & passim omnes medicos legeris, in diarijs inseparabile, ac proprium signum est coctio in vrina statim die prima, præterea pulsus magnus celerq; sed ordinatus,& æqualis, ita vt frequentia à portione deficiat secundum exteriorem quietem; at magis inseparabile,& proprium quod systole,ac constrictio ad celeritatem vel nullo modo, vel vix accedit: est .n. diastole velocior,ac maior quam systole in hoc; & inspiratio, quam expiratio; est etiam suauitas caloris; calor enim est tactu mitis, suauis, ac habitus plenus; pulcherrimum eadem, & exequitissimũ, inseparabile simul,ac proprium signum est declinatio cum sudore,aut rore,aut omnino cum aliquo optimo vapore, vbi integra cessatio febris sequatur; At in ægroto nostro hæc minime visa fuere,sed potius rigor,de quo in principio minime fidebam,quia etiam a Solis ardore oriri poterat; Attamen aderat pulsuum inæqualitas; caloris qualitas,cum in ea nihil suaue fuisset, ac moderatum,sed mordere quodammodo,atq; tactui molesta,& sicuti fumus oculos ac nares, sic ipsa tactum videbatur erodere: præterea aderat non omnino vrinæ cruditas sed debilissima coctio.

Hæc,& alia signa obseruaui in ęgroto nostro,quæ quidem se laborare putrida febre,& per accessiones duplici tertiana, & non autem diaria, vel Hectica, quam quidem doctrinam habui etiam a Galeno 2. *de crisibus* 9., *& passim lib.* 1. *ad Glauconem libris methodi* 9., 10 11. *&* 12., *ac lib. de different. febrium, lib. de temporibus morborũ vniuersal. & lib. de crys.*, ex quibus etiam colligere potes febrem patientis.

Sed cer-

Sed certificatus de supradictis signis, & accessionibus in mei præsentia de tali typo non retractasti, sed dixisti me male venam secasse quia in hora accessionis: sed nec te excusat, quia si 19., & etiam 20 hora inuadebat accessio, & hora 14. sequentis diei facta fuit venę sectio, quomodo dicere potes me in hora accessionis secasse venã? quod hora 19. inuadebat, clarum est, veluti omnes astantes confirmant, & tu etiam, nam astantium præsentia hora 22. dum adfuit, dixisti cibandum fore ægrotum hora 2. noctis ob accessionem, quę aderat, quam quidem tu cognouisse affirmasti & ex pulsu, & linguę ariditate; quod vero facta fuisset venæ sectio hora 14. iam patet.

Sed de hoc non contentus, & vt illa (licet exigua) mei fama omnino extingueretur, atq. in tui honorem conuerteretur, & veluti Poeta dicebat.

Facendo à te con l'altrui biasmo honore

Contra me inuectiuã exorsus es, & excellenti D. Hieronymo Castello conciui, qui ad præsens Ophidæ medicinam facit, misisti, quam quidem nunquam videre potui, licet multoties D. Hieronymum rogassem, vt saltem per breuissimum horæ spatium ostenderet: Attamen ex sua responsione, quam à D. Crescentio Tirabasso ludimagistro habui, colligo te tuo modo figurasse casum, dum vir doctissimus ita ad te respondit.

„ Si vis autem vt in tui gratiam (carissime affinis) meam proferam opinionem præsupposita caussa historia, a multis prius alio modo intellecta, modo tamen abs te non minoris sermonis decentia quã doctrina literis enarrata, quid sentiam paucis accipe: licet id moleste faciam cũ ex Galeno nullus scribendi modus mordacitatem possit effugere.

„ Tria sunt, de quibus digladiantur viri docti. Primum est, num laboranti duplici tertiana sanguis a vena basilica brachij dextri hora diei 14. missus mensę Iulij expediens, & vtile fuisset, cum febris insultus vesperi accessisset: Pro quo statuendũ ex Galeni pręcepto ratione, & vsu ab omnibus comprobato ad demoliendam multitudinem, morbosumq; apparatum minuendum hoc generoso præsidio, statim nulla facta cunctatione, quæ in huiusmodi morbis periculo non vacat, nos vti debere vt minorẽ redditam eo modo materiam facilius concoquat natura 2. *aph.* 29 leuata namq; quod corpus nostrum regit, natura exonerataq; eo, quo veluti sarcina premitur 11. *meth.* 13., haud ęgre, quod reliquum est, vincet; facilior quoq; paratur medicamentis via, febrilis calor infręnatur reuulsioq; a foco putredinis, & obstructionis loco cõparatur, cuius

„ tur,cuius ratione ſcripſit Galenus *11. meth.* 15. ſaluberrimũ eſſe
„ in omnibus febribus putridis venam incidere tribus illis cõueni-
„ entibus ab Hyppocrate lib. de rat. vict. acut. Comm. 4. tex. 19.
„ connumeratis nimirum morbo vehementi,ætate florente,& viri-
„ um robore cum naturæ peccantis ſuppoſitione. Verum quoniam
„ non videntur hæſitare de huiuſmodi præſidij adminiſtratione,ſed
„ tantum de hora. Ipſe ingenue fateor illam horam fuiſſe conueni-
„ entiſsimam ob haſce rationes,cum n. acceſsio veſperi inuaderet
„ (nihil refert ſiue circa vltimam Solis horam, ſiue circa primam
„ noctis)ſectio debebat adminiſtrari hora 14.,nam in tertianis pro-
„ portionatis, & continuis per ſubingreſſum in meliori parte paro-
„ xiſmi,quæ eſt declinatio,ſecanda eſt vena, erat autem tunc tem-
„ poris febris in declinatione, prout perſpicaciſsimus Iuuenis ob-
„ ſeruauit,horarũ etiam numerus idem comprobat; immò cenſeo
„ non debuiſſe expectare perfectam declinationẽ, ſed tantum prin-
„ cipium declinationis, aut finem ſtatus, moueor autem ſatis ratio-
„ nabiliter ad id aſſerendũ,quia dies,qui flagrantibus æſtuat horis,
„ ſanguis neq; in meridie, neq; poſtea parum extrahi debet. Nam
„ ex Capiuacio 1. *aph. lect.* 23. hora minus calida eſt eligenda.Hoc
„ amplius obſeruandum, vt idem docet, vt per quinque vel ſaltem
„ per quatuor horas,& ſi poſsibile eſt,per ſeptẽ, aut octo horas ante
„ acceſsionẽ vena incidatur, namq; rationem ſectionis venæ acceſ-
„ ſiones anticipare ſolent. Inſuper viriũ cuſtodia, cibus per quinq;
„ ſaltem horas aut ſex debet offerri ante acceſsionem, ſectio verò
„ venę adminiſtratur per horam ante cibum, proinde longo illo o-
„ pus erat interuallo. Addendum ex Auicenna *lib. 1. fen. 4. doctri-
„ na 5. cap. 20.* venam eſſe aperiendam a ſecũda diei hora vſq; ad 4.
„ vel 5.:Inſuper in huiuſmodi febribus pro venę ſectione ſat eſt expe
„ ctare remiſsionem non declinationem propter futuram acceſsio-
„ nem,quæ interdum ſolet anticipare. Quare his omnibus ita con-
„ currentibus ſaluberrimum fuit illa hora venam incidere. Amabò
„ igitur id inconcuſſe tueamur ſumma prudentia,& optimo conſilio
„ huiuſmodi auxilium illa hora fuiſſe adminiſtratum.

Ex dictis cognoſcitur quanta ſit differentia inter caſum a me deſ-
criptum,& tuã inuectiuã, eſt nimirũ differentia acceſsionis quinque
horarum;attamẽ me teſtes defendunt,quia virtutẽ aſſerere profiteor.

Electuarium Diacyntos non fuiſſe à Methodo proſtitutũ probatur ab Auctore. Cap. IX.

DAMNASTI præterea bolum de Hyacinto ſine muſco in febre maligna,quia non aderat coctio,ego dixi Galenum dare Theri-
acam,

acam, quę calidissima est: respondisti Galenum dare Theriacam post 14. diem; paradoxon quasi quod in acutis breue spatium non sit, intra quod, si quod auxilium non profuit, æger estinguitur, sunt verba pręcisa Cornelij Celsi *lib. 3. cap. 1.* & si peterē à te videre locum vnicum Galeni, in quo asserat Theriacam in febre maligna dari potest decimum quartum; profiteor vidisse Galeni libros, & aliorum medicorum, & nunquam inuenisse tale a te assertum; forsan tu habes Galenos ab alijs diuersos, hæc est altera methodus, febris quæ in quarta fit maligna, medicamentū bezoarticum dari non debere nisi post decimum quartum, es quidem fortunatus in medendi arte postquam tui ægroti, atq; maligna febre febricitantes intra 14. nunquā obmoriuntur, forsan virus illud febris timet te non enecando ægrotos ante tempus dictum, vnde me inuito coactus sum exclamare miraculū miraculum.

Sed incipiamus à Theriaca, & argumentum sit, si de quo minus, ergo & de quo magis, quod Theriaca licet sit summę actiuitatis in febre maligna conueniat, 1. Galenum videamus, deinde alios Medicos; sed hoc in loco si ad verbum eorum asserta referrem, valde in lōgum progrederetur sermo: Ideo tantūmodo tibi referam loca, in quibus dicunt Theriacam mitridatum, electuarium Oyacintos, de gēmis, & huiusmodi optimo consilio, & ingenij prospicacia dari in talibus malignis, & pestilentibus febribus.

Vide primo Galenum *lib. de Theriaca ad Pisonem cap. 14., & lib. ad Pamph.* Paulum Aginetā *lib. 2. cap. 35.*, Aetium *lib. 13. cap. 92.*

Sed dubitas mi medice quia hi Auctores locis citatis de peste loquūtur, & ægroti nostri erat febris maligna; soluitur difficultas dummodo recte consideras supradictorum Auctorum asserta, nam à proposito nostro aliena non sunt, cum .n. febris pestilens & cum peste & sine peste esse posśit in vtraq; propter eximiam, & vehementē putredinem humores malignam quandam, & venenosam naturam contrahunt, quo fit vt eadem sit vtriusq; natura, & eadem remedia vtriq; conueniant, vnde veteres auctores, qui de febre pestilenti & eius curatione agunt, vno & eodem capite vtramq; compræhendunt.

Sed pro maiori intelligentia animaduertas quod constitutio, seu influxus duplex est, vniuersalis scilicet, & particularis, vel propria; generalis est illa, quæ significat super gentem, aut prouinciam, quæ nō datur ratione agentis, sed ratione loci, & diuiditur in quinq; modis, primo pluribus prouincijs integris, secundo vni prouincię, tertio vni parti prouinciæ, quarto vni Ciuitati, quinto vni membro ciuitatis, quæ quidem vltima visa fuit in Ciuitate Montis Alti anno 1616.

mense

mense Martij, Aprilis, & Maij dum ego ibi medicinā faciebam, nam in vna parte .s. ab Ecclesia Cathedralis inferius grassabantur febres malignæ; in altera parte superna non: At particularis [constitutio, seu propria est in vno indiuiduo, quæ à genitura ipsius cognoscitur; veluti in illa sororis D. Io Francisci Fidelis, ac Cæsaris Vulpiani, quę quidem sunt eadē in caussa, qualitate, & sic consequens eadem præsidia administrantur, & hęc doctrina non est mea, mi Medice, sed Ptholomæi, & ipsius magni medici Comm. *lib. 2. quadrip. tex. comm. 3*

Pręter Gręcos sunt Arabes, qui bezoartica medicamēta in febribus malignis laudant, & summa ratione dari volūt, inter quos est Auerroes *lib. de Theriaca cap. 3. & 5. colliget. cap. 52*; Abinzoar *lib. 3. tra. 3. cap. 1. & 4.*, & Auicenn. *lib. de viribus cordis 5. tract. 2. cap. 4.* quæ loca si tu videris, forsan colliges talem esse illorum medicamentorum pręstantiam, vt non solum in malignis, sed etiam in non malignis ea administrare absq; dubio possis, & non post decimam quartam diem, sed in principio morbi; inferius tamen de hoc.

At si Græci, & Arabes in nostram venerunt sententiam, forsan latini discrepant? minime amice, immo quotquot sunt Auctores in meo Musæo omnes astipulantur, veluti Io. Baptista Montanus *tract. de febre pestilent. cap. 58.*, Victor Trincauellus *in suo tract. de febre pestil.* ita dicit, nam si alioquin astringentia omnia, [quamuis leuem
„ aliquam astrictionem haberent, essent reiicienda, neq; cichoriam,
„ neq; endiuiā, neq; scordium possent tuto in his febribus dari, neq;
„ Rufi medicamentum, neq; multa alia, quæ longo vsu, & auctori-
„ tate probatissimorum virorum sunt probata, neq; etiam Theria-
„ ca, & Mithridatica antidotus: Hieronymus Fracastorius *lib. 3. de*
„ *morbis contag. cap. 6. in tract. febrium, quæ lenticulæ dicuntur* non solum cōmendat frigida, & sicca, sed etiā calida, & sicca præsertim aromatica, & quę excellenter aduersantur putrefactioni.] Donatus Antonius Altimacus *tract. de febrib. pestil. cap. 9.* talia medicamenta appellat ignem purgatorium talium morborum. Ianus Cornarius *lib. 2. cap. 2. de curatione morbi pestilentis*, post venæ sectionem in talibus malignis febribus iubet dari ea medicamenta, quæ præseruant ab ipsis tam simplicia quam composita, veluti Theriaca, Mitridatum, Electuarium Diacintos &c. Marsilius Ficinus *tract. epidemiorum cap. 9.* dicebat, & antea, & post propinabis per os ea, quæ defendunt a veneno, videlicet Theriacam, bolum armeni, Smaragdos, Hyacintos, topazium &c.

postea dicebat, nec timeas Theriacæ calliditatem, quoniam tam mo-
„ dica portio parum calefacere potest eo quod qualitas elemētaris,

quali-

" qualis est caliditas,& similes cũ sint valde materiales, haud mul-
" tum operatur nisi multa cum materia; verùm specifica virtus, vt
" pote quæ donum sit cæleste, & quasi spirituale, multum operatur
" secundum Galenum pauca etiam cum materia, theriaca autem à
" proprietate specifica operatur contra venenum, ac præter hoc ca-
" liditatis secundum vix perficit gradum, ideò longe potentior est
" ad venenum expellendum, quam ad calefaciendum, febris item
" pestilentialis multo magis venenosa, quam calida, & alibi *nempe*
" *cap. 10* dicebat omnia aromatica conueniunt ad conseruandum, & curandum, maxime quæ attinent ad frigiditatem, & caliditatem, & si non conueniant ad febrilem calorem, valent tamen aduersus venenum ipsius, & maxime si contemperentur cum frigidis, ita vt ad frigiditatem aliquam declinent &c.

Ioannes Zechius *libello de vrinis cui de laterali dolore cum febre putrida nec nõ mali moris tractatus, & consultatio accedunt* ita di-
" cebat: quod verò ad medicamenta bezoartica attinet malignita-
" tem venenatamq; humorum qualitatem extinguentia, Theriaca,
" Mitridatum, & confectio Dyacintos omnibus alijs citro omnem
" controuersiam præstant, quæ licet à nõnullis magni nominis me-
" dicis recẽtioribus ob id in pestiferis febribus reprobetur quia ca-
" lida sunt, obseruo tamẽ horum vsu plus commodi, quam incomo-
" di comparare ijs, qui pestifera febre laborant, propterea Galenus
" etiam *in lib. de Theriaca ad Pisonem cap. 16.* vel quisquis fuerit
" illius libri auctor in febribus malignis & pestilentibus theriacã cõ
" cedit, cuius quidem consiliũ maxime probo &c. vnde vides amice Fusci quod talia medicamenta dantur non cocta materia, & in illo ægroto Io. Zechij humores minime cocti erant, veluti in appendice legere potes, & in 11. talis ægrotus mortuus est. Clariora loca videre poteris à Georgio Agricola *lib. 3. de peste* qui statim dat talia alexipharmaca; sic etiam Petrus Mainardus *tract. 2. cap. 1. de peste* quo in loco etiam ponit descriptionem elect. de Hyacinto cum non minima portione ambræ, & musci.

Sed quid nostra tẽpestate non ne D. Euangelista Benuignatus medicus dat Mitridatum ad dragmã vnam dissolutum cum syruppo de bectonica violato, & de endiuia pro febre (vt ipse dicebat) maligna Reuer. Presbiteris Io. Angeli Tognani veluti legitur lib. Recettarum Demitiani Brunamontine Aromatarij Ripani lib. F. cart. seu pagina 338. & Paulo superius pro eodẽ recipe electuarii de Hyacinto dragmam vnam? sed melius infra vbi describam totam curationem.

Sexcenta huius generis recta philosophantium, atq; medicantium senten-

ſententia confirmat, docetq; bezoartica medicamenta in febre maligna ſtatim adminiſtrari debere. Et licet ex ſupradictorũ medicorũ dictis omnes tollantur difficultates, attamen adhuc dubitas quod calida in febribus non conueniant, cum febris ſit calor præter naturam in corde ex Galeno *1. de different. febrium 3.* ea quidem frigidis, & non calidis curanda eſt; theriaca igitur, & bezoartica medicamẽta cum ſint calida non ſunt in febribus admittenda niſi forte in quartana, quæ ex malenconico humore ortum habet; neq; id omni tempore, ſed ſolum poſt abſolutam illius humoris concoctionẽ. Cui difficultati reſpondeo quod calida etiam ſæpe conueniunt febribus quando .ſ. nocumẽto iuuamentum eſt maius, & tu forſan in febribus non vteris medicamentis catharticis, quæ ſunt calida & cum magna ægrotorum vtilitate: nam vt in *1. aph. 24.* Galenus inquit non ob igneam febribus caliditatem purgationem adhibemus, hac etiam ſciamus ſuí rationẽ nociturã, ſed propter humores illam efficiẽtes; quare maiorem oportet ex noxiorum humorum euacuatione fieri vtilitatem, quam id, quod neceſſarió cõſequitur expurgantibus medicamentis detrimentum.

Nec ſolum vt noxij humores euacuentur, ſed etiam vt ad euacuationem præparentur calida medicamenta, & quidem in morbis acutis commẽdantur, veluti idem Galenus affirmabat *citato* ſic dicens; verùm in acutis morbis circa principia ſtatim circa primum videlicet diem, vel non vltra ſecundum ſi ſumus vſuri purgantibus medicamentis quando turgent, non datur facultas iſta præparandi niſi quis forte arripiat occaſionem propinandi melicratum, vel origani, vel themi, vel pulegij, ſiue quod huiuſmodi vim habens humores eſtenuandi. Si igitur in morbis acutis vt noxij humores purgentur Galenus vtitur catharticis, & nos Rhabarbaro Agarico, & ſimilibus calidis, & vt ijdem præparentur ad expulſionem vtitur hyſopo, origano &c. que in tertio gradu ſunt calida, quare in peſtiferis febribus Theriaca, mitridato, & ſimilibus vti non poſſumus, quæ in ſecundo ordine caloris ſunt? ergo & tanto magis electuario Dyacintos ſine muſco, quod minus calidum exiſtit.

Præterea Galenus *ad Piſonem cap. 14.* dicebat iam vero aquæ timorem miſerrimum genus morbi, hoc medicamentum (nempe Theriaca) pellere ſæpe ſolet, & tantorum malorum concurſui admirabiliter aduerſari, non ſolũ enim ijs corpus exiccatur, ac quandoq; conuellitur intuſq; acri febre exuritur, ſed mens etiam delirat, & in grauiſsimum ſymptoma cadit, nam & aquam timent, & propter magnam ſiccitatem humores deſiderio ducuntur, a potu tamen abſtinẽt

& *cap. 13.*

& *cap.*13. idem Galenus dicebat sępe etiam deliria phreneticorum inducto somno generose curauit, cuius etiam somni beneficio animi perturbationes, & implexas imagines sedauit, prodest morbo regio, expurgat bilem, intestinorum vlcerationes, difficultates tollit, & multa alia miranda de Theriaca in illo capite leguntur: vnde patet medicamenta calida in calidis ægritudinibus etiam iuuare.

Ad tuam oppugnationem afferentem talia bezoartica dari non debere ante materiæ coctionem, ego quidem respondere nescirem cum nullam afferas rationem; attamen forte fortuna habeo locum Galeni *lib. de præcognitione ad Posthumum cap.*2. inquiens in morbo crudo theriaca non est adhibenda, nam humores incoctos agitare potest, non tamen exacte concoquere aut resoluere possit Quãobrem Medici illi, qui Eudemo Philosopho theriacam importune exhibuerunt, ex vna & simplici quartana primo duplicem, deinde, & triplicem fecerunt: hac de caussa Galenus *primo ad Glauconem* Theriacam in quartana exhibere prohibet; At in casu nostro humores non poterant esse cocti, quia in quinta (quod etiam concedo) hac de caussa tale electuarium de Hyacinto sine musco, & cũ aqua scorzonariæ poterit agitare humores, & febrem maiorem difficilioremque poterit reddere (& hęc per te bone Medice, licet contrarium sortitum sit, veluti astantes omnes fidem faciunt) tamen quia sum Medicus, vt tu, & libris studui Medicorum, respondeo quod bezoarticum Medicamentum curat venenosos morbos, atque malignos, & etiam illos, qui nullam habent malignitatem nec venenositatem, diuersa tamen ratione; nam malignos curat ratione totius substantiæ seu specificæ formæ, non malignos verò ratione suarum qualitatum: quod in non malignis (vt in pluribus) debeat expectari coctio concedo, tamen in malignis, & male moratis coctionem expectare minime decet, quoniam tam preceps, ac maligna est veneni vis, quod interea dum coctionem expectamus æger ipse aut ad interitum aut ad statum perducitur insanabilem, veluti in ijs, qui venenati sunt nulla expectata concoctione statim & quamprimum suc currimus, ità & in morbis venenosis concoctio non expectatur, sed quam primum fieri potest veneni vis reprimenda & extinguenda, ne in dies aucta insuperabilis efficiatur; & te latere non debet quod ea, quæ curanda sunt, diuersas nobis præbent indicationes, ad illud prius intẽdendum est non posthabita tamen alterius cura, aut quod caussæ rationem obtinet, aut sine quo alterum curari non possit, aut à quo maius imminet ægroto periculum, ut præceptor noster Galenus 3. *methodi* 9. *& multis alijs in locis* docet.

Magnum autem imminet periculum vel propter affectæ partis præstantiam, vel propter affectus magnitudinem, vel propter eius malignitatem auctore eodem Galeno 4. *method.6.* At in hac febre hæc omnia concurrebant, venenosa enim materia, quæ ex ingenti putredine talis fit, & caussæ rationem obtinet cum ex ea febris ortum habeat, & eius, sine quo febris curari non potest, & eius à quo maius periculum ægro imminet, quod quidem accidit non propter vnam tantum ex iam dictis caussis, sed propter omnes tum scilicet propter affectæ partis præstantiam, tum propter affectus magnitudinem, tum propter eius malignitatem, cum humores ipsius cordis ingenti illa putredine correpti sint ac venenosam naturam contraxerint, ex quo fit, vt ad illud potissimum Medici curatio dirigenda sit, vt ea venenosa materia reprimatur atque extinguatur, quod quidem præ cæteris omnibus humanis præsidijs Theriaca, Mitridatum, electuarium de Gemmis, *D*yacinti, & similibus præstare possunt.

Præterea me reprehendere non debes (licet & rationes, & auctoritates omnes contra me essent) quia tale electuarium erat in minima quantitate nempe ad dragmam semis absque vlla musci portione cum vnc: iiij aquæ scorzonariæ: Alij verò Medici, & Magni nominis (veluti ego centies affirmare possum vidisse eorum ordinationes in Aromatariorum libris) dant ad dragmas duas cum musco, & ad dragmam, & dragmam vnam, & semis passim, & non inueni ipsorum minorem quantitatem duorum scupulorum: Theriacam verò ad dragmam & dimidium dragmæ, veluti tu etiam videre potes. *S*ed oleum de calcanto, & sulphure est ne ignis? & tamen in talibus febribus propinatur ad guttas quinque cum felicissimo successu, veluti ego centies periculum feci cum omnibus Medicis non de comuni.

Quod verò de ignorantia me arguat prætermittere possem (cum tu solus es doctus & sapiens) nam veluti diximus *tom. prim. MedicinæCælestis nempe lib. primo cap. primo de Hominis procreatione* sensus super corporalibus organis fundati sunt, & cũ corpore in operatione cõmunicant, ob id propter varias corporis alterationes & ipsos alterari, atque immutari non est obscurum, sicque secundum bonam vel malam instrumentorum constitutionem, & sensus bene vel male dispositos melius vel peius operari à sapientibus obseruatur, ex quo accidit homines meliorem complexionem habentes, melioris etiam esse ingenij, atque ad discendum aptiores, molles enim carne aptos esse mente asseruit Aristoteles 2. *de Anima tex. 94.* corporis

poris autem dispositionem variam quilibet a principijs generationis á Cęlo scilicet, & á semine sortitur, veluti superius dictum est ex Aristotele 2. *physicorum text. 26.*

Attamen arguere me de mendacio dicendo febrem non fuisse malignam dum ad Hieronymum Castellum scribit, hoc quidem ægre fero, sunt nimirum accidentia animi, iam *cap.* 7. dum veram, & canonicam morbi historiam recitare conatus sum dixi cum testimonio supradictorum me die quarta à principio morbi inuenisse febrem continuam & mali moris; & in fine quarti iussi vt deuoraret bolum confectum ex lapide bezoar orient. cornu cerui preparato, & conserua de acido citri, inter quintam & sextam dedi electuarium Dyacinti sine musco ad dragmam semis cum granis quinque lapidis bezoar orient.: dixi præterea quod in assumptione primi boli maxima exanthematum copia visa est in cuti, quæ à centro ad circumferentiā ferebatur: Præterea dum in vnum congregati fuimus nonne dictum fuit à me, & ab alio Medico quod febris in quarta effecta est continua & maligna? & tu nonne idem affirmasti? non solum ex patientis dicto, verum etiam, & astantium? quare igitur ad Medicum Castellum scripsisti febrem non fuisse malignā? mi Medice, dum me carpere intendis, te met ipsum detegis: in tua potestate erat etiam scribere ipsum nulla febre, neque vllo morbo laborare, sed me interfecisse eum subministrando epotum Arsenici, vel Napelli, vel Aconiti, & huiuscemodi: sed audiamus verba formalia D. Hyeronimi Castelli dum respondit ad inuectiuam à te contra me factam.

„ Deinde sciscitatur, num in Iuuene annum vigesimum octa„ uum agente, febre biliosa correpto non adhuc maligna, exhibi„ tio confectionis Diacynthi denegāda foret; suscepta enim haud „ irrationabiliter tibi videtur. Namque Alexypharmaca calida do„ ctissimorum scriptorum auctoritate, præsertim Ludouici Mer„ cati, & Iulij Cæsaris Claudini iunioribus *tom. 2. lib. 7. de febre* „ *maligna pag. 614. lib. respon. Medic. resp. 4. pag. 50.* calido tem„ peramento præditis vehementi febre correptis, atque biliosa Ca„ chochymia affectis tempore æstiuo suspecta sunt; calorem enim „ addunt, febrem augent, & ebullitionem concitant. Immo confe„ ctio cum fuisset exhibita antequam accidentia superuenientia „ praua conspicerentur, neque febris prauo more esset prædita, ad „ quod Alexypharmaci huiusce exhibitio? dicente Galeno 4. *me*„ *th. 3.* remedij indicationem sumi solum à præsenti non à futuro: „ scribit namque quod à nullo eorum, quæ adhuc non permanent

„ indicatio sumitur remedij ex vsu. Cum ergò malus mos, & fe-
„ bris prauitas tunc non adesset, Alexypharmacum non erat exhi-
„ bendum, quia nulla aderat ipsius indicatio, absurdum enim est
„ asserere (eiusdem Galeni testimonio) aliud esse quod indicat, &
„ aliud esse quod curatur; Dicerem ipse ad primam rationem inter
„ cætera Alexvpharmaca calida confectionem de Hyacintho ab
„ omnibus præsertim à Mercato eius inuentore statuitur alijs esse
„ temperatiorem; proinde etiā affectibus calidis conuenire, immo
„ cum ea, qua vsus est Iuuenis summa eruditione, & doctrina insi-
„ gni præditus, esset parata sine musco, & ambra, longè tempera-
„ tior est illa Ludouici Mercati; Itaque prȩstantior est in morbis
„ calidis, in ipsisque tutius exhiberi potest, quæ cum sit omnibus
„ humoribus analoga, & miram contra malignitatem habeat effi-
„ caciam, nunquam satis ab egregijs viris laudatur. Prætereà in
„ remediorum exhibitione neque plus iusto timidior neque (vt ità
„ dicam) scrupulosus quisque esse debet, nam Galenus de oximelli-
„ te verba faciens clarissime edocet, nullum in tota arte præsidiū
„ reperiri posse, quod omni prorsus noua vacet. Cæterum cum
„ plus commodi, non incommodi huius vel illius medicamenti
„ vsu ægrotanti comparatur, vt in proposita confectione, tutò au-
„ xilia etiam nonnihil suspecta cum successu conceduntur: Alias e-
„ nim vniuersa medendi ars rueret. Nihil enim (vt dicebat ille)
„ prodest, quod non lædere possit idem; Ad alteram rationem
„ respondendum verissimum esse indicationem semper desumi à
„ præsenti, ideòque etiam illam indicationem fuisse desumptam à
„ presenti nimirum ab apparatu & dispositione, ac putredine hu-
„ morum in corpore existentibus, quæ profectò cuncta paucis post
„ diebus praua debebant effici potentia malum morem generare;
„ hinc indicatio desumpta est quippe à præsenti; iam iam valente
„ prauitatem efficere: imminebat igitur morbus malignus, & pro-
„ inde curandus erat illo remedio; eadem ratione in ijs, quibus pars
„ quæpiam grauiter icta est, propter phlegmonem imminentem
„ venam incidit Galenus *lib. de curandi ratione per sanguinis mis-
„ sionem cap. 8.* & postea addit *ibidem cap 9* quippe non solum vbi
„ iam adsit morbus grauis, sanguinis detrahendi tempus, sed vbi
„ futurum suspicamur. Anteuertit autem Hippocratis doctrina,
„ qua nos docet quæcumque morbis iam præsentibus recte pera-
„ geremus, melius esse vt ipsa morbis incipientibus aut imminen-
„ tibus anteuertendo faciamus. Recte ergo traditum ab Hippo-
„ crate *6. de morbis vulgaribus comm. 3. tex. 40.* quæ sequentia
„ mor-

„ morbos sanant antegressa prohibent. Nam facilius propellitur „ hostis extra domum cum arcem tantum oppugnat, quam cum „ intus ingressus, domo, & arce potitur. Sæpe igitur vtilius est an- „ te symptomata superuenientia, bezoartica propinare, quam po- „ steā futurum, & imminens præcauendo malum. Verum quoniam „ initiātes morbi, sua vel etiā pathognonomica signa veluti herbę „ pullulare incipientes non vsque adeò aperte exprimuntur sicuti „ neque oliuam, vel ficum, vel quercum nuper terrā pullulantem „ poterit vnquam quisque internoscere, nisi perfecte in illis sit ver- „ satus; ità non omnibus datum est statim principia morborum in- „ ternoscere, sed solum eruditis, & valde exercitatis. Quamobrem „ cum morbus vix pullulans cognitus sit, admiranda certe, & num- „ quam satis laudata eruditio, doctrina, simulque experientia per- „ spicacis Iuuenis. Quæ omnia quoniam certe scio abste etiam „ probari, plura non addam, faxit Deus vt sicuti in his concordes „ estis, ità conciues mei nobilissimi vnanimes perpetuo fœliciter „ viuatis.

Ego tamen dico iuxta veritatem, & supradictorum testimonio tale electuarium datum fuisse postquam febris effecta est mali moris, & postquam peticulæ apparuere; & amicus ego, amicus Socrates, amicus Plato; sed magis Amica veritas.

Medicamentum propinatum à D. Siluio Fusco Camerto probatur ab Auctore fuiße recte administratum; esto in Nona, esto non concocta materia.

Cap. X.

EX supradictis etiam approbare possumus Medicamentum D. Siluij Fuschi fuisse summa prudentia propinatum, *licet à me (vt libere dicam) nunquam tali tempore fuisset datum nec per multos, & multos dies post*, cuius approbatione licet ipse non indigeat cum scripsisset ad multos medicos, qui in sui sententiam venere; Attamen cum mei caussa id sibi accidisset, aliqua in sui fauorē dicere coactus sum.

Siluius Fuscus igitur dedit ægroto in mei absentia medicamentum purgans in decima iuxta veram supputationem, tu tamen (Amice) dicis fuisse in nona, & in nona sit sicut vis: medicamentum erat tale.

Recip. Agarici trociscati: Rhabarbari electi ana dragmam vnam; misce infund. S. A. in decocto cordiali & facta expressione adde

Dia-

Diacaptoliconis vnciam semis. Tryferæ persicæ dragmas duas, syrupi rosati solut. vncias tres, misce pro potu.

Quod quidem purgans medicamentum non est vehemens sed placidum, veluti omnes medici affirmant, nam si singulas eius partes recte examinamus, inueniemus primo quod Agaricum omnes Medici extollunt, & eum veteres Physici & Democritus ex Mesue *lib. 2. cap. 3. simplic. purg.* medicamentum familiæ voluerunt appellare siue quod ad omnes omnium internarum partium affectiones sit accomodatum, siue quod ita salubre, & innoxium sit, vt vnicuique ex familia possit seruire & prodesse; in eadem sententia est Marsilius Ficinus *lib. Epidemiorum cap. 9.* Rhabarbarum verò multi Medici inter lenientia reponunt & hoc vt opinor ob sui clementiã, & benignitatem, Adeò vt Mesuen *lib. primo cap. 5. simplici purg.* illius vsum omni tempore omni ætati atque pueris, & pregnantibus innoxium esse, & Auerroes *5. colliget 42.* scribit Rhabarbarum esse frænum cæterorum purgantium medicamentorum, atque multas laudes ipsi tribuit. De Tryfera ità scribit Marsilius Ficinus *citato cap. 9.* principalis & securior Medicina secundum Persarum Medicos & Mesuen est Tryfera vncia vna cum elect. hamech. dram. ij, deinde dicebat propinabis diasenæ loco Triferæ; ex dosi & mutatione Diasenæ loco Tryferæ colligitur esse medicamentum placidum & vtile pestilentibus febribus; sed quid? ex ipsius compositione cognoscimus benignitatem: hac de caussa D. Seruilius Arbustinus in omnibus ferè lenientibus in dupplicibus tertianis vel continuis statim cum felicissimo successu & duas, & tres Trypheræ dragmas administrare solet, sed huius medicamenti encomia lege apud Mesuen *lib. 3. dist. 2.* sed dicis, licet leue fuisset medicamentum, datum tamen fuit non concocta materia; ergo per te omnibus in morbis materiæ coctionem expectare debemus in dandis pharmacis.

Hæc opinio est contra omnes Medicos, & præcipue contra Hippocratem, & Galenum; nam bene verum est, quod Hyppocrates *prima aphorismorum 22.* dixit concocta Medicari oportet, & non cruda, nec in principijs nisi in turgentia materiæ; Attamen idem Hippocrates 2. *aphoris. 39.* cognoscens multos esse casus, in quibus à principio in morbis vtendum medicamento purgante, hac de caussa dixit inchoantibus morbis si quid tibi videtur mouendum moue: preterea Medice mi Hippocrates 2. *regiminis acutorum* cum Galeno *tex. comm. 11.* non dixit humores biliosos ante coctionem apte purgari posse? & in principio in pleuritide concedit Helleborum; nonne idem Galenus *primo aph. 24.* probat medicamenta, quę

non

non possunt multum calefacere licet soluentia forent; secure posse propinari in biliosis & tenuibus, quia euitatur supercalefactio & agitatio saltem multa, & quæ coctionem possent prohibere, & Auicenna in principio febris pituitosæ dat cartamum seu Cnium, cuius facultas an lenitiua vel solutiua sit habes à Galeno *lib. 7. cap. 33. de simpl. medic. facult.* immo dat Cnio eandem facultatem cum Epitimo idem Galenus *13. meth. 15. & 20.*, Ego verò licet multa alia loca clarissimorum virorum possem afferre, breuitatis tamen caussa sileo, nam & tu Galeni librum *quos & quando purgare oportet in fine*, qui dat Helleborum, & Auerroes *7. colliget cap. 9.* in principio purgat in febribus acutis, sic etiam alij auctores, &c.

Afferam tamen hoc in loco determinationes, quibus passim Medicorum auctoritates suffragantur, & rationes, & tu vt bonus philosophus, & Medicus non contradices, immo confiteberis medicamentum fuisse summa eruditione excogitatum. Primo igitur scis ex Hippocrate *primo aph 22.* quod morbi sunt in duplici discrimine, alij sunt, in quibus materia turget, alij verò, in quibus materia est in vno loco confirmata; secundo materia morbifica vel admittit coctionem, vel non admittit; tertio materia morbifica vel mouetur ad aliquod membrum principale, aut quod consortium habet cum principali, vel mouetur ad membrum non principale, & quod non habet consortium cum principali; quarto materia vel est venenata, vel non venenata, vt in febribus pestilentibus, in quibus humores sunt ità putrefacti vt acquisierint naturam veneni; non venenata sicuti in alijs febribus, & in omnibus alijs morbis benignis; quinto in principio morborum materia vel est multa ità vt virtutem opprimat, vel est pauca.

Primò, & principaliter in primo casu rectè fecit Medicus noster in propinando pharmaco absque totius materiæ coctione cum subministrati fuissent quinque syrupi, nam cum in turgentia periculũ sit, atque immineat ne humores in aliquod membrum principale recumbat, ac insigne malum pariant, ità huius malignæ febris virus licet non statim ad cor moueretur, tamen cum pauco temporis spatio, vnde aliquo modo turgere, & venenosam materiam ad cor defluere seu irruere dicere possumus cum Rhodorico à Fonseca Lusitano *in explicatione 22. aph. primæ particulæ* & tu vide.

Secundo vel admittit coctionem vel non, dum non admittit, statim coctione non expectata possumus vti medicamento purgante, veluti in Hydrope ascite licet statim euacuare aquam ex abdomine nulla permissa coctione, quia materia hæc coctionem non admittit,

tit, & tu stude Galeno *in lib. quos, & quando purgare oportet circa medium*: sic etiam in febribus malignis vt plurimum non admittitur coctio, quia illa materia adeò maligna est, & mali moris vt à calore vitali haud quaquam debellari potest præcipue dum ęger in deterius declinat & adhibitis medicamentis, quæ prodesse debent & non prosunt, veluti in nostro ægroto; nam dum ipsa materia malę morata non cedebat medicamentis nec ab alexipharmacis domari poterat, quę quidem administrata fuere à me, & ab alio Medico. ergo erat euacuanda ex doctrina etiam Capiuaccij & Claudini *lib. 2. sect. 2. cap. 9. de ingressu ad infirmos*.

Tertio quando in principijs morborum materia mouetur ad aliquod membrum principale vel quod consortium habeat cum principali non expectata coctione debemus vti medicamento purgante, Hinc Galenus *lib. de curandi ratione per sanguinis missionem cap. 8.* dixit incipiente inflammatione si suspicamus hanc ipsam futuram fore magnam curatio auspicanda est ab euacuatione id est phlebotomia aut purgatione, vt clare pateat Galenum inter initia purgare, ne natura habeat impetum in partem principem, & vbi excitet magnam inflammationem: hoc etiam *lib. 6. method. cap.* 2. in punctura nerui statim succum vitiosum purgat non expectata concoctione, nam prius quam absoluatur coctio cerebrum in consensum trahetur, & patiens peribit, nerui enim statim cerebrum in consensum trahunt, quod est viscus principale, & tu Medice vide Hippocratem *6. epidemiorum ad initium* propinare medicamentum purgans in dolore Nephritico, item ex Aetio, & Rasi, qui in intestinorum doloribus cum fæcum retentione vt stercoris vomitus euitetur confestim dant Thurbith elaterium colocynthidem, &c. & ex Hippocrate *primo aph.* 21. *&* 2. *acutorum* 10. vbi pleuritide descendente & hypocondria non ne statim datur pharmacum?

Quarto si materia non turget, sed sit venenata in principijs morborum ipsa cruda existente possumus tuto vti medicamento purgante, quod si nō sit venenata concoctionem expectare oportet, ratio est quia cum venenum sit inimicum corpori, atq; illico calorem innatum corrumpat, & destruat, est etiam statim a corpore educendum, & quamuis periculosa sit hæc euacuatio quia materia est cruda, tamen maius est periculum quod imminet si venenum in corpore detineatur, nam si in hoc casu velimus coctionem expectare, videbimus mortem à veneno illatam, & propterea incumbentis ei, quod magis vrget, neglecta concoctione debemus statim vti medicamento purgante.

Quinto

Quinto si in principijs morborum materia sit multa ita vt virtutẽ opprimat licet nõ expectata concoctione vti medicamento purgante non quidem ad materiam illam penitus eradicandam, sed minorandam; at si pauca sit, debemus coctionem expectare, ratio huius est quia à multitudine illius materiæ calor suffocatur, & succumbit, atq; non potest concoctionem efficere; ideo melius est vnam portionem illius euacuare quo natura validior facta super residuum possit hoc ipsum concoquere, quam coctionem expectare, ne subito suffocatio, & mors inducatur. Ego quidem vsus fui in principio leniente medicamento, quod non a toto sed solum ventriculum, intestina, & venas meseraicas euacuauit vt melius præparantia medicamenta opitularentur; vir tamen doctus cum vidisset maximam humorum abundantiam, & prauorum post assumptionem quinq; syrupporum, cum vrina crassa, & in medio suspenso ad exonerandã sarcinam medicamento purgante vsus est (quod quidem nõ electiue propter benignitatem purgans) sed aliquo modo minorans. Vnde videtur differentia inter medicamentũ leniens, & minorans, nam D. Pontianus Stella medicus ex Tortoreto, & amicus meus reprehendebat me, qui inter ipsa discrimen faciebam: sed ad propositum redeundo, dum vrina crassa existit, & in matulæ medio suspensum an humorum coctionem demonstrent, habes ab Hipp. 4. *acutorũ tex.* 44. vbi diuinus potius quam humanus senex ait licere principijs morborum purgare si vrinæ fuerint crassæ & nebulosæ, & tu vide Galenum 1. *de crisibus 9.*

Nec dicere potes vires fuisse imbecilles quia vsq; ad diem 14. in qu a vitam cum morte commutauit, & in deiiciendis ex aluo fęcibus, & in lotio mingendo semper e lecto ex se absq; astantium ope surrexit, immo à principio morbi vsq; ad finem semper se bene habuit ad oblata, ergo non ab inędia, neq; à longitudine morbi, neq; vnquã talem virium debilitatem (vt libere dicam) cognoui, veluti tu asseris.

Postremo nec dicere potes tale medicamentũ datum fuisse die critica quia in decima, quę quidẽ dies apud omnes Medicos est vacua, & medicinalis, quæ etiam non indicat, nec iudicat, nec prouocat; & licet etiam datum fuisset in nona, sicut opinaris, & quod dies nona sit dies iudicatoria, nullum nocumentum afferre poterat (veluti si coniunctę fuissent operationes naturæ, & Medicamenti) nam non fit crisis in die critico nisi prius significetur a die indicatorio, auctore Galeno *lib. 3. de crisibus cap.* 7. sed in illa ægritudine nũquam visus est talis dies indicatorius, nec antea nec post assumptionem pharmaci, ergo talis dies nunquam poterit esse criticus; sed quid peccatum? non ne Hippocrates & in quarta, & in nona, & alijs diebus iudicato-

rijs & indicatorijs solet administrare medicamentum purgans? & tu vide Hippocratem 2. *de morbis tex. 13. 36. & alijs in locis.*

Qui quidem dies forsan credo a te sciri, attamen nunquam scies quando dies iudicatoria fiat indicatoria, & econtra, & an quintus, & nonus sint vere critici & quando; neq; credo te esse versatum in caussis Pythagoricorum numerorum, neq; in rebus cælestibus iuxta asserta Galeni 3. *de diebus decretorijs* nam iuxta vltimam doctrinam caussa horum dierum est luna, quam cognouit Galenus sed non perfecte, veluti a nobis demonstratur *tom. 3. med. Cælestis lib. de crisibus, & diebus criticis*; in quo quidem habebis non solum dies criticos, sed & particulas ipsius crisis dependere à corporibus Cælestibus & fieri ratione, auctoritate, & experimento: vnde miror de quibusdam medicis, qui non solum Astrologiam denigrare voiūt, sed etiam dies criticos a Luna nō fieri, licet Galenus hoc confirmet, inter quos est Andreas Laurentius *lib. 3. cap. 6. & 8, de crisibus*, qui dū Astrologos, & ipsorum scientiam carpit, Astrologiæ terminos non intelligit, sic etiam quidam alij recentiores, quorum ridicula argumenta propono, sed non soluo in tali tractatu.

Quantum ad Pythagoreorum numerorum rationē non dices cum Andrea Laurentio nullam habere vim agendi nullumq; imperium in natura, ipsos non esse substantias sed quantitates &c. nam non ita intelliguntur sicut intelligit ipse Laurentius, nec hic est locus explicare naturæ arcana, & margaritas proijcere; scias tamen sed non perfecte caussam criticorum dierum veluti alia naturæ arcana originem habere a sydera mouentibus, & percipies si aures erunt purgatæ, per enigma, quod tria sint principia: primum in vno consistit non a quo sed per quod, quia purum ab vno procedens non cōponitur, non mutatur. Ad ipsum à ternario, & quaternario fit progressus ad monadē, vt denarius cōpleatur, per ipsum enim est numeri regressus ad vnum simul descensus in quatuor, & ascensus in monadem, & denariū compleri est impossibile nisi per ipsum, quia monas læta conuertitur in triade: omnes hoc principium post principium monadis ignorantes nihil in ternario proficiunt, & ad sacrum quaternariū nōn attingunt: secundum vnum existens facit ternarium est quod operatur miranda per ternarium in vno; est enim vnum, & non est vnum & simplex, & in quaternario componitur. Quaternarius autem Pythagoricus numerus ternario suffultus si ordinem graduumq; obseruant purificatus purus in vno ad binariū in ternario miranda naturæ operatur; Hinc est quaternarius in cuius mensura ternarius binario cōiunctus in vno cuncta facit, quę mirabiliter facit: Ternarius autē numerus ad vnitatem

tatem reductus per aspectum omnia in se continet, & quæ vult potest; Tertium varium est compositum per septenariũ in ternarium octies multiplicatum consurgens manens fixum in ipso est consumatio numeri graduum, & ordinis; secundum cum tertio pro diebus criticis assumptum est principium, sed non perfecte, nam primæ septimanæ finis non coniungitur cum secunda, veluti secunda cum tertia, sic etiã dimidia septimanarum semper cum alijs dimidijs coniunguntur; sed derelinquamus talem doctrinam, quæ non est de communi Philosophia. At forsan alibi de hac dabitur occasio dicendi; concludamus modo cum Hieronymo Manfredo Medico Bononiẽsi *in centiloquio de Medico, & Infirmo propositione* 1. Medicinam per se esse perfectam, Medicum tamen sine Astrologia esse imperfectum, cui astipulantur Hypocrates *lib. de aere, aquis, & locis*, 4. *de morbis, lib. de carnibus &c.* & Galenus *si quis optimus medicus est, & eundem esse Philosophum in principio, 1. method. cap. 1. aduersus Thessalũ, & passim lib. 3. de diebus decretorijs &c.*

Et hæc breuiter dicta sint a me pro honoris defensione, quod si opus fuerit, plura dicere non pigebit: Interim sicut meam methodum absq; ratione reprobare, & damnare voluisti; ita etiam mihi fas sit tuam non damnare, non detrahere; sed solum examinare, vel saltem optimis medicinæ professoribus ostendere, qui quidẽ periculum facient, si tu in tali arte sis me exercitatior. Cætera recta causa deficiunt &c.

De Magnis Coniunctionibus Saturni, & Iouis, quæ celebrantur annis 1623. 1643. 1662. & 1682., cum minoribus Saturni, & Martis, quæ fiunt 1650. & 1680. deq; effectibus, qui producentur in terrarum orbe. Cap. II.

EST modo sermo de alijs Magnis Coniunctionibus Saturni, & Iouis, & 1. de sequenti anno, s. 1623. decima nona mensis Iulij h. 12. cum dimidio horologij eodem quasi tempore, quo Luna cum Sole quadrangulat: Attamen cum Prutenicus calculus deficiat aliquot minutis ob octauę sphere motum, quem minus tardum ipse Copernicus supposuit seu ob æquinoctiorum procesśionẽ, ideo ex Tyconis Brahæ nouis obseruationibus colligitur æquinoctiorũ præcesśionem maiorem esse à Copernicea min. 16. cum dimidio fere, quæ sunt addenda ipsis planetis; sed quis nos certiorem faciet etiam adhibitis talibus scrupulis? (stantibus supradictis rationibus de imbecillitate certę scientiæ supradictorum, & ponderosiorum planetarũ)

Magnum autem imminet periculum vel propter affectæ partis præstantiam, vel propter affectus magnitudinem, vel propter eius malignitatem auctore eodem Galeno 4. *method.6.* At in hac febre hæc omnia concurrebant, venenosa enim materia, quæ ex ingenti putredine talis fit, & caussæ rationem obtinet cum ex ea febris ortum habeat, & eius, sine quo febris curari non potest, & eius à quo maius periculum ægro imminet, quod quidem accidit non propter vnam tantum ex jam dictis caussis, sed propter omnes tum scilicet propter affectæ partis præstantiam, tum propter affectus magnitudinem, tum propter eius malignitatem, cum humores ipsius cordis ingenti illa putredine correpti sint ac venenosam naturam contraxerint, ex quo fit, vt ad illud potissimum Medici curatio dirigenda sit, vt ea venenosa materia reprimatur atque extinguatur, quod quidem præ cæteris omnibus humanis præsidijs Theriaca, Mitridatum, electuarium de Gemmis, *Dyacinti*, & similibus præstare possunt.

Præterea me reprehendere non debes (licet & rationes, & auctoritates omnes contra me essent) quia tale electuarium erat in minima quantitate nempe ad dragmam semis absque vlla musci portione cum vnc: iiij aquæ scorzonariæ: Alij verò Medici, & Magni nominis (veluti ego centies affirmare possum vidisse eorum ordinationes in Aromatariorum libris) dant ad dragmas duas cum musco, & ad dragmam, & dragmam vnam, & semis passim, & non inueni ipsorum minorem quantitatem duorum scupulorum: Theriacam verò ad dragmam & dimidium dragmæ, veluti tu etiam videre potes. Sed oleum de calcanto, & sulphure est ne ignis? & tamen in talibus febribus propinatur ad guttas quinque cum felicissimo successu, veluti ego centies periculum feci cum omnibus Medicis non de comuni.

Quod verò de ignorantia me arguat pretermittere possem (cum tu solus es doctus & sapiens) nam veluti diximus *tom. prim. MedicinæCælestis nempe lib. primo cap. primo de Hominis procreatione* sensus super corporalibus organis fundati sunt, & cũ corpore in operatione cõmunicant, ob id propter varias corporis alterationes & ipsos alterari, atque immutari non est obscurum, sicque secundum bonam vel malam instrumentorum constitutionem, & sensus bene vel male dispositos melius vel peius operari à sapientibus obseruatur, ex quo accidit homines meliorem complexionem habentes, melioris etiam esse ingenij, atque ad discendum aptiores, molles enim carne aptos esse mente asseruit Aristoteles 2. *de Anima tex.94.* cor-

poris

poris autem diſpoſitionem variam quilibet a principijs generationis á Cęlo ſcilicet, & á ſemine ſortitur, veluti ſuperius dictum eſt ex Ariſtotele 2. *phyſicorum text. 26.*

Attamen arguere me de mendacio dicendo febrem non fuiſſe malignam dum ad Hieronymum Caſtellum ſcribit, hoc quidem ægre fero, ſunt nimirum accidentia animi, iam *cap. 7.* dum veram, & canonicam morbi hiſtoriam recitare conatus ſum dixi cum teſtimonio ſupradictorum me die quarta à principio morbi inueniſſe febrem continuam & mali moris; & in fine quarti iuſſi vt deuoraret bolum confectum ex lapide bezoar orient. cornu cerui preparato, & conſerua de acido citri, inter quintam & ſextam dedi electuarium Dyacinti ſine muſco ad dragmam ſemis cum granis quinque lapidis bezoar orient.: dixi præterea quod in aſſumptione primi boli maxima exanthematum copia viſa eſt in cuti, quæ à centro ad circumferentiā ferebatur: Præterea dum in vnum congregati fuimus nonne dictum fuit à me, & ab alio Medico quod febris in quarta effecta eſt continua & maligna? & tu nonne idem affirmaſti? non ſolum ex patientis dicto, verum etiam, & aſtantium? quare igitur ad Medicum Caſtellum ſcripſiſti febrem non fuiſſe malignā? mi Medice, dum me carpere intendis, te met ipſum detegis: in tua poteſtate erat etiam ſcribere ipſum nulla febre, neque vllo morbo laborare, ſed me interfeciſſe eum ſubminiſtrando epotum Arſenici, vel Napelli, vel Aconiti, & huiuſcemodi: ſed audiamus verba formalia D. Hyeronimi Caſtelli dum reſpondit ad inuectiuam à te contra me factam.

„ Deinde ſciſcitatur, num in Iuuene annum vigeſimum octa-
„ uum agente, febre bilioſa correpto non adhuc maligna, exhibi-
„ tio confectionis Diacynthi denegāda foret; ſuſcepta enim haud
„ irrationabiliter tibi videtur. Namque Alexypharmaca calida do-
„ ctiſſimorum ſcriptorum auctoritate, præſertim Ludouici Mer-
„ cati, & Iulij Cæſaris Claudini iunioribus *tom. 2. lib. 7. de febre*
„ *maligna pag. 614. lib. reſpon. Medic. reſp. 4. pag. 50.* calido tem-
„ peramento præditis vehementi febre correptis, atque bilioſa Ca-
„ chochymia affectis tempore æſtiuo ſuſpecta ſunt; calorem enim
„ addunt, febrem augent, & ebullitionem concitant. Immo confe-
„ ctio cum fuiſſet exhibita antequam accidentia ſuperuenientia
„ praua conſpicerentur, neque febris prauo more eſſet prædita, ad
„ quod Alexypharmaci huiuſce exhibitio? dicente Galeno 4. *me-*
„ *th. 3.* remedij indicationem ſumi ſolum à præſenti non à futuro:
„ ſcribit namque quod à nullo eorum, quæ adhuc non permanent

„ indicatio sumitur remedij ex vsu. Cum ergò malus mos, & fe-
„ bris prauitas tunc non adesset, Alexypharmacum non erat exhi-
„ bendum, quia nulla aderat ipsius indicatio, absurdum enim est
„ asserere (eiusdem Galeni testimonio) aliud esse quod indicat, &
„ aliud esse quod curatur; Dicerem ipse ad primam rationem inter
„ cætera Alexypharmaca calida confectionem de Hyacintho ab
„ omnibus præsertim à Mercato eius inuentore statuitur alijs esse
„ temperatiorem; proinde etiā affectibus calidis conuenire, immo
„ cum ea, qua vsus est Iuuenis summa eruditione, & doctrina insi-
„ gni præditus, esset parata sine musco, & ambra, longè tempera-
„ tior est illa Ludouici Mercati; Itaque pręstantior est in morbis
„ calidis, in ipsisque tutius exhiberi potest, quæ cum sit omnibus
„ humoribus analoga, & miram contra malignitatem habeat effi-
„ caciam, nunquam satis ab egregijs viris laudatur. Præterea in
„ remediorum exhibitione neque plus iusto timidior neque (vt ità
„ dicam) scrupulosus quisque esse debet, nam Galenus de oximelli-
„ te verba faciens clarissime edocet, nullum in tota arte præsidiū
„ reperiri posse, quod omni prorsus noua vacet. Cæterum cum
„ plus commodi, non incommodi huius vel illius medicamenti
„ vsu ægrotanti comparatur, vt in proposita confectione, tutò au-
„ xilia etiam nonnihil suspecta cum successu conceduntur: Alias e-
„ nim vniuersa medendi ars rueret. Nihil enim (vt dicebat ille)
„ prodest, quod non lædere possit idem; Ad alteram rationem
„ respondendum verissimum esse indicationem semper desumi à
„ præsenti, ideòque etiam illam indicationem fuisse desumptam à
„ presenti nimirum ab apparatu & dispositione, ac putredine hu-
„ morum in corpore existentibus, quæ profecto cuncta paucis post
„ diebus praua debebant effici potentia malum morem generare;
„ hinc indicatio desumpta est quippe à præsenti; iam iam valente
„ prauitatem efficere: imminebat igitur morbus malignus, & pro-
„ inde curandus erat illo remedio; eadem ratione in ijs, quibus pars
„ quæpiam grauiter icta est, propter phlegmonem imminentem
„ venam incidit Galenus *lib. de curandi ratione per sanguinis mis-
„ sionem cap. 8.* & postea addit *ibidem cap 9.* quippe non solum vbi
„ iam adsit morbus grauis, sanguinis detrahendi tempus, sed vbi
„ futurum suspicamur. Anteuertit autem Hippocratis doctrina,
„ qua nos docet quæcumque morbis iam præsentibus rectè pera-
„ geremus, melius esse vt ipsa morbis incipientibus aut imminen-
„ tibus anteuertendo faciamus. Rectè ergo traditum ab Hippo-
„ crate *6. de morbis vulgaribus comm. 3. tex. 40.* quæ sequentia

„ mor-

„ morbos sanant antegressa prohibent. Nam facilius propellitur
„ hostis extra domum cum arcem tantum oppugnat, quam cum
„ intus ingressus, domo, & arce potitur. Sæpe igitur vtilius est an-
„ te symptomata superuenientia, bezoartica propinare, quam po-
„ steà futurum, & imminens præcauendo malum. Verum quoniam
„ initiãtes morbi, sua vel etiã pathognonomica signa veluti herbę
„ pullulare incipientes non vsque adeò aperte exprimuntur sicuti
„ neque oliuam, vel ficum, vel quercum nuper terrà pullulantem
„ poterit vnquam quisque internoscere, nisi perfecte in illis sit ver-
„ satus; ità non omnibus datum est statim principia morborum in-
„ ternoscere, sed solum eruditis, & valde exercitatis. Quamobrem
„ cum morbus vix pullulans cognitus sit, admiranda certe, & num-
„ quam satis laudata eruditio, doctrina, simulque experientia per-
„ spicacis Iuuenis. Quæ omnia quoniam certe scio abste etiam
„ probari, plura non addam, faxit Deus vt sicuti in his concordes
„ estis, ità conciues mei nobilissimi vnanimes perpetuo fœliciter
„ viuatis.

Ego tamen dico iuxta veritatem, & supradictorum testimonio tale electuarium datum fuisse postquam febris effecta est mali moris, & postquam peticulæ apparuere; & amicus ego, amicus Socrates, amicus Plato; sed magis Amica veritas.

Medicamentum propinatum à D. Siluio Fusco Camerto probatur ab Auctore fuisse recte administratum; esto in Nona, esto non concocta materia.

Cap. X.

Ex supradictis etiam approbare possumus Medicamentum D. Siluij Fuschi fuisse summa prudentia propinatum, *licet à me (vt libere dicam) nunquam tali tempore fuisset datum nec per multos, & multos dies post*, cuius approbatione licet ipse non indigeat cum scripsisset ad multos medicos, qui in sui sententiam venere; Attamen cum mei caussa id sibi accidisset, aliqua in sui fauorē dicere coactus sum.

Siluius Fuscus igitur dedit ægroto in mei absentia medicamentum purgans in decima iuxta veram supputationem, tu tamen (Amice) dicis fuisse in nona, & in nona sit sicut vis: medicamentum erat tale.

Recip. Agarici trociscati: Rhabarbari electi ana dragmam vnam; misce infund. S. A. in decocto cordiali & facta expressione adde

Dia-

Diacaptoliconis vnciam semis. Tryferæ persicæ dragmas duas, syrupi rosati solut. vncias tres, misce pro potu.

Quod quidem purgans medicamentum non est vehemens sed placidum, veluti omnes medici affirmant, nam si singulas eius partes recte examinamus, inueniemus primo quod Agaricum omnes Medici extollunt, & eum veteres Physici & Democritus ex Mesue *lib. 2. cap. 3. simplic. purg.* medicamentum familiæ voluerunt appellare siue quod ad omnes omnium internarum partium affectiones sit accomodatum, siue quod ita salubre, & innoxium sit, vt vnicuique ex familia possit seruire & prodesse: in eadem sententia est Marsilius Ficinus *lib. Epidemiorum cap. 9.* Rhabarbarum verò multi Medici inter lenientia reponunt & hoc vt opinor ob sui clementiã, & benignitatem, Adeò vt Mesuen *lib. primo cap. 5. simplici purg.* illius vsum omni tempore omni ætati atque pueris, & pregnantibus innoxium esse, & Auerroes *5. colliget 42.* scribit Rhabarbarum esse frænum cæterorum purgantium medicamentorum, atque multas laudes ipsi tribuit. De Tryfera ità scribit Marsilius Ficinus *citato cap. 9.* principalis & securior Medicina secundum Persarum Medicos & Mesuen est Tryfera vncia vna cum elect. hamech dram. ij, deinde dicebat propinabis diasenæ loco Triferæ; ex dosi & mutatione Diasenæ loco Tryferæ colligitur esse medicamentum placidum & vtile pestilentibus febribus; sed quid? ex ipsius compositione cognoscimus benignitatem: hac de caussa D. Seruilius Arbustinus in omnibus ferè lenientibus in dupplicibus tertianis vel continuis statim cum felicissimo successu & duas, & tres Trypheræ dragmas administrare solet, sed huius medicamenti encomia lege apud Mesuen *lib. 3. dist. 2.* sed dicis, licet leue fuisset medicamentum, datum tamen fuit non concocta materia; ergo per te omnibus in morbis materiæ coctionem expectare debemus in dandis pharmacis.

Hæc opinio est contra omnes Medicos, & præcipue contra Hippocratem, & Galenum; nam bene verum est, quod Hyppocrates *prima aphorismorum 22.* dixit concocta Medicari oportet, & non cruda, nec in principijs nisi in turgentia materiæ; Attamen idem Hippocrates *2. aphoris. 39.* cognoscens multos esse casus, in quibus à principio in morbis vtendum medicamento purgante, hac de caussa dixit inchoantibus morbis si quid tibi videtur mouendum moue: preterea Medice mi Hippocrates *2. regiminis acutorum* cum Galeno *tex. comm. 11.* non dixit humores biliosos ante coctionem apte purgari posse? & in principio in pleuritide concedit Helleborum; nonne idem Galenus *primo aph. 24.* probat medicamenta, quę

non

non possunt multum calefacere licet soluentia forent; secure posse propinari in biliosis & tenuibus, quia euitatur supercalefactio & agitatio saltem multa, & quæ coctionem possent prohibere, & Auicenna in principio febris pituitosæ dat cartamum seu Cnium, cuius facultas an lenitiua vel solutiua sit habes à Galeno *lib. 7. cap. 33. de simpl. medic. facult.* immo dat Cnio eandem facultatem cum Epitimo idem Galenus *13. meth. 15. & 20.*, Ego verò licet multa alia loca clarissimorum virorum possem afferre, breuitatis tamen caussa sileo, nam & tu Galeni librum *quos & quando purgare oportet in fine*, qui dat Helleborum, & Auerroes *7. colliget cap. 9.* in principio purgat in febribus acutis, sic etiam alij auctores, &c.

Afferam tamen hoc in loco determinationes, quibus passim Medicorum auctoritates suffragantur, & rationes, & tu vt bonus philosophus, & Medicus non contradices, immo confiteberis medicamentum fuisse summa eruditione excogitatum. Primo igitur scis ex Hippocrate *primo aph 22.* quod morbi sunt in duplici discrimine, alij sunt, in quibus materia turget, alij verò, in quibus materia est in vno loco confirmata; secundo materia morbifica vel admittit coctionem, vel non admittit; tertio materia morbifica vel mouetur ad aliquod membrum principale, aut quod consortium habet cum principali, vel mouetur ad membrum non principale, & quod non habet consortium cum principali; quarto materia vel est venenata, vel non venenata, vt in febribus pestilentibus, in quibus humores sunt ità putrefacti vt acquisierint naturam veneni; non venenata sicuti in alijs febribus, & in omnibus alijs morbis benignis; quinto in principio morborum materia vel est multa ità vt virtutem opprimat, vel est pauca.

Primò, & principaliter in primo casu rectè fecit Medicus noster in propinando pharmaco absque totius materiæ coctione cum subministrati fuissent quinque syrupi, nam cum in turgentia periculũ sit, atque immineat ne humores in aliquod membrum principale recumbat, ac insigne malum pariant, ità huius malignæ febris virus licet non statim ad cor moueretur, tamen cum pauco temporis spatio, vnde aliquo modo turgere, & venenosam materiam ad cor defluere seu irruere dicere possumus cum Rhodorico à Fonseca Lusitano *in explicatione 22. aph. primæ particulæ* & tu vide.

Secundo vel admittit coctionem vel non, dum non admittit, statim coctione non expectata possumus vti medicamento purgante, veluti in Hydrope ascite licet statim euacuare aquam ex abdomine nulla permissa coctione, quia materia hæc coctionem non admittit,

tit, & tu ſtude Galeno *in lib. quos, & quando purgare oportet circa medium*: ſic etiam in febribus malignis vt plurimum non admittitur coctio, quia illa materia adeò maligna eſt, & mali moris vt à calore vitali haud quaquam debellari poteſt præcipue dum ęger in deterius declinat & adhibitis medicamentis, quæ prodeſſe debent & non proſunt, veluti in noſtro ægroto; nam dum ipſa materia malę morata non cedebat medicamentis nec ab alexipharmacis domari poterat, quę quidem adminiſtrata fuere à me, & ab alio Medico, ergo erat euacuanda ex doctrina etiam Capiuaccij & Claudini *lib. 2. ſect. 2. cap. 9. de ingreſſu ad infirmos*.

Tertio quando in principijs morborum materia mouetur ad aliquod membrum principale vel quod conſortium habeat cum principali non expectata coctione debemus vti medicamento purgante, Hinc Galenus *lib. de curandi ratione per ſanguinis miſſionem cap. 8.* dixit incipiente inflammatione ſi ſuſpicamus hanc ipſam futuram fore magnam curatio auſpicanda eſt ab euacuatione id eſt phlebotomia aut purgatione, vt clare pateat Galenum inter initia purgare, ne natura habeat impetum in partem principem, & vbi excitet magnam inflammationem: hoc etiam *lib. 6. method. cap. 2.* in punctura nerui ſtatim ſuccum vitioſum purgat non expectata concoctione, nam prius quam abſoluatur coctio cerebrum in conſenſum trahetur, & patiens peribit, nerui enim ſtatim cerebrum in conſenſum trahunt, quod eſt viſcus principale, & tu Medice vide Hippocratem *6. epidemiorum ad initium* propinare medicamentum purgans in dolore Nephritico, item ex Aetio, & Raſi, qui in inteſtinorum doloribus cum fæcum retentione vt ſtercoris vomitus euitetur confeſtim dant Thurbith elaterium colocynthidem, &c. & ex Hippocrate *primo aph.* 21. *& 2. acutorum* 10. vbi pleuritide deſcendente & hypocondria non ne ſtatim datur pharmacum?

Quarto ſi materia non turget, ſed ſit venenata in principijs morborum ipſa cruda exiſtente poſſumus tuto vti medicamento purgante, quod ſi nō ſit venenata concoctionem expectare oportet, ratio eſt quia cum venenum ſit inimicum corpori, atq; illico calorem innatum corrumpat, & deſtruat, eſt etiam ſtatim a corpore educendum, & quamuis periculoſa ſit hæc euacuatio quia materia eſt cruda, tamen maius eſt periculum quod imminet ſi venenum in corpore detineatur, nam ſi in hoc caſu velimus coctionem expectare, videbimus mortem à veneno illatam, & propterea incumbentis ei, quod magis vrget, neglecta concoctione debemus ſtatim vti medicamento purgante.

Quinto si in principijs morborum materia sit multa ita vt virtutẽ opprimat licet nõ expectata concoctione vti medicamento purgante non quidem ad materiam illam penitus eradicandam, sed minorandam: at si pauca sit, debemus coctionem expectare, ratio huius est quia à multitudine illius materiæ calor suffocatur, & succumbit, atq; non potest concoctionem efficere; ideo melius est vnam portionem illius euacuare quo natura validior facta super residuum posit hoc ipsum concoquere, quam coctionem expectare, ne subito suffocatio, & mors inducatur. Ego quidem vsus fui in principio leniente medicamento, quod non a toto sed solum ventriculum, intestina, & venas meseraicas euacuauit vt melius pręparantia medicamenta opitularentur; vir tamen doctus cum vidisset maximam humorum abundantiam, & prauorum post assumptionem quinq; syrupporum, cum vrina crassa, & in medio suspenso ad exonerandā sarcinam medicamento purgante vsus est (quod quidem nõ electiue propter benignitatem purgans) sed aliquo modo minorans. Vnde videtur differentia inter medicamentũ leniens, & minorans, nam D. Pontianus Stella medicus ex Tortoreto, & amicus meus repręhendebat me, qui inter ipsa discrimen faciebam: sed ad propositum redeundo, dura vrina crassa existit, & in matulæ medio suspensum an humorum coctionem demonstrent, habes ab Hipp. 4. *acutorũ tex.* 44. vbi diuinus potius quam humanus senex ait licere principijs morborum purgare si vrinæ fuerint crassæ & nebulosæ, & tu vide Galenum 1. *de crisibus* 9.

Nec dicere potes vires fuisse imbeccilles quia vsq; ad diem 14. in qu a vitam cum morte commutauit, & in deiiciendis ex aluo fęcibus, & in lotio mingendo semper e lecto ex se absq; astantium ope surrexit, immo à principio morbi vsq; ad finem semper se bene habuit ad oblata, ergo non ab inędia, neq; à longitudine morbi, neq; vnquã talem virium debilitatem (vt libere dicam) cognoui, veluti tu asseris.

Postremo nec dicere potes tale medicamentũ datum fuisse die critica quia in decima, quę quidẽ dies apud omnes Medicos est vacua, & medicinalis, quæ etiam non indicat, nec iudicat, nec prouocat; & licet etiam datum fuisset in nona, sicut opinaris, & quod dies nona sit dies iudicatoria, nullum nocumentum afferre poterat (veluti si coniunctę fuissent operationes naturæ, & Medicamenti) nam non fit crisis in die critico nisi prius significetur a die indicatorio, auctore Galeno *lib. 3. de crisibus cap.* 7. sed in illa ægritudine nũquam visus est talis dies indicatorius, nec antea nec post assumptionem pharmaci, ergo talis dies nunquam poterit esse criticus; sed quid peccatum? non ne Hippocrates & in quarta, & in nona, & alijs diebus iudicato-

rijs & indicatorijs solet administrare medicamentum purgans? & tu vide Hippocratem 2. *de morbis tex. 13. 36. & alijs in locis.*

Qui quidem dies forsan credo a te sciri, attamen nunquam scies quando dies iudicatoria fiat indicatoria, & econtra, & an quintus, & nonus sint vere critici & quando; neq; credo te esse versatum in caussis Pythagoricorum numerorum, neq; in rebus cælestibus iuxta asserta Galeni 3. *de diebus decretorijs* nam iuxta vltimam doctrinam caussa horum dierum est luna; quam cognouit Galenus sed non perfecte, veluti a nobis demonstratur *tom. 3. med. Cælestis lib. de crisibus, & diebus criticis*; in quo quidem habebis non solum dies criticos, sed & particulas ipsius crisis dependere à corporibus Cælestibus & fieri ratione, auctoritate, & experimento: vnde miror de quibusdam medicis, qui non solum Astrologiam denigrare volūt, sed etiam dies criticos a Luna nō fieri, licet Galenus hoc confirmet, inter quos est Andreas Laurentius *lib. 3. cap. 6. & 8. de crisibus*, qui dū Astrologos, & ipsorum scientiam carpit, Astrologiæ terminos non intelligit, sic etiam quidam alij recentiores, quorum ridicula argumenta propono, sed non soluo in tali tractatu.

Quantum ad Pythagoreorum numerorum rationē non dices cum Andrea Laurentio nullam habere vim agendi nullumq; imperium in natura, ipsos non esse substantias sed quantitates &c. nam non ita intelliguntur sicut intelligit ipse Laurentius, nec hic est locus explicare naturæ arcana, & margaritas proijcere; scias tamen sed non perfecte caussam criticorum dierum veluti alia naturæ arcana originem habere a sydera mouentibus, & percipies si aures erunt purgatæ, per enigma, quod tria sint principia; primum in vno consistit non a quo sed per quod, quia purum ab vno procedens non cōponitur, non mutatur. Ad ipsum à ternario, & quaternario fit progressus ad monadē, vt denarius cōpleatur, per ipsum enim est numeri regressus ad vnum simul descensus in quatuor, & ascensus in monadem, & denariū compleri est impossibile nisi per ipsum, quia monas læta conuertitur in triade: omnes hoc principium post principium monadis ignorantes nihil in ternario proficiunt, & ad sacrum quaternariū nōn attingunt: secundum vnum existens facit ternarium est quod operatur miranda per ternarium in vno; est enim vnum, & non est vnum & simplex, & in quaternario componitur. Quaternarius autem Pythagoricus numerus ternario suffultus si ordinem graduumq; obseruant purificatus purus in vno ad binariū in ternario miranda naturæ operatur; Hinc est quaternarius in cuius mensura ternarius binario cōiunctus in vno cuncta facit, quę mirabiliter facit: Ternarius autē numerus ad vnitatem

tatem reductus per aspectum omnia in se continet, & quæ vult potest. Tertium varium est compositum per septenariũ in ternarium octies multiplicatum consurgens manens fixum in ipso est consumatio numeri graduum, & ordinis; secundum cum tertio pro diebus criticis assumptum est principium, sed non perfecte, nam primæ septimanæ finis non conjungitur cum secunda, veluti secunda cum tertia, sic etiã dimidia septimanarum semper cum alijs dimidijs coniunguntur; sed derelinquamus talem doctrinam, quæ non est de communi Philosophia. At forsan alibi de hac dabitur occasio dicendi; concludamus modo cum Hieronymo Manfredo Medico Bononiẽsi *in centiloquio de Medico, & Infirmo propositione* 1. Medicinam per se esse perfectam, Medicum tamen sine Astrologia esse imperfectum, cui astipulantur Hyppocrates *lib. de aere, aquis, & locis*, 4. *de morbis*; *lib. de carnibus &c.* & Galenus *si quis optimus medicus est, & eundem esse Philosophum in principio*, 1. *method. cap.* 1. *aduersus Thessalũ*, *& passim lib.* 3. *de diebus decretorijs &c.*

Et hæc breuiter dicta sint a me pro honoris defensione, quod si opus fuerit, plura dicere non pigebit: Interim sicut meam methodum absq; ratione reprobare, & damnare voluisti; ita etiam mihi fas sit tuam non damnare, non detrahere; sed solum examinare, vel saltem optimis medicinæ professoribus ostendere, qui quidẽ periculum facient, si tu in tali arte sis me exercitatior. Cætera recta causa deficiunt &c.

De Magnis Coniunctionibus Saturni, & Iouis, quæ celebrantur annis 1623. 1643. 1662. *&* 1682., *cum minoribus Saturni, & Martis, quæ fiunt* 1650. *&* 1680. *deq; effectibus, qui producentur in terrarum orbe.* Cap. II.

EST modo sermo de alijs Magnis Coniunctionibus Saturni, & Iouis, & 1. de sequenti anno, s. 1623. decima nona mensis Iulij h. 12. cum dimidio horologij eodem quasi tempore, quo Luna cum Sole quadrangulat: Attamen cum Prutenicus calculus deficiat aliquot minutis ob octauę sphærę motum, quem minus tardum ipse Copernicus supposuit seu ob æquinoctiorum processionẽ, ideo ex Tyconis Brahæ nouis obseruationibus colligitur æquinoctiorũ præcessionem maiorem esse à Copernicea min. 16. cum dimidio fere, quæ sunt addenda ipsis planetis; sed quis nos certiorem faciet etiam adhibitis talibus scrupulis? (stantibus supradictis rationibus de imbecillitate certę scientiæ supradictorum, & ponderosiorum planetarũ)

Ideò prætermisso inutili labore vniuersalem iudicium tantummodo agrediemur.

Dubitat tamen aliquis quare magis coniunctiones obseruamus, quam oppositiones, & tetragona horum planetarum? respondemus *ex 2. quadrip. comm. 7.* quod coniunctiones, quæ ex lumine cóstant, pluribus diebus manent, oppositiones vna die transeunt, oppositiones enim, & quadrata casus repentinos; & subitas mutationes faciunt, coniunctiones verò generales euentus. Fit igitur talis coniunctio in signo Leonis nēpe in ceruice ipsius, & Saturnus facie, & termino est dominus, ideo est crudelitatis maleficiorum audaciæ substinendi labores, & libidinis ex doctrina Haly *part. 1. cap. 4.* Iuppiter tamen n Leone triangulat, & licet ambo tendant ad Epicicli Augem, quoad eccentricum tamē Saturnus a perygęo longitudini mediæ se appropinquat; sed Iuppiter superata media longitudine versus augem cótendit: præterea Saturnus est in loco doloroso propter Aquariū eius domicilium; ideo quoad effectus cum Iuppiter vincat, atq; superior sit Saturno iudicatur vt prima maxima coniunctio 1603. nempe exterminum Monarchiæ sub trigono igneo factæ nempe Turcharum, & hæc florem producet.

Præter hæc aliud viuendi genus nobile .s., & regium denotat cum æquali iustitię administratione, atq; maximo Romani Imperij dominio; licet inter Mundi Principes bella, & rixas significet ex Haly *par. 1. cap. 5.* sic etiam ob Saturnum tali loco cōstitutum mulieres varijs morbis affligentur, & earum interitus erunt præcipue in parte Orientali incessantesq; flatus ventorū calidorum, pluuiarum paucitates, & siccitates vehementes, quę quidem omnia à Ioue confirmantur *ex lib. 7. errat. cap. de Saturno, & Ioue*, & propter luminariū deliquia nouæ fient in Cælo impressiones.

Anno tamen 1643. in principio mensis Martij fit eadem magna Coniunctio Saturni, & Iouis in vltima piscium facie cum congressu etiam Mercurij non attingens triplicitatem, cum anno 1639. Saturnus eclypticam transeat de Septentrione in Austrū in grad. 11 cum dimidio fere Aquarii: hac de caussa humiditates denotant, imbres, & putredinem in terræ nascentibus, atq; animalibus, quę ex putri fiunt materia, quæ omnia a Mercurio augentur, & cum Scorpius in nona a cóiunctione reperiatur, talis sectæ Populus nempe Turcicæ in se fiet vnio atq; reconcentratio licet morbi pestiferi inter se sint grassaturi, ratio est quia eodem mense fit Solis ij digitorum deliquium in loco quasi partili ipsius Magnę Coniunctionis cū aspectu tetragono Martis, vnde ægritudines prauas præiudicemus, morbos, pectoris pleuritides,

tides, febres continuas male moratas, gutturum dolores, inflammationesq;, anginas, peripleumonias, ac huiuscemodi, sicq; schismatum principia, & bellorũ tam maritima quam terrena, & sanguinis effusiones illis pręcipue in locis à Signo Piscium dominatis, & omnes, quę fient confederationes ob Mercurium in detrimento, & casu labiles erunt cum deceptione, contentioneq;, atq; verborum multitudine & amici incostantes erunt, quia vndecimum signum à Saturni, Iouis Mercurij, & Solis deliquii loco mobile est, veluti Albumasar probat *lib. 2. introduc. cap. 6. & 7.* Ptholomæus *lib. 1. cap. 10. quad.* Haly *part. 1. cap. 1. de iudicijs Astrorũ*, Alphrag. *lib. 6. introduct.*, Alcabitius *differentia* 1. quæ omnia augētur quia domus est Saturni: pręterea piscium iacturam atq; ægritudines inter animalia aquatica, & illis nos vescentes inficiemur.

Et veluti multoties dictum est a nobis præcipue *Tom. 2. medicinæ Cælestis* quod per potentissimas constellationes & maximas fructus terræ alterantur, & corrumpuntur, & nos illis vescentes inficimur, ac etiam ab influētiis maximis venenosis organa nostra inficiantur, & corrumpantur, vtputa virtute imaginatiua, & cogitatiua lęsis ratione vti non possimus, & cogamur tum à Cælis tũ etiam ab elementis mala agere, & per mediocres & minimas disponamus, & inclinemur: sed pro maiori intelligentia (licet omnia in 1. libro dicta sint) omnes effectus non dependent à partibus formalibus immediate, nã sunt aliquę mediantibus aliis agentibus, qui etiam a Cælis reguntur, nam cum ex Cælo, elementisq;, atq; anima intellectiua constituatur homo, qui per animam liber est, vt possit sedere, & non sedere, accedere ad diuersa loca, & quiescere; sic etiam ad animam non attinet, quod pulsus suos depressionis, & eleuationis motus non faciat, & quod corpus per siccitatem non senescat; quare non ad Cælos attinet influere quod homines volent, aut quod semper quiescant, sed Cæli isfluũt generationem, & corruptionem caussando indiuidua diuersarum specierum, & influendo species diuersas per phantasmata excitando sensus, vt anima scientis informata in lucem efferatur scitorum, quare istud compositum .s. homo per animam intellectiuam est liber vt possit agere, & non agere, sedere, & non sedere, est tamen coactus propter elementa, vt assidue alteretur, & cõmoueatur, & per Cælos in aliquibus cogitur vtputa per corruptionē necessariam cum constet ex elementis concitatis, cõmotis, & regulatis à Cælis, & ab elementis; ac etiam à Cælis hominum organa sunt impedita, & destructa, quamobrem anima intellectiua cum caruerit organis, vt puta cum virtus cogitatiua est lęsa humore adusto, & atrabilari, aut bilioso destru-

ſo deſtrúctis per influxus cęleſtes; tunc rectum præcipere non poteſt, & libertas ſuas operationes exercere nõ valet cum organis caruerit; & propterea non inconuenit, vt per hanc potentiſsimam cõſtellationem aere inſecto inficiatur & aqua, & per conſequens piſces; vnde nos illis veſcentes inficiamur.

Præterea anno 1650. menſe Iulii quaſi in nouilunio fit minor cõiunctio Saturni, & Martis in 1. facie Cancri non procul ab Apice Solis, vnde præter bella futuris annis erit & penuria rerum, quæ victui ſunt neceſſaria; confirmantur præterea omnia a coniũctione Saturni & Martis anno 1652. Menſe Auguſti in eodem Cęli gradu, quo luminarium coniunctio tẽpore alterius minoris coniunctionis in Cancro anno 1650. facta fuit, & a tranſitu ipſius Saturni anno 1653. de meridie in ſeptentrionem dum ſecat eclypticam in grad. 6. cum duplici fere triente Leonis.

At anno 1662. fit eadem magna coniunctio menſe Decembris in fine primæ faciei Sagittarii cum Martis præſentia, ideo diſſentiones, rixas, bella, & regnorum reuolutiones denotat, attamen cúm Catholicorum dominio, Leo enim in nona a coniunctione ſede reperitur; Ideò Hęreticorum deſtructiones denotat, & in Turcarũ Imperii depreſsione eſt tanquam flos gignens fructus; augetur quia annó 1670. circiter fit mutatio Martis abſis de Leone in Virginem, vnde etiam ſiccitates portendit, & aeris corruptionem nec nõ ſumma ingenia, maximamq; ſapientum copiam, quæ ingenia quiq; ſapientes ad callidos, audaces, vafros, rapaces, ſubdolos, aſtutos declinabunt, & qui ſocios malitia vincent, & malo animo lucrabuntur, & qui res falſas falſaſq; ſcripturas facient: dominabit̃ pręterea ventus ille, qui dicitur Typhon. Alia habemus a Cõment. *lib. 2. quadrip. cap. 9. & tex 54. nec non libello de mutat. aeris cap. 4.*

Sed anno 1680. Menſe Septembris fit altera minor coniunctio Saturni, & Martis in ſecunda facie Cancri, iterum diſſentiones annonæ penuriam antecedentibus, & ſubſequentibus annis, rixas, bella, & febres peſtilentes atq; malignas denotant.

At anno 1628. menſe Iulij fit magna *Iouis*, & *Saturni* coniunctio in 1. facie Leonis, atq; in ceruice ipſius, ideo maximę erunt in mundo mutationes, atq; Romuli Imperium per vniuerſam terram præſcietur, & cum in nona à coniũctione loco Aries ſituetur, adhuc erunt alia, & ſęuiora bella, (quæ & à luminarium deliquijs confirmantur) ſed cum catholicorum victoria, quia in tali ſigno Sol lætatur ratione exaltationis & Iuppiter triangulat, tũc diſputationes, prędicationes, ſeu cõciones, ſermoneſq; vigebunt, & hominis rationaliores fient ob

Geminos

Geminos in vndecima Cæli plaga, atq; Mercurij Venerisq; dispositione. Hæc enim magna coniunctio in Leone veluti maxima 1603. in Sagittario, in quibus dominiū maximum est Solis, & Iouis, in Turcicam Religionem, & populum fructus completos facile pariet.

Et nō immerito si per has quatuor magnas coniunctiones Scorpionistę sectæ exterminum iudicatur magis quam per quintam nempe illam maximam 1702. nam veluti superius dictum est *cap. 3. huius libri* ipsę sunt tanquā arbor, quæ producit fructus maturos atq; perfectos, qui antequam legantur mutationes quatuor facere solent; extat tamen altera caussa symbolicæ philosophiæ ipsius solum amatoribus manifesta, effectus tamen omnibus tā sapientibus; quam ignaris sunt manifesti, nam hæc inferiora Cælorum agitationibus subdūtur: & quatuor temporum interstitijs variantur principio, augumento, statu, & declinatione secundum Cælorum quadrifariam partitionem: sunt enim quatuor naturę signorum, per quę quatuor fiunt anni tempora Ver, Æstas, Autunnus, & Hyems: quatuor quoq; sunt signorum triplicitates, quatuor sunt cardines Cæli. Ideo omnia inferiora secundum ordinem formarum Cælestium hac quaterna variatione diuersificantur: Quapropter quatuor sunt tēpora anni, quatuor sunt principales ætates, quatuor cōplexiones, quatuor venti principales, quatuor mundi partes, quatuor qualitates, quatuor etiam sunt tempora morborum tam vniuersalia, quam particularia, videlicet, principium, augumentū, status, & declinatio, veluti apud medicos constat: sic etiam est principiū anni in quo omnia generari incipiunt in Vere, & augumentu in Æstate, status in Autunno, & declinatio .s. in Hyeme: sic ætas habet principium .s. pueritiam, augumentum Iuuentutem, statum ætatem consistentiæ, & declinationem videlicet senectutem; & propterea necesse est omnia inferiora hanc variationem suscipere, & ideò ciuitates, Monarchiæ, Regna, Imperia, ac etiam sectæ huic variationi subduntur; habent ergo dominationes Regnorum & sectarum principium, augumentum, statum, & declinationem, qua de re sectæ aliquando habent declinationem secundum 4., 5. 7., 8, & 10. reuolutiones Saturni, aliquando secundum annos planetarū maximos ex Albumasaris doctrina *libi. 2. magnarum coniunctionum differentia* 8.

Vnde concludere possumus his temporibus ex potentissimis constellationibus materiam fore dispositam iuxta doctrinam Galeni 1. *de different. febriū* 4.; & Aristoteles 2. *de anima tex.* 24. actus actiuorum esse in patiēte dispositio afferebat, & omnes illę quatuor conditiones proculdubio reperientur, quas Galenus ponit *in lib. de caussis mor-*

ussis morborum cap. 2. concurrentes in omni actione, & passione. Sic etiam de ortu Cometarum & similium intelligere possumus, cum tali tempore multa signa in Cælo sint videnda, & Cometæ in partibus Orientalibus primo qui terrorẽ omnibus terrenum orbem habitantibus imponent.

Sed de ortu Cometarum multum dubitabamus, an .s. in parte elementari fierent, vel cælesti, nam superius, & alijs scriptis tanquam Peripateticus in elementari parte diximus. Nunc vero veritate cognita contrarium affirmamus, & confitemur in Cælo fieri: primo ex auctoritate 2. *quadrip. comm.* 54. *& in lib. de subtilit.* nec non aliorum recentiorum Auctorum; secundo ratione, quia impræssiones, quæ in parte elementari fiunt existentes in Æquatore non omnes vident: præterea nõ videntur in eodem Cæli situ, veluti ex Astronomicis, & Mathematicis demonstrationibus patet; sed Cometa qui visus est anno 1618. vbiq; habebat eandem parallaxim ergo &c. Tertio si Cometa est exalatio accensa quomodo ab igne pauco temporis spatio non comburitur, cum visi sint Cometę spatio dimidii anni ac etiã totius anni, veluti de illo, quem refert Iosephus *lib. 7. belli Iudaici* supra Hyerosolimam: præterea visa fuit trabs colore pallearis, & alba, quæ quidem materiæ raritatem significabat, ergo statim ab igne comburi debebat, attamen per multas septimanas perdurauit, nec iudicamus diu perdurari ex concursu aliorum vaporum, seu exalationum, quia ex nouis, & contraris caussis cõtrarii generantur vapores, & si forte generarentur, non in ea quãtitate, nec in eodem loco, ita vt Cometa ita diu possit perdurare: Quarto impressiones, quæ in parte elementari fiunt, effectus non producunt, & licet producant, non diuturnos, nec particulares & maximos: at in Cometis passim ab Astrologis obseruantur ipsorum motus retrogradi .s. vel directi, & cum vtraq; latitudine nec non positus nempe signa, in quibus collocantur, aliorum planetarum aspectus cum eo, & huiusmodi, iudicantq; tamquam si alter planeta Cometa fuisset, ergo non in parte elementari, de quibus infinita exempla adduci possunt.

Iudicarem igitur veluti Peripatetici quod materia Cometarũ esset exalatio, sed non apta nata comburi, quæ non solũ transit tertiam aeris regionem, sed etiam elementũ ignis, & à Stellis dominantibus transferatur in Cælum, veluti Cometa qui apparuit anno 1618. in forma mucronis cum cauda longa de natura Martis, & per mathematicas, & Astronomicas mensuras in diuersis, & inter se longinguis terrę regionibus inter sphęrã Saturni, & octaui orbis obseruatus est absq; vlla parallaxi; præsupponens ego etiam cum D. Bonauentura

Cęli ſubſtantiam longe aerę puriorem: qui quidem dominantiũ ſtel larum radij iſtis vaporibus obuiantes eiſdem complicantur, & frãguntur, & ibidem includuntur, & Cometam cauſſant: & hæc ſentẽtia nõ diſcrepat (vt opinor) à doctrina Ptholomæi, licet ipſe opinatus ſit *lib.2. tex.54. quadrip.* fieri in parte elementari, dicebat enim Ptholomæus *propoſ.4. centiloquij* anima, quæ ex natura dat iudicia iudicabit ſuper ſecundis ſtellarum, eritque eius iudicium melius quã illius, qui iudicabit ſuper primas ſtellas, quæ ſecundæ ſtellæ ſunt ſtel larum reflexiones, ſicut ſecundus radius Solis eſt radius reflęxus, & ſecundus ictus lapidis eſt percuſſio reflexa, & tunc melius per ſecũdas ſtellas ideſt per radios iudicamus, qui ſunt ſecundæ ſtellæ, ſeu radij ſtellarum reflexi, & propterea tũc melius & ſecundas ſtellas iudicamus, quia iam planetæ concitauerunt elementa, & tunc effectus incipiunt patefieri. Transfertur igitur exalatio illa in Cęlum ibiq; nõ inflamatur ſed illuminatur à ſtellis, & à dominantibus color condonatur atque puriorem formam ſuſcipit.

Sed ſtatim duę occurrũt dubitationes, quarum prima eſt, ſi ſupradictus Cometa fuit de figura Mucronis, & de Natura Martis, & ab ipſo ortum habębat, ergo ad ſphęram octauam non debebat transferri, ſed ad quintam vbi Mars conſtituitur; Secunda eſt, nam ſi Cometæ fiunt in Cęlo, ergo Cęlum generabile & corruptibile, & falſa Ariſtotelis doctrina, & Peripateticorum omnium. Ad primam negarem conſequentiam, nam ſi Cometa eſt de natura Martis, nõ opus eſt vt generetur ab eodem Marte, quia poteſt ortũ ducere ab aliqua alia ſtella de natura Martis in firmamento enumerata, & in caſu noſtro Saturnus opponebatur maximæ coniunctioni, & occidebat cũ capite Algol, ſeù Meduſæ, quod ſydus eſt de natura Martis, oriendo etiam cum Aldeberan ſtella primæ magnitudinis de natura etiã Martis, vnde ex illis ſtellis præcipue corde Scorpij iudico ortum habuiſſe, præcipue cum& talis Cometa in principio viſus fuiſſet in Scorpione, & Maxima coniunctio facta fuiſſet non procul ab Antarè, ſeu corde Scorpij. Ad alteram, nempe ad Cęli generationem, & corruptionem apud me nullum adeſt inconueniens, nam ſi aliqua materia illuc transferatur cælum puriorem formam ſibi condonat; ſed cum non ſit de propria ſubſtantia aliquandiu retinet, poſtea verò facta ſeneſcens paulatim conſumitur, & in nihilum reducitur, ſubſtantia tamen Cæli ingenerabilis incorruptibiliſque remanet.

Veluti patet de illa noua ſtella anni *1571.* in ſede Caſſiopæ non procul a clunibus, quæ à prima ſui apparitione ſtellas primæ magnitudinis ſuperabat, ſed paulatim imminuta eſt, donec prorſus diſparuit; & anno *1604.* nouiter prope dextrum pedẽ Ophiuchi alia ſtel-

la admodum ſcintillans in grad. 17. min. 42. Sagittarij habens latitudinem Septentrionalem grad. 1. m. 56. viſa eſt, quæ etiam initio ſtellas primi luminis ſuperabat, ſubſequenti tamen tempore ità ſenſim imminuta eſt, vt in principio anni 1606. prorſus diſparuit, quæ quidem duæ ſtellæ quod maximum habeat ſignificatum nulli dubium eſſe debet, nam & diſtantia annorum inter apparitiones illarum Seruatoris ætatem enumerauit.

De Maxima coniunctione Saturni, & Iouis anni 1702. & mirabilia, quæ portendit. Cap. XII.

ANno igitur Seruatoris noſtri 1702. & à condito mundo 5664. menſe Maij fit maxima Coniunctio Saturni, & Iouis in prima facie Arietis in platico Martis tetragono, quapropter ex Alcabitio *differentia 5.* & Hiſpalens: *lib. primo cap. 2.* maximas Mundi alterationes perficiet, & gentium mutationes, & eo magis cum octauum Cęlum per Alphonſinas, & Coperniceas tabulas hæc circa tempora terminum continget, & in eius regreſſu quietem facturo, vbi tot, & tantæ Stellæ fixos influent radios, ob quam in Mundo maiores mutationes fieri nequeunt, ergò omnia mutabuntur, & indiuiduorum ſpecies quaſi omnes corrumpentur.

Poſtmodum phyſica intago generandas, & robur cōſecuturas indiuidua quoque fortitudinem reabſumptura profitetur, & naturæ augmētū, & alterius ſæculi, ſeù ætatis principiū, & omnia noua fieri.

Sed quia Diuinæ Maieſtatis nulli ſubijcitur imperium, ſed omnia ſuo inſociato dominatu perficit, ideò tali ſęculo perfecto forſitan Deus faciet Cęlum nouum, & terram nouam *Petrus epiſt. 2. cap. 3.* & tunc non erit ſplendor Solis, neque Lunæ ſuper nos, ſed Diuinæ Maieſtatis ſolus fulgor, & ſplendor nos reget, atque defendet, *Iſaia*, & in Monte Sion erit ſaluatio, & erit Sanctus, & poſſidebit Deus Iacob eos ex *Abdia* & in diebus regnorum illorum ſuſcitabit Deus Cęli Regnum quod in æternum non diſſipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur: comminuet cutem, & conſumet vniuerſa regna hæc, & ipſum ſtabit in æternum *Daniel. 2.* & dabo vobis cor nouum; & ſpiritum nouum ponam in medio veſtri *Ezech. 36.*

In hanc ſententiam venire forſan poſſumus non ſolum ex inſpectione ſyderum, per quæ rerum omnium opifex tanquam per ſigna in vniuerſali libro ſignata oſtendere ſolet; ſed etiam per alias coniecturas, & dicta clariſſimorum virorum, qui Diuino Numine afflati multa præuaticinati fuere; inter quos fuit Beatus Ioachinus, qui ità dicebat: exiet quidam ordo, quem deſignat Ieſus, qui clarebit ſex

to tem-

to tempore Ecclesiæ, scilicet in fine Mundi, & erit cæteris spiritualibus præclarior, & Deo amabilis. alludens Iesuuitarum ordini, qui quidem venerandi Patres Christi fidem tanquam tubicines paruo temporis spatio per regiones incognitas immo per totum terrarum orbem patefecerunt: & idem B. Propheta *l. 5. concordiæ* de Clericis Cógregationis Oratorij, quos reformatos appellamus, annuẽs dixit insurget vna noua Religio sãctissima, quę erit libera, & spiritualis, in qua Romani Pontifices potiti pace Ecclesiæ se continebunt, quam religionem & ordinem Deus super omnes alias diliget, &c.

Relinquimus gratia breuitatis multos, & multos hoc idem asserẽtes, & referẽdo tantũ quod Gulielmus Alabastrus Anglus dicebat *in lib. de Apparatu in Reuelationem Iesu Christi cap. 11.* tali pacto.

Quadruplex hic Ecclesiæ Christianæ tempus designatur, vt sciamus per quos gradus ad dominici aduentus expectationem disponamur. Singulis autem temporibus quatuor annorum centuriæ respondent, quæ à Christo nato completæ sunt.

In primo quaternario Christus semẽ verbi Euangelij tanquã introductionem ad audiendum Diuinæ veritatis vocem dispersit: post cuius mortem, & resurrectionem illam mirabilem, germinauit prædicatio Christiana, & multas nationes in scholam hanc, & auditoriũ Christi induxit: in quibus per fidei assessum radicata Dei admonitio, excitauit desiderium percipiendæ vocem veritatis.

In secundo centuriarum quaternario molle illud Christianæ pietatis germen in spicæ firmitudinem succreuit, cum rerum diuinarũ doctrina, & scripturarum expositio per conciliorum canones, & sanctorum patrum lucubrationes definita est.

In tertio quaternione totius Christianę doctrinę corpus quoddã, & integra constructio cæpit confici, sicut per series granorum distinctas in culmo frumentum disponit.

Vltimo quaternario postquã tota veritatis Christianæ forma expansa, definita, & pulchrè ordinata fuit; cœpit per variorũ hæreticorũ, & nouissime per Protestantium temeritatẽ cadiua quadam impietatis maturitate extra veræ fidei limites elabi: cum cõtra Catholici voce diuina moniti ne quouis prætextu egrediantur, sub primis fidei folliculis, & inuolucris messoris aduentum præstolantur, & præterea superiori sęculo admirabilis quidam perfectæ scientiæ ardor in hominum animis accensus est, adeò vt non solum artes, & scientiæ humanæ expolitæ iam sint: verum etiam omnes sacræ Scripturæ libri, & religionis mysteria, & totius historiæ Christianæ partes exactissimo studio discussa, & perpensa sint; vt ipse humanæ Naturæ impetus per omnia sciendi adminicula dispositus ad altiorem Dei co-

gnitionem iam prômineat.

Hæc autem cum nunc euenisse videamus, deinceps videant pij, & prudentes, nunquid nõ & proxima parabolæ huius pars iam impleri incipiat, cum abscisso exteriori verborũ cortice, & retecto nouo hoc sapientiæ latentis thesauro; disponuntur Catholici, vt intentionem à vocibus externis ad res interius significatas, & a superficie vmbrati li ad ipsam veritatem conuertant: quãdoquidem appropinquet dies domini, in quo extra noctis, & velamentorum inuolucra, nuda rerũ omnium veritas examinanda sit, & clare demonstranda.

Atq; hi sunt quatuor illi menses, de quibus in Euãgelio Dominus ait *Ioan.* 35 Nonne dicitis quia adhuc quatuor mẽses sunt & veniet messis? Ecce dico vobis leuate oculos vestros & videte regiones quo niam iam albæ sunt ad messem. Quo in loco satis clarum est non loquutum esse Christnm de campis, & messe vulgo intellectis: sed de illa messe qua fideles ab vmbraculo verborum ad clarã rerum ipsarũ considerationem, & intelligentiam ducerentur. Et per regiones tũc albas ad messem intellexit synagogam Iudæorum, quæ cum Christi in carne vẽturi doctrinam sub verborum & cerem oniarum follicu lis inclusam, magnæ scientiæ incremento protulisset: in Christi aduentu à legis velatæ consideratione ad Christum legis frumentum, & fructum intelligendũ adducenda esset: & in nouum Ecclesiæ Chri stianæ horreum reponenda.

Occasione ergò sumpta ex vtriusq; Ecclesiæ, & vtriusq; aduẽtus sui similitudine, signum quoddam ænigmaticum subintulit: quo nouissimi sui ad iudiciũ aduentus coniectura aliqua veritati vicina facienda esset. Dupplices itaq; Ecclesiarum regiones commemorauit duplicẽ fidei segetem & duplicem sęculi consumanti messem, & primum messis tempus tunc adesse significauit, secundũ verò post quatuor menses futurum (idest) quatuor centuriarum quaterniones. & sicut Iudaicarum intentionum aristæ, quibus in Christum sub aceribus legis obd ctũ ferebantur amputandę tunc erant, vt nõ deinceps extenderent se ad vmbrarum legalium contemplationem, sed ad ipsam Dei filiũ extra legem reuelatum: ità in 2. Christi aduentu piæ fideliũ Christianorũ sub fidei enigmaticę, & vitę sanctę conformari imagine velatã sustinẽt, finali iudicio ad clarã Dei visionẽ rapiẽtur.

Et quamquã in singulis illis centuriarũ mẽsibus fuerint aliqui, qui audire tũ primũ inciperẽt: & alij, qui per maiorẽ scientię altitudinẽ fidei Christianę & formã definirẽt, & ordinẽ distinguerẽt, neq; vnquã defuerint caduca Hęreticorum grana; tamen singulis his temporũ segmentis maxime proprię sunt, quas assignaui notiones. Quẽadmodum in illa 4 animalium quadriga, cuius apud Ezechielem, &

Apo-

Apocalypsin mētio fit, licet vna singulatim euidentior fuerit facies: omnium tamen formę omnibus communes fuerunt.

Et si secundū Etymologię Gręcę rationē animaliū horū nomina dissoluamus, apte ad rem pręsentem quadrare deprehendemus.

Nomē .n. Leonis parabolicè significat vidēdi vel intelligēdi impetū. Bos vocis dispositionē cōuenietē. Homo perficiētē propositionis cōsequētiā. Aquila aspirationē ad res germanas parallelas, & veras.

Quatuor autē istę animi actiones sūt omniū aliarū primordiales, nā sub intētione simpliciter apprehendendi, & terminos simplices mutuo referendi, & rationabiliter adęquādi res relatas, & suspensè cōstituendi res adęquatas, omnis naturę rationabilis actus reducitur Sic in primo centuriarū mense vel quaternione egressus est Leo.s. desideriū simplex audiēdi verbū Dei, & suscipiendi fidē Christi, qui vitulā Romani Imperij discerpsit, & sub Euang. obediētiā prostrauit

In secundo Bouis mugitus auditus est, quādo de formulis loquendi in rebus diuinis, & pędicationis Catholicę ordinata dispositione per tot aduersantium conciliorum strepitus tandem cōuentum est.

In tertio hominis vultus, & dignitas apparuit cum quęstionibus circa Trinitatem, & personam Christi sopitis rationabilis totius religionis forma concinnata est, & demonstrata.

In quarto emicuit Aquilinus impetus, cū rebus circa religionem rectè sapiēterq; dispositis, ingeniorū ardor per subtiles scholarū disquisitiones versus et rerū exactā notitiā se effudit: & verisimilitudinis alis suspensa ad veritatis soliū subuolare tentauit: & cōtra per vitiosā Aquilę imitationē hęreticorū miluus colūbā Christi lacerauit.

Ità per quatuor harum quadrigarum orbitas tota temporis ratio à Christo nato ad nos decurrit, vt deinceps thronus glorię in medio animalium reuelandus appropinquet.

Et quoniam prophetę veteris testamenti non solum de Christo & regno illius vaticinati sunt, verùm etiā viuę eiusdem figurę fuerunt; si secundum illorum numerum ętates à Christo ęstimamus, ęquales nūc esse inueniemus: vt 16. hę annorum centurię pręcurrentes imminentem Christi aduentum per illum sanctorum prophetarum numerum expresse videantur.

Quod si receptā eorū distinctionem secundum Hebręos in 4. maiores, & 12. minores obseruemus, reperiemus vtrosq; secundū nominū etymologias, & breues Christianę Ecclesię annales cōtinuare, & mirabiliter etiam inter se, & cum opinione hac nostra conspirare.

Nomen enim Hosę (vt à minoribus primo incipiamus) significat veritatis pręd icationem, & eadem vox si retro loquatur, facit persecutionem concurrentem.

Ioel

Ioel directa lectione est Complacentia fidei Diuinę; & retrorsa Indeterminatio circa Deum, vel Christum.

Amos Populus recedēs,& retro Adęquatio interioris. Atq; hic ternio ad primū centuriarū mensem pertinet,in quo fuerūt Pr ędicatio Christianę religionis per magnā orbis partē,& persecutio cōcurrēs.

2. Gentium fidelium obedientia in Christum, & indeterminatio hęreticorum circa diuinitatem.

3. Recessus Populi Iudaici,id est, Ecclesię carnalis, & adequatio Populi interni (id est) Ecclesię Catholicę loco illius.

Sequuntur in 2. Quaternione Obedia, cultores Christi; & retro, conciliorum inquisitores, & obseruatores.

Iona discerptio diuinitatis,(& contra)demonstratio personarū.

Michael veritatis vel definitionum violatio, & retro conciliorū collectio. Hęc scilicet in illam inciderunt ętatem, Christianę fidei publica professio, & religiosorum Monachorum propagatio. Contentiones circa Trinitatem,& personarum demonstratio. Canonum violatio, & nouorum conciliorum collectio.

Deinde ueniunt Nahum. Quies feruorum circa Trinitatem, & Contractio deletioque imaginum.

2. Abacuk amplexus imaginū,& initiū maledicti schismatis.

3. Zephania disquisitio circa pręsentiam Christi, & Photij schisma. Nempe cum sedatę essent omnes circa Trinitatem personarū,& Diuinitatem,& Christi naturas controuersia, subito ebulliuit ex inferno Iconomachorum hęresis, quę refutata est per deuotionem Catholicorum pro imaginibus pugnantium. Inde cępit schisma inter latinos,& Gręcos,que in Photio ad apertum bellum prorupit. Denique damnabis illa; & blasphemia Berengarij controuersia de pręsentia Christi in Sacramento Ecclesię turbas dedit.

In 4. Centuriarum quadriga venit Haggeus. Circinatio corporis Christi,& dolorum parturitio.

Zacharias: Excogitatio documentorum,& ingeniorum subtilis contemplatio.

Malachias; pr ędicatio Christi.& subtractio Alamanni. In superiorem etenim quaternionem inciderunt corporis Christi mystici, & Ecclesię Christianæ contractio facta per Turchas: item circinatio Mathematica quędam eiusdem doctrinę facta in scholijs, & festiuitas, & exaltatio Corporis Christi: altera verò parte initia dolorum nata sunt in pręcursoribus Antichristi hęreticis, & subuersione Ecclesię Græcę, pręterea tot documentorum, & experimentorum excogitatio, & scholasticę disciplinę subtilitas peculiares quędam sūt qui superioris notę, & ornamenta, Nouissime pr ędicatio. Euangelij

inter

inter Orientales, & Occidentales Indos, & apostasi Lutheri Alamãni, res maximè memorabiles apud maiores nostros acciderunt.

Atq; hęc historię Christianę abbreuiatio secundũ prophetarũ nomina directè retrogradeq; lecta occurrit. Quod si eadẽ nomina directè accepta inter se cõponũtur, aliã earundẽ rerũ epitomẽ faciũt.

400. *Hose, Ioel, Amos* Dei Euangelio salutari complacet populus alienus.

800. *Obedia, Iona, Mica* Peruertit mendacijs Diuinitatem Graecia, antequàm corripitur.

120. *Nachum, Abacuc, Sophonia* { Adducit persecutionẽ Amplexus picturarum visibilium faciei Diuinæ. Adducit obscuritatem hæretica imaginatio superficialis conuersionis Christi.

2600. *Aggi, Zacharias, Malachias* Circuibit prædicatio domini ab America ad Moluccas, eundemq; sensum breuiculum reddunt 4. Maiorum prophetarum nomina, si per diuersas nominum suorum repetitiones disponantur.

Esaias Euangelio Christi delectabitur turba, quæ peruersa fuerat.

Ieremias Traijciet mendacijs diuinitatem rebellatrix ante veritatis constitutionem.

Ezechiel fulgurabit persecutionem Constantinus Copronymus in amplectentes similitudines Dei.

Daniel Indicium Dei migrabit ad Indos hos & illos.

Ex isto autem vtriusq; testamenti consensu, quo historię Ecclesiasticæ series per distinctionem quaternariam ad annum *1600.* deducitur: quid restat nisi vt in hac consequenti centuria domini ad iudiciũ venturi præsentiã soliciti expectemus. Cuius subitã in modum fulguris apparitionem etsi per hos 1000. annos salubri cũ timore, & cautela Ecclesia Catholica expectauerit; nũquã tamen hactenus tanto rationum tã fortiter concurrentiũ strepitu à quodam admonita est. Et certe futurum esse tempus illud, quando clamor de adueniente sponso in aures hominum spargendus sit, ipsa veritas in Euangelio testatur *Matth.25. 6.*

Præterea cũ statuta illa, quæ Nabuchodonosori Regi in somnio apparuit, omniũ consensu quatuor Monarchiarum sibi inuicem succedentiũ cõpagem significet. restat vt nouissimo illius tempore Romani Imperij in decem partes fiat distributio vel distinctio: quod iã diù adeò manifeste accidit, vt mirer id alijs inobseruatũ hactenus transijsse. Quemadmodũ.n. statuæ illius pedes in decẽ dignitos protensi

tensi sunt; ità Germanorũ Imperiũ à Cõrado Imperatore in decem, quas appellant colũnas, olim diuisum est, quibus magnę illius Monarchiæ ruinã sub finem sæculi minãtis ędificiũ sustentaretur. Hic aũt illorum numerus est, sicut Polychronico, & apud Ortelium habetur, 4. Duces, 4 Marchiones, 4. Comites prouinciales, qui appellãtur Lantgrauij, 4. Comites castrenses siue Burgrauij, 4. Comites Imperij, 4. Barones, 4. Nobiles milites, 4. Ciuitates, 4. Villæ, 4. Rustici. Et quãquã à sequentibus Imperatoribus mutatio aliqua in his ordinibus facta sit, eadem tamẽ distributio in denariũ quaternionum numerũ, tanquã per recollectionem quatuor Imperiorũ obseruata est. Vt esset 4. Marischalchi 4. Lantgrauij, 4. Burgrauij, 4. Serui, 4. Milites, 4. Abbates, 4. Venatores, 4. Viculi, 4. Montes Imperij, 4. Officia hæreditaria Ducatus Sueuię. Cũ ergo Romani Imperij status non solũ ad plantã pedis, verũ etiã ad ipsos digitos reuolutus sit; manifeste docet nullam superesse rerũ in illa monarchia alterationem ante Christi imperatoris aduentũ. Quia in diebus regni illius diuisi & diminuti, lapis ille fulmineus totius ſecularis potentiæ statuã confringet & nouam ęternitatis R. P. inchoabit.

Sed & Abraham illlud oraculũ, quod 3. cap. explic. potest secundũ hanc chronologiæ rationem etiã ad Christi iudicis aduentum extendi: vt ità verborũ sensus construatur: Generatio descendens à Maria manebit subdita peccato annos 1630. hunc. n. numerum faciũt literæ illæ, cheth, mem, ssin. lamed ssin. nam duplex ssin sunt 600. & cheth finale 600., & heth. 400. & lamed. 30. vel si litera lamed non pro numero accipiatur sed prò verbo significante vt exponatur annis 300. supra 1300; egreditur numerus 1600. qui numerus etsi iã amplius 20. transierit, nihil tamen a prophetiæ veritate adhuc delibat: quia dicitur quod post finem annorũ ab illa peccati seruitute eripiendi simus: tamquam reliquum senescentis ſeculi tempus iudicio Dei expectando destinaretur, sicut prędictio illa de primo Christi aduentu, quod non auferretur sceptrum de Iuda. neque dux de fęmore eius donec veniet Christus; non intelligitur quod in ipso anno regni Iudaici deficiẽtis Messias adueniret (qui 29. Herodis natus est) sed quod illius signi consũmatione facta, expectatio populorũ deinceps in Christum nasciturum suspenderetur.

Huc accedit Religionis Christianę per vniuersum orbem iã facta prędicatio, quod tanquam manifestissimum aduentus sui appropinquantis signum dominus nobis reliquit: neq; enim necesse est vt vel singulis nationibus particulatim innotescat, vel vt fideli assensu ab omnibus suscipiatur, quia quod publica hominum fama vbiq; gentium vulgatur, verè dicitur per vniuersum orbem prędicari, & quod

in testi-

in testimonium narratur, non tam conscientia audientis, quam obedientia credentis veritatis effectum sortitur.

Nunc etiam finem assequuta est reuelatio illa, quæ S. Brigidæ à Domino olim data est. Quod postquam nationes quędam infideles, quæ adhuc restabant, ad fidem conuersæ essent, & iustitia, & clerus conculcaretur, tūc venturus esset Antichristus. Quorū vtrunq; quando alias? aut quomodo magis impleri poterit, nisi generalis Apostasia contingeret?

Postea; cùm itaq; in hoc reciprocantiū cogitationum freto sic æstuarem, accidit Deo (sicut opinor) ducente, vt in locum quendā scripturę inciderē, vnde mirabilis intelligentiæ lux, & methodi huius cō firmatio, & iudicii appropinquātis admonitio effulgere videretur: 15. autē 22. prouerbiorū vers. *19.* vsq; ad 24. habetur: quorū verborū sententia secundū naturalē ipsorum significationē absq; vlla dictionum diuisione, aut transpositione, directa, & æquali serie ita incedit.

Inclina aurem tuam, & audi verba sapientum, & cor tuum appones ad scientiam meā. Quia verba vaga si obseruaueris, ea in ventre tuo disponentur simul super labra, vel sermonem tuum.

Vt sit in domino fiducia tua notū facio tibi *dies iræ venit*. Nonne scripsi tibi tria (verba) in sensuineuidenti, & sensu euidenti, vt faciā te scire certitudinem verborum veritatis, & applices verba veritatis expositionibus tuis?

Per inclinationem auris intelligitur attētio ad locutionem pręter vulgarem eius sensum. Per ventrem intelligentia narrationis. Atq; ita manifestū est, quod pręcipitur cuidam vt animi intentionē a directo, & naturali impetu, quo fertur, in verba ita declinaret, vt animaduerteret verba sapientum (idest) ea, quę non sunt obuia nisi sapientibus: & deinde vt in sequentibus sententijs significationē etiā vulgarē vocum obseruaret, quia si intelligibiliter obseruentur, continuatū haberet ductū sententię illę, quę vagę, & inter se incōpositę videbantur.

Deinde ad confirmādum illi animum significatur appropinquare diem iudicij; & ne inobseruata transiret sententia hæc sequenti versu velut cōmentario illustratur. Quod tria illa verba (dies iræ venit) scripta sint tam sensu mystico quam literali: vt inde sciatur, quod in (verbis veritatis) (id est) declarantibus exterioris verbi sensū mysticum, & veritatē (fit certitudo) (id est) quod re vera sit talis ratio, qua veritas interna scripturę per ipsa verba exprimitur, vt deinceps securius pergat (applicare vel conuertere verba veritatis) id est interpretationis analyticę (expāsionibus vel explicationibus suis) neque vllā aliam interpretationē loci huius secundū verba integra poterit quis comminisci.

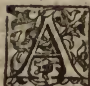
Q Si quis

Si quis ergo vel de expositione ista, vel de toto hoc genere interpretandi quærat, quare prius non innotuerit? euidens est responsio, quod sicut dies iudicij non aderat ante 1000. ab hinc annos, ita neque methodus hæc, quæ in illius significationem præuiam reseruata est, prius aperiri debuit.

Possent & alia argumenta in hanc rem afferri, sed quia rudes tantum lineas vaticinij his in libris ducere decreuimus, propterea exactiorem harum rerum tractationẽ alibi reiicimus. In quibus si quid erratum contigit, quod diuinis eloquijs Patrumq; scitis contrarium sit, totum cassum, irritum, ac nullum esse censeo, profiteor, & volo ad laudem DEI Omnipotentis, & Virginis MARIÆ.

FINIS.

EPISTOLA
DE INVENTIONE NOVÆ MEDICINÆ CÆLESTIS
IO: FRANCISCI SPINÆ PHILOSOPHI, ET MEDICI RIPANI.
AD PERILLVST. ET ADMODVM REVER. D. D. IACOBVM ANTONIVM
Ex Nobili Familia Medicorum.

AMOR meus, & indeficiens (candide Medicen) erga medicinæ studiũ, cæterasq; mundanæ Philosophiæ scientias potius esset vituperandus, quã laudandus, dummodo hæc omnia à me rite ordinata nõ fuerint ad amorem creatoris: nam vniuersa mortaliũ studia, quę non fuerint ad Dei charitatẽ ordinata, prorsus vana, futilia, & omni christiano cõtemnenda sunt; & cũ mens nostra salutis proprię debeat esse memor, mundanis studijs nunquam debet inhærere, sed illis ad ministerium potius vti, & seruitutem nõ continue, sed cum fuerit necessarium dumtaxat per vices Medicinæ, Philosophiæ, & sapientiæ spiritualis, per quam amando perducitur in Dei cognitionem, & in amoris dulcedinem cognoscendo roboramur.

Sumus quidem mortales, & vrgentibus naturæ statutis necessario morimur omnes, hoc solum nobiscum ferentes quod discendo, & studendo

dēdo in cognitione, & amore sūmi boni creatoris nostri perfecimus; cæterorū vero fructus omnes studiorū sicut nebula cū labore habito euanescunt.

Omnis ars humanitus adinuenta, quæ diuinæ non cohæret scientiæ, licet in hac vita nomē sibi scientiæ vsurpet quantūlibet celebrioris habitūq; assequatur demonstratiuū, tam diu potest manere in homine, quam in eo tēpore cum ratione vita: cessat autem penitus cum moritur homo, & cum cæteris vitæ actionibus expirat.

Sed sat erit nobis hoc in loco cū alijs scire nequaquam, qui multa scire cupiunt eo tantum fine vt sciant, & fructus suę curiositatis vnū, & in nihilo consistentem recipiunt; nec propter commodum temporale, vt videlicet diuitias honoresq; assequamur, nec vt ab hominibus sciamur sed scire cupimus, vt in lege Domini edificemus, instituāmusq; proximum, & ardentius ipso auxiliemur, vt saniorem vitam consectando dum mortali aura fruitur Deo ardentius seruire possit.

Pro cuius salute, (Deo ita opitulante) licet multa prēsidia a nobis *tom. 2. & 3. Medicinæ Cælestis* sint adinuenta: hoc vnum siquidem æternum, & incorruptibile adinuenimus, de quo differere, & aliqua in tui gratia (carissime Iacobe Antoni) dicere non pigebit, præcipue cum tantam concernamus variationem in elementorū, & mistorum natura, & inspiciamus, quod non tantū vniuersales canones, & communem medendi modum scire oporteat, verum etiam maxima Philosophorum, & peritissimorum medicorum secreta sciendo, & operando, elementaq; a partibus corpulentis indigestisq; purgando percipere oporteat; qua de re quidam desperatione ducti scientias naturales elementorum, & mistorum reliquerunt asserentes res esse in continuo motu ac fluxibilitate, adeo quod verā firmamq; scientiam eorum propter continuam mutationem concedere non poterant; ideo Aristoteles & veri sapientes hoc argumento perterriti conclusere runt scientias tantum vniuersalium esse 2. *Posteriorum cap.* 11. *seu text.* 17., & 2. *de anima text. 6.* per quæ postmodum particularia aliquo modo imperfecto dignoscuntur, ex quibus consistentibus sub vniuersalibus propositiones vniuersales componuntur, & ideo cum sciuerint omnem bilem esse calidam, concedere oportet hanc quoq; particularem incendiosam esse, licet propter varias humorum commistiones posset esse minus vel magis calida, cuius permistionis præcisa quantitas ignoratur, quapropter particularium non veram esse scientiam concluserunt; & cum medicina practica non hominem in vniuersali siue speciem ipsam in sanitatem conducere nitetur, sed indiuidua veluti Socratem, & Platonem, quæ quidem particulares naturæ propter varias commistiones elementorum, & qualitatum im-

perfecte sciuntur *Galen. 3. method. 7. 9. method. 15. & passim alibi*

Ideo Medici omnes cum Auicenna conantur, vt particularis vnius naturam cognoscant, multa particularia cognoscere; quapropter 1. *quarti lib. tract. 2. cap. 5.* vt naturam bilis, vel alterius humoris facientis febrem cognoscat, conatur Auicenna multa particularia aggregari, dicēs, scias quod acceptio significationum febrium est ex regimine antecedente, & quomodo fuit, & ex dispositionibus antecedentibus, & ex regionibus, & temporibus, & ex ætate, & cōplexione, & ex pulsu, & vrina, & vomitu, & egestione, & fluxu sanguinis nariū, & ex dispositione febris in rigore, & sudore, & qualitatis caliditatis, & ex parosismis, & ex dispositione appetitus, & ex dispositione anhelitus, & ex coniunctis, sicut ex dolore capitis, & vigilijs, & alienatione, & inquietatione, & alijs, febribus enim adsunt accidentia, ex quibus significantur dispositiones, de quibus sunt accidentia significantia magnitudinem earum, & ipsarum paruitatem sicut qualitas caliditatis, & quantitatis ipsius; & de ea est mordicatiua vehementer, ex quo prius inuadit vsq; ad finem suum, & de ea est quæ mordicat in primis, deinde minuitur propter resolutionem materiæ, & lenitur & de eis sunt, quæ mordicant, & de eis sunt, quarum caliditas est humida, & sic de multis alijs accidentibus &c.

Ex Auicennæ dictis manifestissime patet quantā varietatem particularia habeant: s. per regimen præcedens, per regionem, per vrinam, per pulsum & sic de singulis decipi possumus, quorum errores à nobis enumerantur in quodam tractatu de Præceptis Astrologicis in vsu medicinæ *in proemio ad Medicum Tyronem*, qui quidem fuit præteritis annis Bononiæ impressus.

Et cum assidue videamus (veluti tali loco dictum est) antequam humidum radicale arefiat, & consumetur mortem accidere, profiteri cogimur quod lapsus, & mortes ęgritudinum interficientium regulari non possint per has cōmunes medicinas propter particulariū rerum varietatem, ac etiā propter medicinas indigestas non potentes corruptionem expellere, & reliquos humores corrigere.

Qua de caussa vt tanti naturę particulares lapsus regulari possint, oportet inuenire medicinam, quæ minime lædat, sed mirabili quadam virtute humores noxios expellat. Ideo cum Galeno, Auicenna, & alijs Medicis profitemur, quod si aurum, & lapides præciosi, veluti Topatius, Sardonius, Iaspis, Iacintus, Granatus, Crisolitus, Chelidonius, Achates, Berillus, Calcedonius, Margaritæ in digitis gestati nostris corporibus prosunt, & cōtrita seu limata cordis tremorē curant, & manię species naturam corroborando *Auicenn. lib. de virib. cord.* Attamen tanto magis si absq; ipsorum formæ destructione in liquorem

quorem absq; corrosiuis conuertantur, poterunt morbos incurabiles ad sanitatem conferre.

Nec mirum si antiqui sapientes non solum dicebant, quod metalla & lapides sicut elementa, & animantes quodam suo spiritu aliquid sibi simile generare possint; licet spiritus is eis crassiori materia cohibeatur, nam si rite secernatur, secretusq; conseruetur, tamquam seminaria virtus poterit sibi simile generare; sed etiam talem spiritum ex auro, vel alio rite tractum, atq; seruatū Philosophorum lapidem euadere, quem elizer Arabes Astrologi appellant.

Et ad medicinam nostram redeuntes dicimus quod ex medicorum omnium probatione, quo magis aliqua medicina fuerit cōposita ex pluribus formis per quandam simplicium vnionem, & compositorū resultet quædam tertia forma potens vniuersaliter multos ægros ad pristinam sanitatem conducere.

Quapropter cum quādam vniuersalem medicinam componamus ex multis, ac appropriatis expertisq; rebus, ex lapidibus præciosis, auro, & ex multis ac nobilioribus naturæ simplicibus compositisq;, per virtutes, quas summus rerum conditor ipsis contribuit; resultet tandem per optimam contusionem vna forma omnium vniuersalis simplicissima, & suauissima; nam omnia bene commista, confecta, digesta, & ad quoddam extremum fermētata, alligata, actiuata, sublimata, excorporata, vt sint bene contemperata, & stellificata, nec non essentialiter constantia, ac sigillata, inuariabili quadam quinta essentia rotētur, ac qualificentur, proculdubio vnam quintam formam cælestem acquirent; nam separata terra ab igne, spissum à subtili, & ternarius iam sibi reditus cū ingenio, & suauitate magna à terra con scendet in Cęlum, iterumq; virtute, & pulchritudine decoratus reuertetur ad terram, & recipit vim superiorem, & inferiorem, eritq; iam potens, & gloriosus in claritate vnitatis, tamen aptus producere numerum, & fugiet omnis obscuritas.

Quę medicina an fuerit cras velut hodie, & vltra vsq; ad summum temporis continens omnem eius primam, & simplicium naturam, & virtutem, quam propter Adæ peccatū ignorantium defectum, pessimorum hominum blasphemias, innumerabiles, & vehementissimas circumuoluētis mundi influentias, in contrarium mouentes, & propter mutuam elementorum actionem, & continuum materię inferioris influxum de suo statu denudatam, & corruptā, per assiduas putridas à terra exhalationes, & propter aquā diluuii pinguosam terræ humiditatem sua salsedine destruentē ammisit: consequi valeat.

Nobis vt virtutes iam infectas redimat, ita ab omni corruptione purgantibus, & omne illud, quod ad ægros sanandos, conseruandos,

& quicquid in ea cęleſte erat, ac eſſe poſsit atq; diuinum renanciſcatur de forma in formam, de claritate in claritatē vſq; ad ſupremum naturæ gradū, in quo omne quod volumus ad ægros ſanandos, & ſanos conſeruandos comperiamus, per virtutem, & eſſentiam vniuerſalem ex pluribus virtutibus actiuis, & eſſentialibus compoſitam per poteſtatem naturæ regulatæ noſtro artificio proportionato diuinæ armoniæ cæleſti, & calori naturali regulato, ac concitato ab optima Cælorum temperatiſsima irradiatione quemedmodum in radicibus temporum omnia maxima virtute decorabantur, & perfectionis robore fęcundata erant, ipſa vero per congruas tēperationes elementorum in vnū plurima conglomerans eſt confecta, & reunita in unā quandam naturā cæleſtem reducta; quia ſicut omnia vniuerſalia, & particularia ab vno ſolo independente Deo ſunt creata, ſic in vnam quandā naturam 5. cæleſtem tanquā ad vltimum finem reducuntur naturam naturaliter impaſsibilem atq; æternam, & immortalem, & iterum ad vnū ſolum ſpiritū Deum omnium patrē, atq; creatorem, & creatarū rerum fautorem eriguntur. Sic etiam hæc medicina ad cæleſtes virtutes redacta, & ad diuinū ſpiritū applicata quę ſua ſimplicitate atq; ſublimitate ab eodē gubernatur, & virtutem cōſequitur.

Talis igitur medicina ſplēdidior eſt auro, vento ſubtilior, atq; igne fulgura in actione trāſcendens: hinc eſt quod abſq; materię digeſtione, & ſyrupporū tarditate, quæ multoties cauſſa mortis eſt, omnes ægritudines curat, ad intima bilis morborū poris intrinſecatę ſic cęterorum noxiorū humorum tanquā enſis lignū ſub lana incidens nō inciſa lana, & fulgur metalla in burſam abſq; loculi maculatione fundens accedit, ipſāq; bilem expellēdo humores crudos, indigeſtos, viſcoſos incidendo diuinitus expellit, neq; robur, & vires exhibens.

Nec dubitare debes (candide Medicen) quod in rebus elementatis ſit virtus cæleſtis incorruptibilis, quia ſicut dupplicē ſapiūt naturam elementorū .ſ., & cæleſtem, etiam ex Meſue *canon.* [*uniuer. diſt.* 1. *in princ.* elementari natura remota per diſtillationes, ſolutiones, ac ſeparationes cęleſtis ibi prius ſopita ab elementorū carceribus elatā luceat. Et ideo profiteri oportet medicinā vniuerſalem compoſitā ex pluribus formis particularibus, ac etiam ex natura cæleſti, quę nō ſophiſtarū fallacia, nō Empiricorū inſania, nec aliqua vulgari temeraria comperta eſt, ſed maximis ſecretis, ac venerandis verorū ſapientiſsimorū antiquorum patrū vigilijs, & ſpeculationibus poſt noſtra diuturna ſtudia, & ingentes labores, & vt Virgilius dicebat *1. Æneid.* per varios caſus, & per tot diſcrimina rerum, noſtris laboribus ſeminarias virtutes diuerſimode diſperſas in vnā formam cōmunem vniuerſalē coniungere conati ſuimus, quę in huius mundi grauidi tenebris,

nebris, ac elementorum fæcibus latitabant, vt hominibus seruirent; quoniam inferiora cõsentanea sunt superioribus, & vim diuinitatis à superioribus imaginibus menteq; regina mundi, & ab inuisibilibus, ęternisq;, atq; incõmutabilibus diuinæ essentiæ rationibus tã viuos, & sensuales radios, ac vim ita magnificam in inferiora suscipiunt.

Non enim radij cælestes inanimati sunt sicut lucernæ radij, sed viui sensualesq;, tanquã per oculos viuentium corporum emicantes, dotesq; mirificas secum ferunt ab imaginationibus mentibusq; cælestium: vim quoq; vehementissime ex affectu illorum valido, motuq; corporũ rapidissimo, ac proprie maximeq; in spiritum agunt cælestibus radijs simillimũ; & veluti *tom.* 1. *med. Calest*. diximus multiuagis Cęlorum flexibus, & habitudinibus cęlestia infinita dona terris largiũtur, multaq; vim patiendi operandiq; protrahunt; varięq; rerũ manant proprietates.

Ex specifica etiam corporalium rerum materia per ideas specificata ad tales formas secundũ quod sanctissima creatoris potestas singulis originaliter propter suã bonitatem est insita; tũ rebus gignendis ac omnibus virtute fecundis ad diuinos suos peragendos actus, & taliter prorumpuntur, atq; germinantur, & in lucẽ veniunt secundum ordinẽ creatoris, vt ex illis medicinam maximam valeamus el cere, quę sit senescentibus reiuuenescentia, morientibus reuiuificatio, paraliticis curatio, sterilibus fæcunditas, cęcorum illuminatio, leprosorũ mundatio; strãguriosos, ictericos, hidropicos, pthisicos, asmaticos, & suspiciosos omnes curãs; omnibus febricitãtibus, surdis, dissentericis, iliacis, mestruatis, parturiẽtibus saluberrima medicina; Artheticos, guttosos, vulceratos, cãcrosos, cardiacos sanans; venenatis, pestilentiatis, obliuiosis, lunaticis, epilepticis, maleficiatis cõsumptisq; derelictis, ac infirmis omnibus saluberrima medicina, verissima sanorum conseruatio, pręciosissima diuitum merces, incõparabilis principum thesaurus; cõpertam per mirabilẽ philosophiã cum Astrologiæ catenato nexu, quã omnipotẽs creator intimis, & infinitis suis intellectualibus virtutibus nos illuminãdo tradidit perficiendã, vt virtutes totius medicinę in particularibus dispersas, debiles ac confusas in quãdam verã vnionem quadam vniuersalitate cõiungere, & reintegrare valeamus, sine qua profecto physicus nullam potest perficere curam, quin per nostra iam paulo superius, & alibi enarrata accidentia particularibus imminentia multas committat errores.

Nam permixtione rerũ hanc diuinã medicinã componẽtium se se nostro cõmpatiẽtium Arithmeticis proportionibus, ac quadrangulorum quadratorũq; circulorum compositionibus; & numero, ordine, pondere, & mensura; numerus .n. ordine constat, & mensura; ordo

quoq;

quoq; sine numero & mēsura esse non potest; mensura autem & numero constat & ordine: sic etiam moderationibus cælestiū ignium, ac etiam nostri per artem collati, & frequentibus diuinę mentis irrigationibus omnis particularis virtus vere corrūpitur, & forma generatur cōmunis, insurgit operatio mixti, & profirmantur operationes simplices incōposita, omneq; emendatur corruptū per vberrimā creationis gratiam, qui nobis humanis tribuit, vt scientias terrenas, ac cęlestes intelligamus tribuens ingredientibus nostrā medicinam, ac formæ resultanti tantā gratiam, atq; virtutē, vt in ea omnes virtutes, & proprietates, & potentię sint syrupporum omniū, Theriacæ, mitridati, cælestis mannæ, olei Philosophorū, potabilis auri, omnium distillatorum, & potabilium rerum, lapidis veri Philosophorum non corrosiuā naturā habentis, præciosorū lapidum, vere aquæ ardentis, quintæ elementaris essentiæ, mundarum rerū sublimatarū, ac excorporatarum, & ad spiritualitatē redactarum, & aliorum quorūcumq; vnguentorum, & pigmētorum, & purgantiū omnium, electuariorum, confectionum, antidotorū, ac bezoarticarum, & salutariū medicinarum, atq; ciborum omniū: particulares quoq; formæ substantiæq;, & virtutes omnes numero, & pondere, & mensura certa cum omni cōpletà inferiorū ad superiora, & superiorū ad inferiora, & sensibilium ad intelligibilia optima comparatione correspondentia, ac refractione, compositione, vnione formā vnam cōponentium simplicissimā perfectissimā per dispersam redemptā virtutem, ac corpulentam infectam per nostrum physicum artificiū instauratā, corroboratam, & in naturā cælestem redactam per gratiam sapientissimi creatoris; & D. N. Iesu Christi, qui omnia in sua potestate habet, ad cuius nos similitudinē pro viribus fideliter oportet cōformare; ipse .n. est sapiētia Dei Patris, ipse est fons, & origo sciētiæ, ipse est animi centrum, per quē facta sunt omnia, cuius infinita bonitas assidue benedicatur

Tu interim (carissime Iacobe Antoni) veluti talis medicinæ virtutes, quas desiderabas, modo habes, ita pauco tēporis interuallo medicinam ipsam possidebis. Vale. Pridie Kalendas Aprilis., 1621.

F I N I S.

INDEX
RERUM NOTABILIUM.

A

B

C

D

Duratio

Metalla

Quo

F I N I S.

Pagina	vers.	errores	corr.
9	22	par	per
10	12	&	ex
11	27	suum	quintum
12	14	causam	casum
18	4	18. nam	18. auditus aereus
15	27	in	fit
27	2	ipsa	ipsam
30	2	maximum	maximus
31	36	500	100
34	4	significationes	significatores
41	30	intellectionem	intellectionũ
42	2	manent	maneat
45	40	nodo	modo
53	26	92	29
56	10	domi	domui
71	11	qualitates	quantitates
76	2	horas	horis
78	32	Augustini	Austrini
84	31	felix	stellæ
86	10	ignamorum	ignauorum
86	37	Horco	Horto
88	29	ferendo	ferenda
89	29	dicendum	decimum
91	7	adfuit	adfuisti
91	22	caussa	casus
92	36	virtutem	veritatem
93	5	potest	post
96	26	themi	thimi
108	18	exterminũ	exterminiũ
110	1	pracipere	percipere
111	59	dispositio	disposito
113	38	cassiopę	cassiopeę
119	35	statura	statua
122	20	Medicorum	Mediceorũ
127	30	compertam	comperta

Fr. Paulus Nicolaus vidit, nihil contra fidem, nec contra bonos mores inuenit, si placet Illustriss. & Reuerendiss. D. Card. Episc. Maceraten. Imprimatur.

Imprimatur Antonius Franciscus Pellicanus Vicarius Gener.

Magister Fr. Stephanus Maginus pro Reuerendo admodum P. Mag. Pio Ioannino de Bononia Inquisitore Generali Anconæ, & Annexorum. Vidit, & approbat.

Imprimatur Vic. S. Offitij Macer.

